

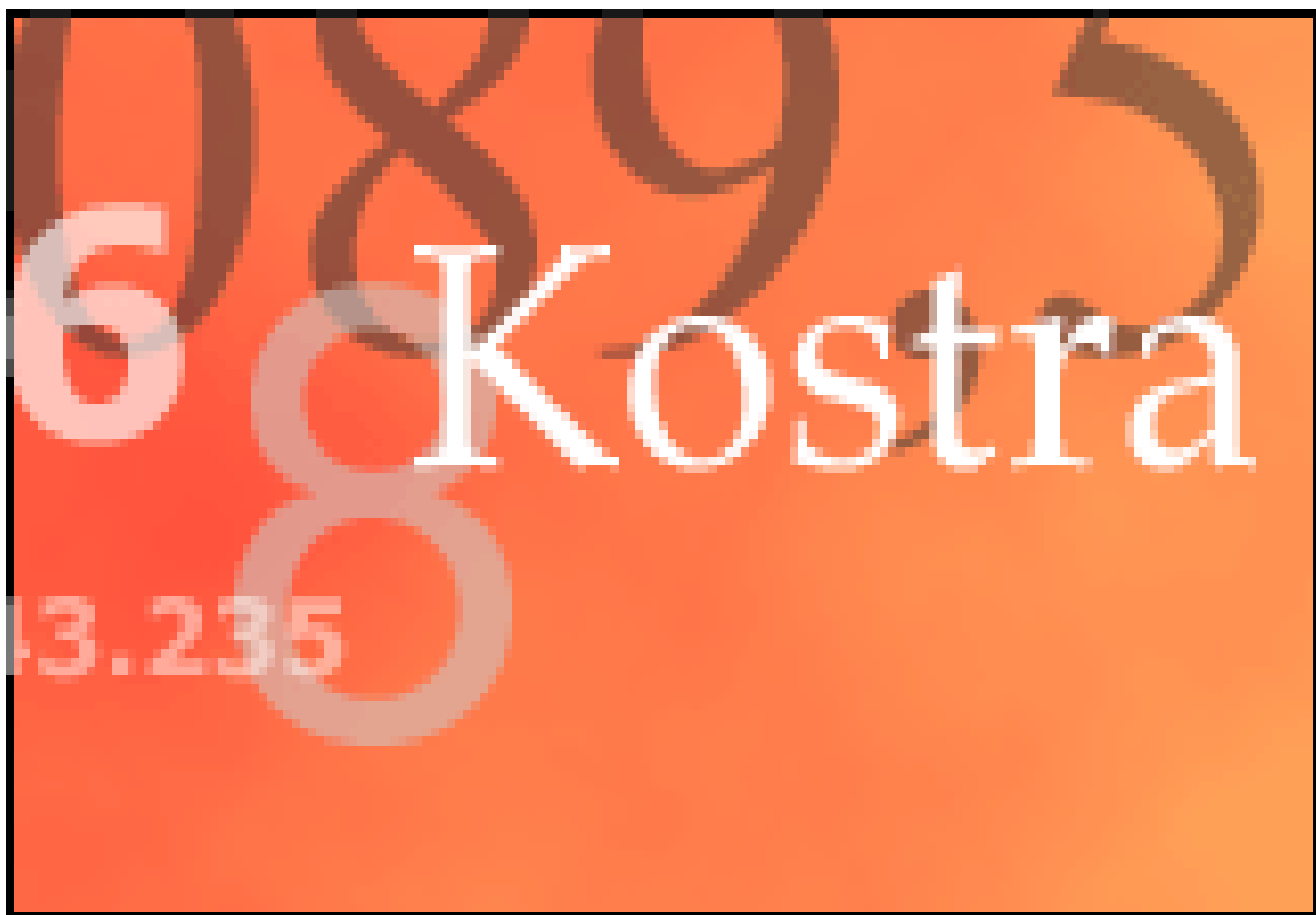
TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

KOSTRA-ANALYSE

TROMS FYLKESKommUNE

REGNSKAP 2012

Innhold

BAKGRUNN	4
1 SAMMENDRAG	6
2 FINANSIERINGSANALYSE	9
Driftsinntekter	9
Driftsutgiftene	11
Brutto resultatgrad.....	14
Netto driftsresultat.....	16
Investeringer og lånegjeld	17
Regnskapsmessig resultat.....	19
3 POLITISK STYRING OG KONTROLLORGANER	21
4 ADMINISTRASJON OG FELLESUTGIFTER	25
5 UTDANNING	29
6 TANNHELSE	43
7 KULTUR.....	50
8 SAMFERDSEL.....	58

BAKGRUNN

Som et grunnlag i arbeidet med økonomiplan og budsjett er det utarbeidet en KOSTRA - analyse for Troms fylkeskommune basert på regnskapet for 2012. I rapporten er det både tidsserier for Troms fylkeskommune der endringer over tid i eget fylke vises og det gjøres sammenligninger med andre fylker. For å gjøre sammenligninger med andre er det i tillegg plukket ut nøkkeltall for en del andre fylkeskommuner som det er naturlig at Troms sammenligner seg med og landsgjennomsnittet for alle fylkeskommuner.

KOSTRA (Kommune-STat-Rapportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Informasjon om kommunale og fylkeskommunale tjenester, bruk av ressurser på ulike tjenesteområder og egenskaper ved befolkningen, blir registrert og sammenstilt for å gi relevant informasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten. Informasjonen skal gi bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring i kommuner og fylkeskommuner, og gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. I tillegg skal enkeltpersoner, interessegrupper, media og andre kunne finne informasjonen om kommuners og fylkeskommuners tjenester og ressursbruk.

Staten sammenligner kommunesektorens effektivitet i tjenesteproduksjonen, behovsdekning av tjenestene og prioriteringer av bruken av de frie inntektene for å løse forskjellige fylkeskommunale oppgaver ved bruk av KOSTRA-nøkkeltall. Slike analyser kan blant annet brukes som grunnlag for tildeling av skjønnsmidler, og ble i stor utstrekning brukt av Borgeutvalget som grunnlag for arbeidet med revidering av inntektssystemet.

For å ivareta slike statlige styringssignaler, kan det være en god strategi å utnytte KOSTRA-nøkkeltallene som indikatorer og måltall. Et annet enda viktigere poeng er å benytte nøkkeltallene til å sette måltall for å bedre beslutningsgrunnlaget slik at fylkeskommunen får et bevisst forhold til sine egne prioriteringer. Styrken ved slike måltall er at de er sammenlignbare fra år til år og mellom egen fylkeskommune og fylkeskommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Den største svakheten er at måltallene er svært grove, og ikke tar opp i seg forskjeller mellom fylkeskommuner i måter å organisere tjenester på, befolkningsstruktur, bosettingsmønster, ulike geografiske og klimatiske forhold. Med andre ord gir KOSTRA en *indikasjon* på hvor mye ressurser en fylkeskommune bruker på et område i forhold til andre fylkeskommuner, men KOSTRA-tallene sier ingenting om nivået er riktig eller ikke. Tallene sier heller ingenting isolert sett om hvorfor nivået er høyt/lavt, det vil si om for eksempel høye driftsutgifter skyldes høy kvalitet, høy kvantitet, høy/lav effektivitet geografiske eller klimatiske forhold eller ineffektivitet. En tommelfingerregel er at jo mer aggregerte nøkkeltallene er jo bedre er sammenligningsgrunnlaget.

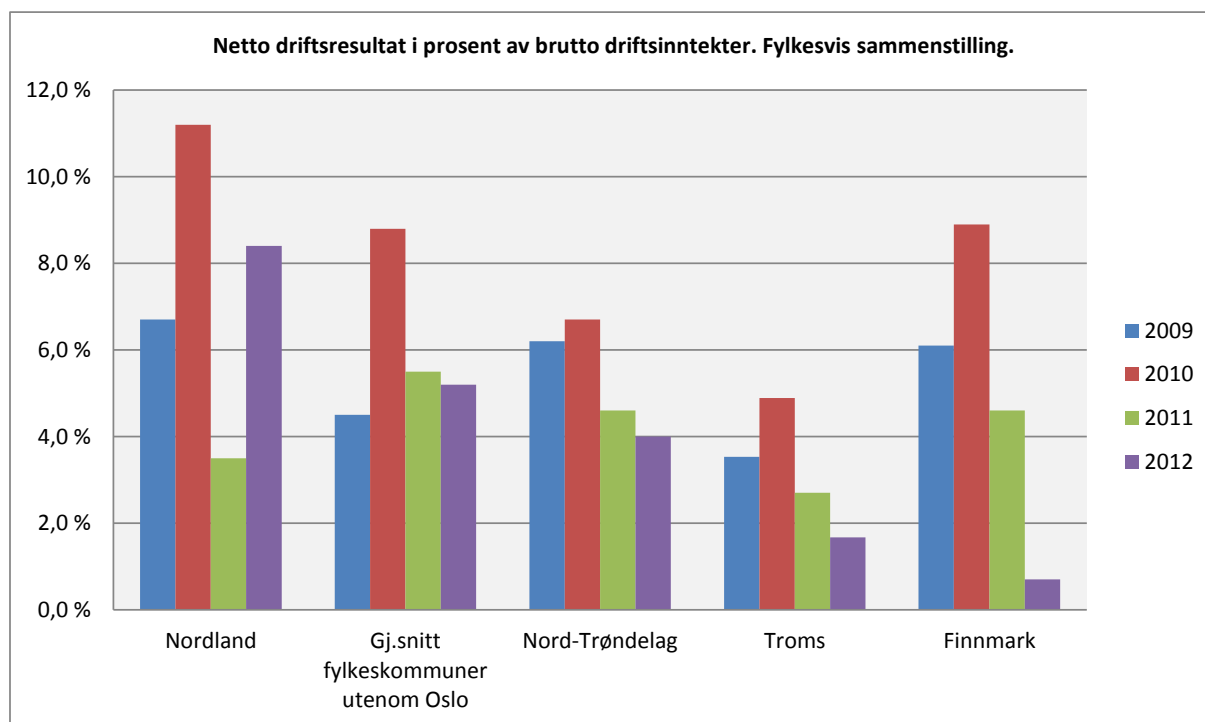
Troms fylkeskommune har ikke tatt i bruk KOSTRA-nøkkeltall som indikatorer og måltall, men legger frem denne KOSTRA-rapporten slik at fylkestinget i forbindelse med arbeidet med budsjett og økonomiplan skal være kjent med utviklingen i Troms fylkeskommune og hvordan vi prioriterer i forhold til andre fylker.

I KOSTRA skilles det mellom finansielle indikatorer som beskriver fylkeskommunens samlede virksomhet og tjenesteindikatorer som er spesifikke for de ulike tjenesteområdene. I denne saken vil både finansielle nøkkeltall og tjenesteindikatorer bli analysert. Det vil bli presentert tidsserieanalyser for å se om fylkeskommunens prioriteringer og produktivitet har

endret seg over tid. Troms fylkeskommune sammenlignes også med de andre nordnorske fylkeskommunene, landsgjennomsnittet og i noen tilfeller er flere fylkeskommuner valgt for områder der det er relevant og trekke inn flere.

1 SAMMENDRAG

Analysen av nøkkeltallene viser at den finansielle handlefriheten til Troms fylkeskommune er ytterligere svekket fra 2011 til 2012, etter å ha styrket seg i perioden fra 2008 til 2010. Figuren nedenfor viser utviklingen i de fire nordligste fylkeskommunenes netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter over perioden 2009 til 2012¹. Korrigerende netto driftsresultat for 2012 for Troms fylkeskommune var 1,7 prosent av brutto driftsinntekter. Dette er en nedgang fra 2011 da resultatet var 2,7 prosent.

Av figuren ses at i perioden 2009-12 har alle de sammenlignede fylkeskommuner positive netto driftsresultater i prosent av brutto driftsinntekter. Det er kun Finnmark som har svakere netto driftsresultat enn Troms i 2012.

På grunn av stor opptrapping i investeringer har Troms fylkeskommune hatt en kraftig økning i lånegjelden de siste årene. Lånegjelden var om lag 1,7 mrd. kroner pr. 31.12.2012. Ved utgangen av 2003 var den knapt 650 mill. kroner, det vil si en økning på over 1 mrd. kroner på 9 år.

¹ For Troms fylkeskommune er tallene for hvert av årene korrigeret for inntektsføring av bundne fonds. For de andre fylkeskommunene er det ikke gjort tilsvarende korrigeringer, da det er uvisst i hvilken grad de står overfor de samme regnskapsmessige problemstillingene som Troms. Se nærmere forklaring i Årsberetningen for 2009 og KOSTRA-rapporten.

Rente- og avdragsutgiftene utgjorde 158,4 mill. kroner i 2012 og forventes å øke til om lag 224,4 mill. kroner ved utgangen av 2017 som følge av nye låneopptak. Kapitalutgiftene vil dermed belaste driften høyere enn anbefalt ut fra et økonomisk perspektiv.

Lånegjelden i Troms pr. innbygger var 10 380 kroner i 2012, og er høyere enn tilsvarende tall for Nordland, Nord-Trøndelag og landsgjennomsnittet utenom Oslo, men lavere enn Finnmark med 16 272 kroner pr. innbygger i 2012.

Politisk styring

Hovedtrenden for politisk styring er de fylkene som har parlamentarisk styresett har høyere totale kostnader til politisk styring enn de uten parlamentarisme, unntaket er Hedmark. Utgiftene til politisk styring svinger ikke i takt med folketallet, og medfører at fylker med få innbyggere har høye kostnader pr innbygger i forhold til folkerike fylker.

Administrasjon

Troms fylkeskommune har lavere brutto driftsutgifter til administrasjon per innbygger i forhold til Finnmark og Nordland. Sammenlignet med landsgjennomsnittet ligger Troms noe høyere.

Utdanning

Troms fortsetter den positive utviklingen med å bedre kvaliteten på opplæringen og redusere frafallet.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. I 2012 var Troms det fjerde dyreste fylket, målt i kostnad per elev. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring i Troms, to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

Det omfattende arbeidet med skolestruktur de siste årene der flere skoler har blitt administrativt sammenslått, er årsaken til at Troms har hatt en jevn økning i gjennomsnittlig antall elever per skole. I tillegg har andelen 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring hatt en jevn og god økning de siste årene. I 2012 var økningen på 1,0 prosentpoeng.

En yrkesfagelev i Troms kostet i gjennomsnitt 35 prosent mer enn en elev ved studiespesialiserende utdanningsprogram i 2012. Troms har en større andel yrkesfagelever enn landsgjennomsnittet, noe som igjen medfører en større kostnad for fylket. Troms har fra tidligere av hatt høyere kostnad per elev i utdanningsprogram naturbruk i forhold til landet for øvrig. I 2012 opplever Troms en stor økning i kostnadene ved naturbruk. Samtidig opplever vi en nedgang i kostnadene per elev ved fagskolen. Kostnad per lærling/lærekandidat ved fagopplæringen er lavere enn landsgjennomsnittet. Dette er ventet å endre seg for kommende år da Troms planlegger å ha økt fokus på formidling av søkere med ungdomsrett.

Troms har i 2012 hatt de nest høyeste kostnadene per elev for spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, blant sammenligningsfylkene. Fylket har i løpet av de siste årene hatt en betydelig vekst i antall søkere med behov for spesialundervisning.

I 2010 og 2011 var kostnadene til Troms henholdsvis 34,0 prosent og 21,1 prosent høyere per elev enn landet for øvrig til drift av skolelokaler/internat og skoleforvaltning. I 2012 har Troms hatt en kostnad per elev som er 17,4 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Kultur

Troms andel av brutto driftsutgifter til kultur har økt fra 4,8 prosent i 2011 til 5,1 prosent i 2012, mens det har vært en nedgang fra 3,4 prosent i 2011 til 3,3 prosent i 2012 i netto driftsutgifter. I forhold til de to andre nordnorske fylkeskommunene bruker Troms lavere andel av totalbudsjettet til kulturformål enn Finnmark, men mer enn Nordland. På grunn av variasjon i avsetning og bruk av fond fra år til år, kan netto driftsutgifter endre seg forholdsvis mye for kultursektoren.

Tannhelse

KOSTRA tallene for 2012 viser at tannhelse har en nedgang på 4,7 % i netto driftsutgifter pr innbygger fra 2011 til 2012. Det er reduksjon i netto driftsutgifter til fellesfunksjoner som utgjør den samla nedgangen. Netto driftsutgifter til pasientbehandling er stabil, men med en svak økning, fra 2011 til 2012.

Sogn og Fjordane har stabile utgifter pr innbygger mens de tre nordlige fylkene har en jevn økning i perioden 2009 - 2012. Av de tre nordlige fylkene er det Troms som har den laveste økningen.

Samferdsel

Netto driftsutgifter for samferdsel var kroner 6.283 per innbygger i Troms i 2012. Til sammenligning brukte Finnmark fylkeskommune kroner 6.048 og Nordland fylkeskommune kroner 5.858, mens gjennomsnittet for alle fylkeskommuner utenom Oslo er kroner 3.378 per innbygger.

Troms har en betydelig større andel av fylkesvegnettet med dårlig eller svært dårlig dekke i forhold til de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for resten av landet utenom Oslo. Andelen i Troms er 54,5 prosent, det vil si at over halvparten av veiene våre er klassifisert som dårlige eller svært dårlig. Tilsvarende andel i Nordland er 44, Finnmark 43,6 og landsgjennomsnittet utenom Oslo 43,5.

Troms fylkeskommune brukte vel 470 mill. kroner i investeringer på fylkesveier i 2012. Inkludert i dette er også statlig finansierte rassikringsprosjekter med 129 mill. kroner. Per innbygger utgjorde brutto investering kroner 2.866. Til sammenligning brukte Nordland fylkeskommune kroner 3.157 og Finnmark fylkeskommune kroner 2.718 per innbygger. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo var kroner 1.779

Vi i Troms brukte kroner 3.829 per innbygger til kollektivtrafikk i 2012, mens Nordland brukte kroner 4.028 og Finnmark kroner 3.533. Gjennomsnitt for fylkeskommuner utenom Oslo var kroner 1.806. Troms bruker mest per innbygger av de nordnorske fylkeskommunene til bilruter. Befolkningen i Troms bruker buss langt hyppigere enn innbyggerne i Nordland og Finnmark. Troms ligger også over resten av landet i bruk av buss med nesten 20 flere reiser per person. Fra 2011 til 2012 har antall bussreiser økt med 5,6 reiser per person i Troms, mens gjennomsnittet for landet utenom Oslo bare øker med 1,3 reise per person.

2 FINANSIERINGSANALYSE

Finansieringsanalysen tar utgangspunkt i hovedstørrelsene i driftsregnskapet, og ser på utviklingen i disse. I analysen er det også gjort sammenligninger av KOSTRA-nøkkeltall for de fire nordligste fylkeskommunene og landsgjennomsnittet utenom Oslo.

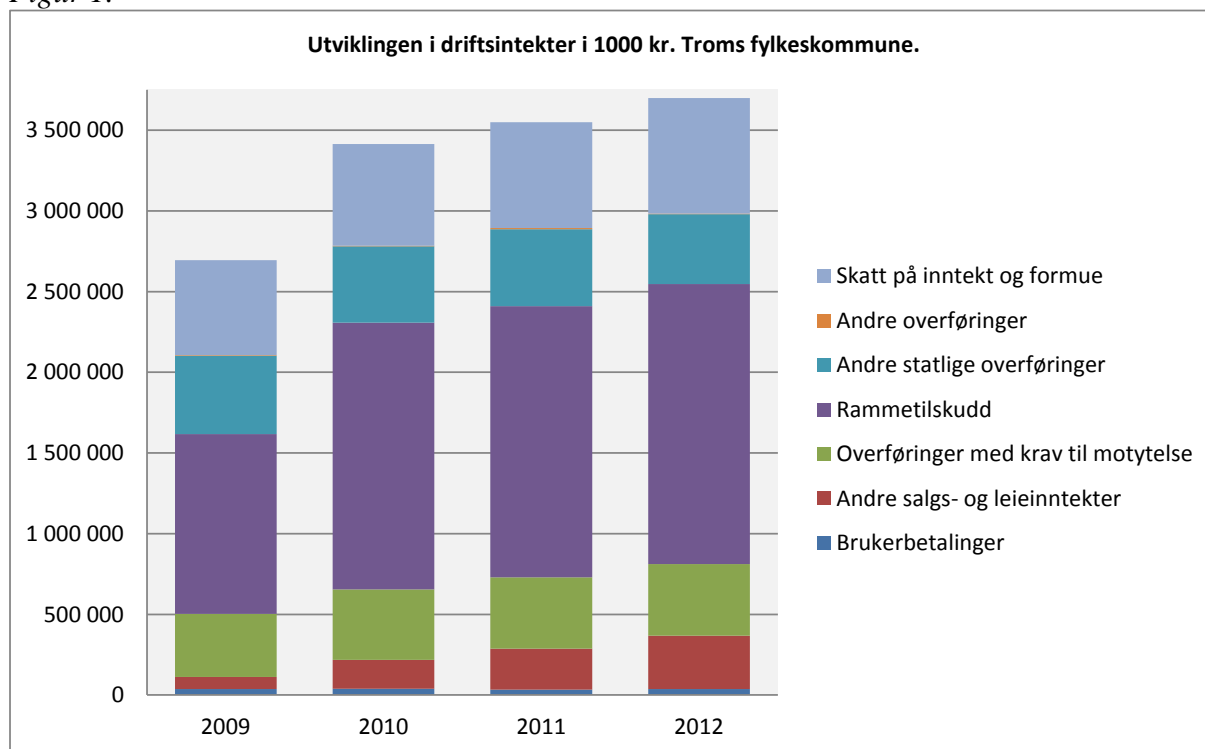
Utgangspunkt for finansieringsanalysen er følgende oppstilling:

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)
+ Andre driftsinntekter
<hr/>
= Totale driftsinntekter ekskl. netto renter og avdragsinntekter
- Totale utgifter ekskl. renter og avdragsutgifter
<hr/>
= Brutto driftsresultat
- Netto renter og avdragsutgifter
<hr/>
= Netto driftsresultat
- Netto avsetninger til fonds, underskuddsdekning, overføringer til investeringsregnskapet
<hr/>
= Regnskapsmessig resultat

Driftsinntekter

Figur 1 viser utviklingen i inntekter både totalt og for ulike inntektstyper i perioden 2009-12 for Troms fylkeskommune. Totale inntekter økte med 1,0 mrd. kroner i 4-årsperioden, og den største årlige økningen på 723,1 mill. kroner kom fra 2009 til 2010. Økningen skyldes i all hovedsak forvaltningsreformen som bidro til at frie inntekter (summen av rammetilskudd og skatt på inntekt og formue) økte med 581 mill. kroner. Fra 2011 til 2012 økte driftsinntektene med 148,6 mill. kroner, tilsvarende 4 prosent.

Figur 1.

Skatt og rammetilskudd økte med 114 mill. kroner fra 2011 til 2012, tilsvarende 5 prosent. Andre statlige overføringer reduseres fra 2011 til 2012 med 44 mill. kroner, tilsvarende en nedgang på 10 prosent.

Inntekter som inngår i «overføringer med krav om motytelse», er blant annet refusjoner (både sykelønn, svangerskap, fra andre fylkeskommuner og kommuner samt andre statlige refusjoner) og kompensasjon for merverdiavgift. Disse inntektene er omlag uendret fra 2011 til 2012. Det er imidlertid store forskjeller i inntektsutviklingen på ulike poster. For eksempel økte sykelønnsrefusjonene med 13 prosent, men merverdiavgiftskompensasjonen ble redusert med 11 prosent.

Andre salgs- og leieinntekter har økt med 78,3 mill. kroner fra 2011 til 2012, tilsvarende en oppgang på 24 prosent. Denne oppgangen kan i hovedsak tilskrives økte billettinntekter i kollektivtrafikken.

Brukerbetalingene fylkeskommunen mottar er marginal i forhold til primærkommunene og er i hovedsak knyttet til tannhelsetjenesten og egenandel på elev-pc. Til sammen økte disse med 7 prosent fra 2011 til 2012.

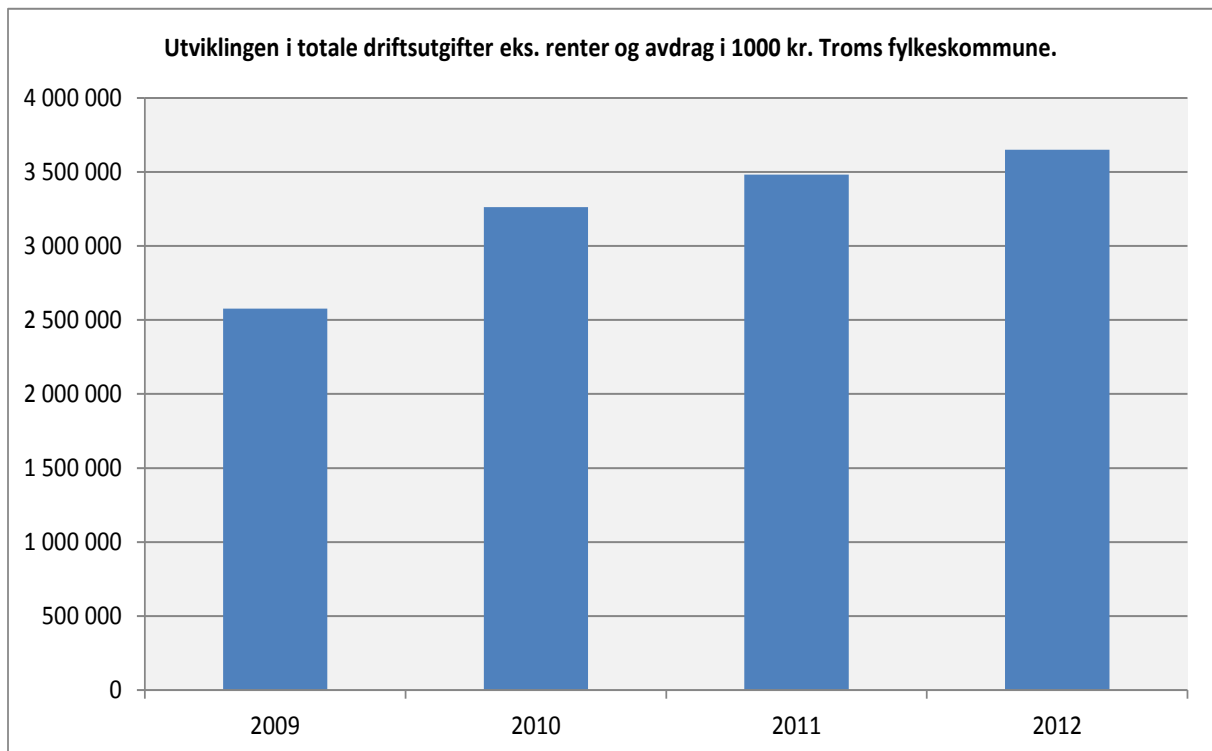
Andre statlige overføringer har gått ned med 10 prosent, og skyldes lavere overføringer av regionale utviklingsmidler.

Inntektene til fylkeskommunen kan i liten grad påvirkes av fylkeskommunen. De inntektene som kan påvirkes er brukerbetaling, salgs- og leieinntekter samt å ha gode rutiner på innkreving av refusjoner og andre utestående fordringer.

Driftsutgiftene

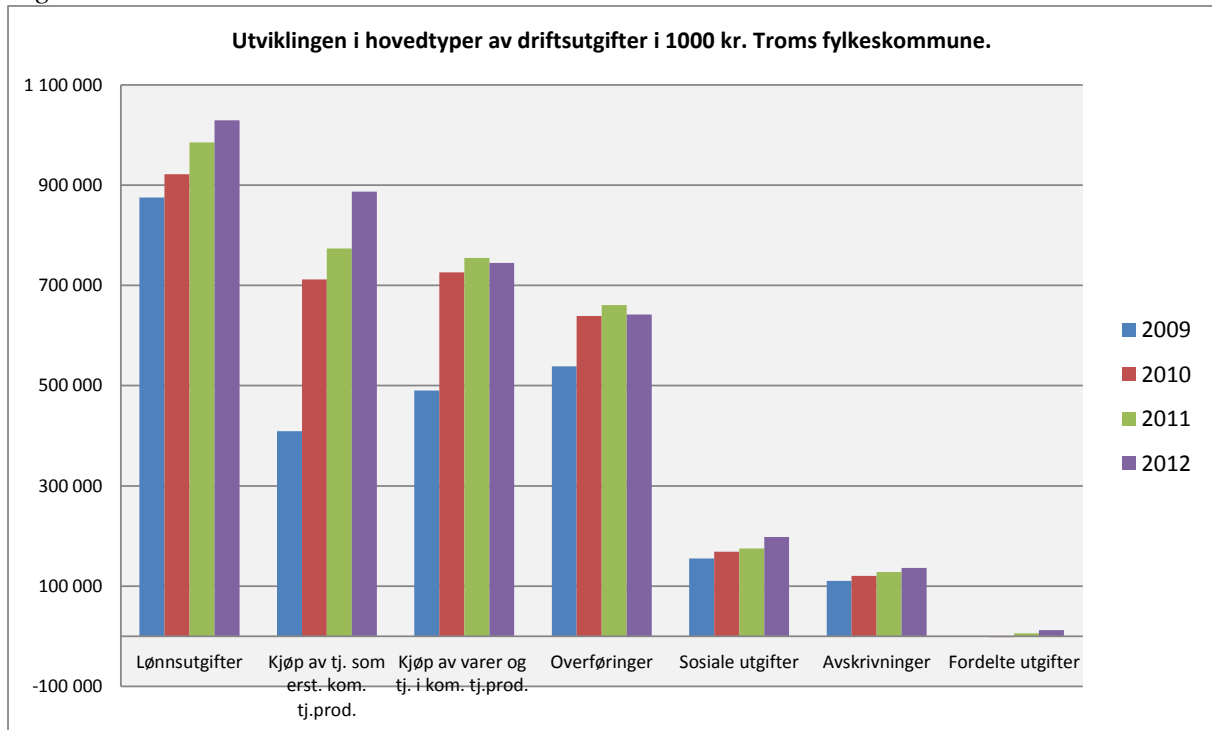
I figur 2 nedenfor vises utviklingen i Troms fylkeskommunes totale driftsutgifter eksklusive netto rente- og avdragsutgifter i perioden 2009-12. Utgiftene økte med 41,6 prosent fra 2009 til 2012 som tilsvarer en økning i utgiftene på 1 073,2 mill. kroner. På årsbasis kom den største utgiftsøkningen fra 2009 til 2010, og den var på 685,6 mill. kroner som følge av forvaltningsreformen. Fra 2011 til 2012 var utgiftsøkningen på 167,0 mill. kroner.

Figur 2.

Figur 3 viser utviklingen for hovedtyper av utgifter. I kommentarene vektlegges generelle utviklingstrekk fra 2011-12.

Figur 3.

Naturlig nok utgjør lønnsutgifter en stor andel av utgiftene til en tjenesteproduerende og kunnskapsintensiv organisasjon som fylkeskommunen. I 2012 utgjorde lønnskostnadene 28,2 prosent av totalutgiftene, og inkludert sosiale utgifter var andelen 33,6 prosent. Dette er samme andel som i 2011. Fra 2011 til 2012 økte lønnsutgiftene eksklusive sosiale utgifter med 4,3 prosent. Lønnsoppgjøret i Troms fylkeskommune var på litt over 4 prosent. Økningen i pensjonsutgifter var på 15 prosent.

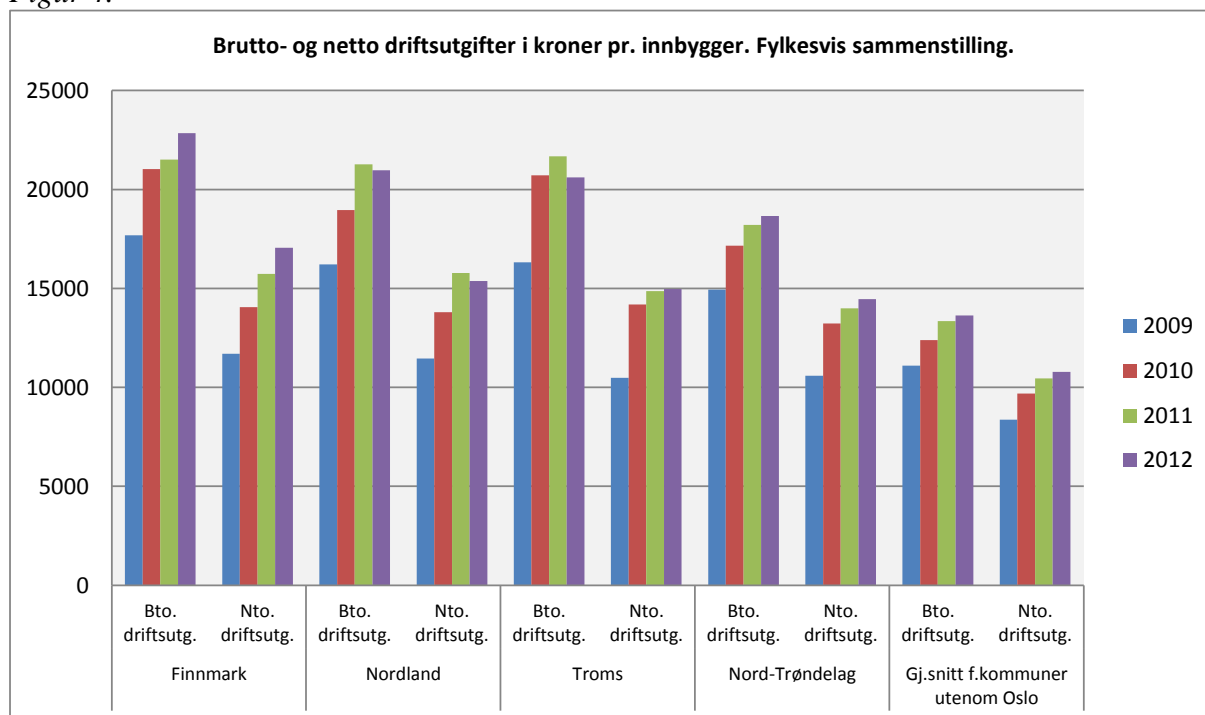
Kjøp av varer og tjenester som inngår i fylkeskommunens tjenesteproduksjon, ble redusert med 1,3 prosent fra 2011 til 2012. Reduksjonen er fordelt på mange sektorer og poster, og kan være et resultat av den stramme fylkeskommunale økonomien.

Kjøp av tjenester som erstatter fylkeskommunal tjenesteproduksjon har økt med 12,8 prosent fra 2011 til 2012. Økningen skyldes først og fremst økningen i kjøp av tjenester knyttet til kollektivtrafikk og veg.

Overføringer til andre ble redusert med 3 prosent fra 2011 til 2012. Overføringer til andre som i hovedsak er regionale utviklingsmidler og spillemidler, varierer fra år til år.

I figur 4 er brutto- og netto driftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter i kroner pr. innbygger for de fire nordligste fylkene samt landsgjennomsnittet utenom Oslo presentert.

Figur 4.

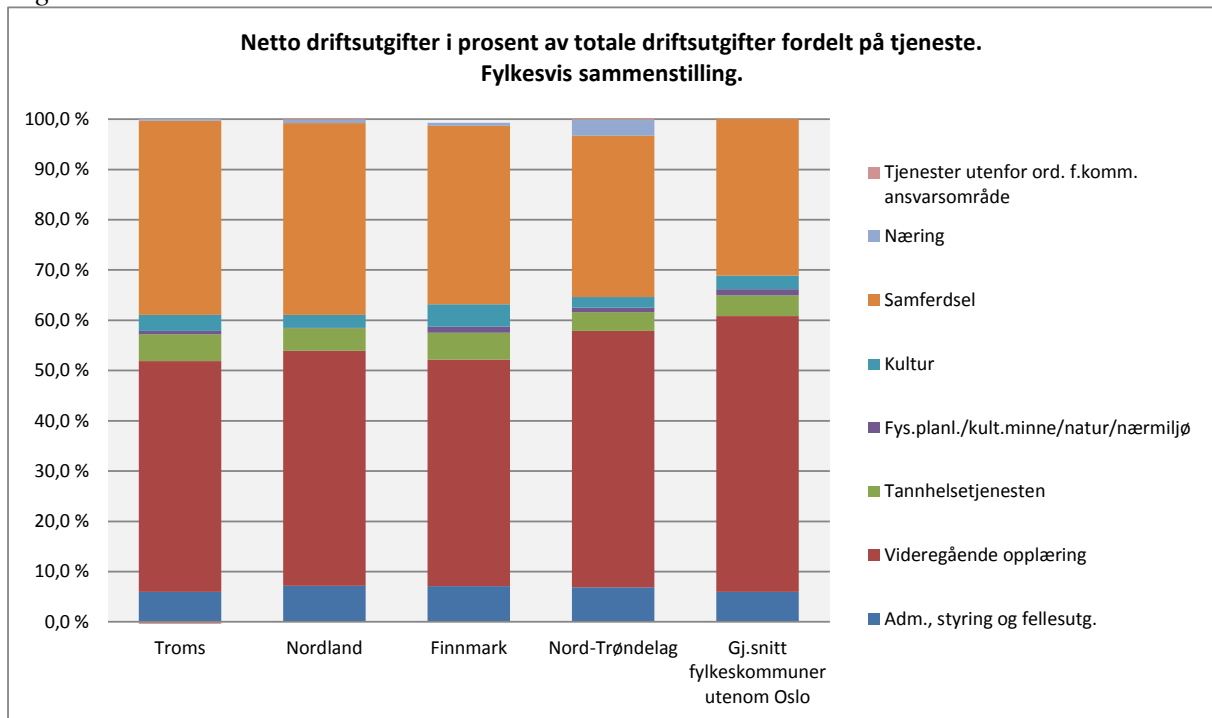

Brutto driftsutgifter er fylkenes samlede driftsutgifter inkludert avskrivninger korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter, mv. Brutto driftsutgifter pr. innbygger i fylkeskommunen viser kostnaden ved den totale fylkeskommunale virksomhet og kan også være en produktivitetsindikator. Netto driftsutgifter er brutto driftsutgifter fratrukket driftsinntektene. Driftsinntektene omfatter blant annet øremerkede tilskudd fra staten og andre direkte inntekter. De resterende utgiftene må dekkes av de frie inntektene som skatteinntekter og rammeoverføringer fra staten.

I 2012 hadde Troms 20 608 kroner i brutto driftsutgifter pr. innbygger. Av de fire nordligste fylkene hadde Troms nest laveste brutto driftsutgift pr. innbygger, mens Finnmark hadde høyeste med 22 839 kroner pr. innbygger. Tilsvarende tall for landsgjennomsnittet utenom Oslo var 13 639 kroner, som er vesentlig lavere enn for de fire nordligste fylkene. De relativt høye brutto- og netto driftsutgiftene i Nord-Norge kan trolig tilskrives stor geografisk utstrekning og spredt bosetningsmønster med lav befolkningstetthet, men kan også skyldes at det i nord er høy kvalitet på tjenestene eller en lite effektiv tjenesteproduksjon. Brutto driftsutgifter for Troms har gått litt ned fra 2011 til 2012.

Figur 5 viser 2012-tallene for netto driftsutgifter, i prosent av totale netto driftsutgifter fordelt på tjenesteområdene til de fire nordligste fylkene og gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo. Netto driftsutgifter vil ikke uten videre være direkte sammenlignbar mellom fylkene, da de aktuelle fylkeskommuner har relativt ulike behov og demografiske strukturer. Den fylkesvise sammenstillingen er likevel tatt med for å illustrere at hovedtrekkene i kostnadsfordelingen er relativt like fylkene i mellom. I Troms medgår 45,9 prosent av ressursene til videregående opplæring og 38,6 prosent til samferdsel. Av nettoutgiftene står tannhelse for 5,3 prosent av totale netto driftsutgifter. Den relativt lave andelen skyldes stor grad av brukerbetaling.

Figur 5.

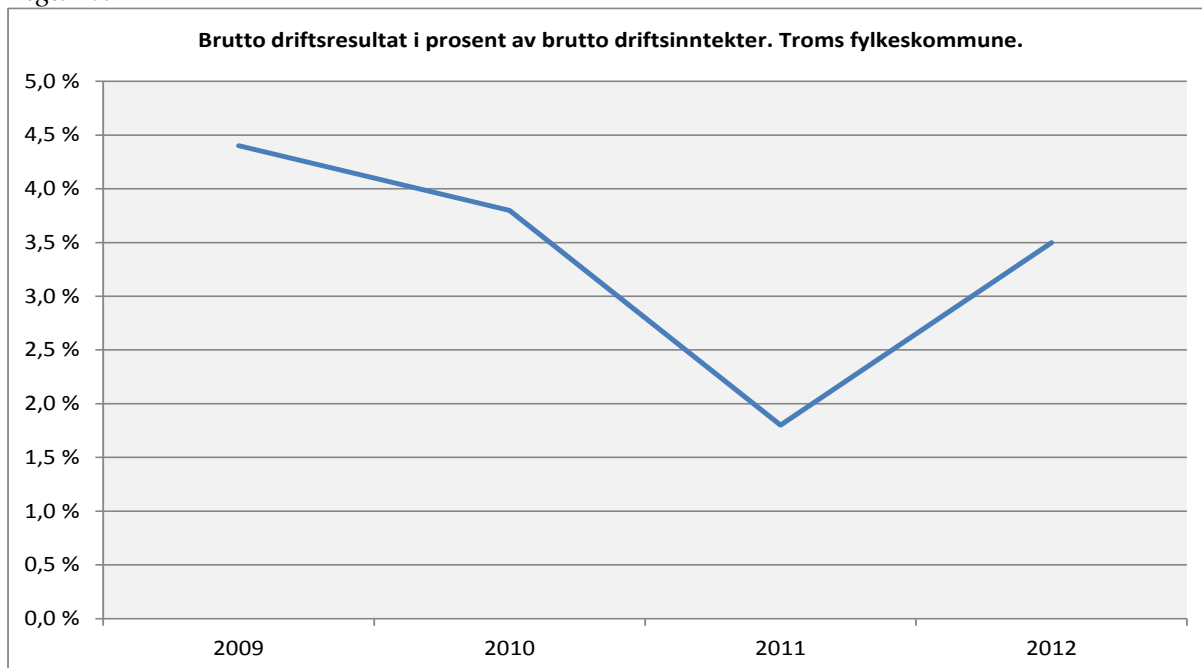

Brutto resultatgrad

Denne indikatoren viser andelen av driftsinntektene som er disponibel til å dekke andre utgifter enn driftsutgifter til tjenesteproduksjon. Andre utgifter kan for eksempel være renter og avdrag, driftsfinansiering av investeringer (egenkapital), avsetning til fonds eller styrking av likviditeten. Dersom brutto resultatgrad er negativ er det et tegn på at økonomien er i ubalanse.

Av figur 6 fremgår at brutto driftsresultat for Troms fylkeskommune er positivt for alle årene over perioden 2009-12. Et positivt brutto driftsresultat betyr at driftsinntektene har vært store nok til å dekke driftsutgiftene og de beregnede avskrivningene, mens et negativt resultat betyr det motsatte.

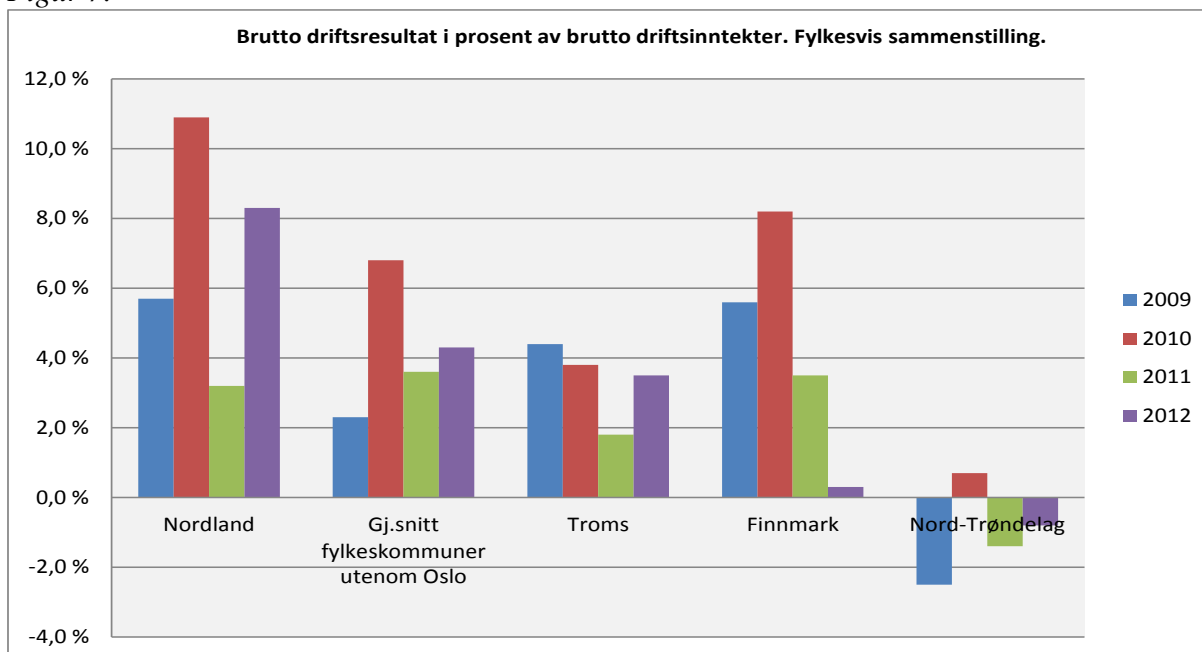
Figur 6.

Fra 2009 til 2010 har resultatet falt fra 4,4 til 3,8 prosent, fra 2010 til 2011 faller det fra 3,8 til 1,8 prosent, mens det fra 2011 til 2012 vokser fra 1,8 til 3,5 prosent.

I figur 7 under sammenlignes Troms fylkeskommune med de øvrige fylkeskommunene i nord og landsgjennomsnittet utenom Oslo.

Figur 7.

For 2012 har Nordland, Finnmark, Troms, og landsgjennomsnittet utenom Oslo positive brutto driftsresultater, mens Nord-Trøndelag har negativt brutto driftsresultat. Nord-Trøndelag har det laveste driftsresultat for 2012 på minus 0,8 prosent, mens Troms har tredje laveste på 3,5 prosent. I perioden 2009-12 har Nordland, Finnmark, Troms og landsgjennomsnittet hatt positive brutto driftsresultater i hvert av de fire årene, mens Nord-Trøndelag kun har hatt positivt brutto driftsresultat en gang.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat defineres slik:

Brutto driftsresultat

- netto renter og avdrag

+ beregnete avskrivninger

= Netto driftsresultat

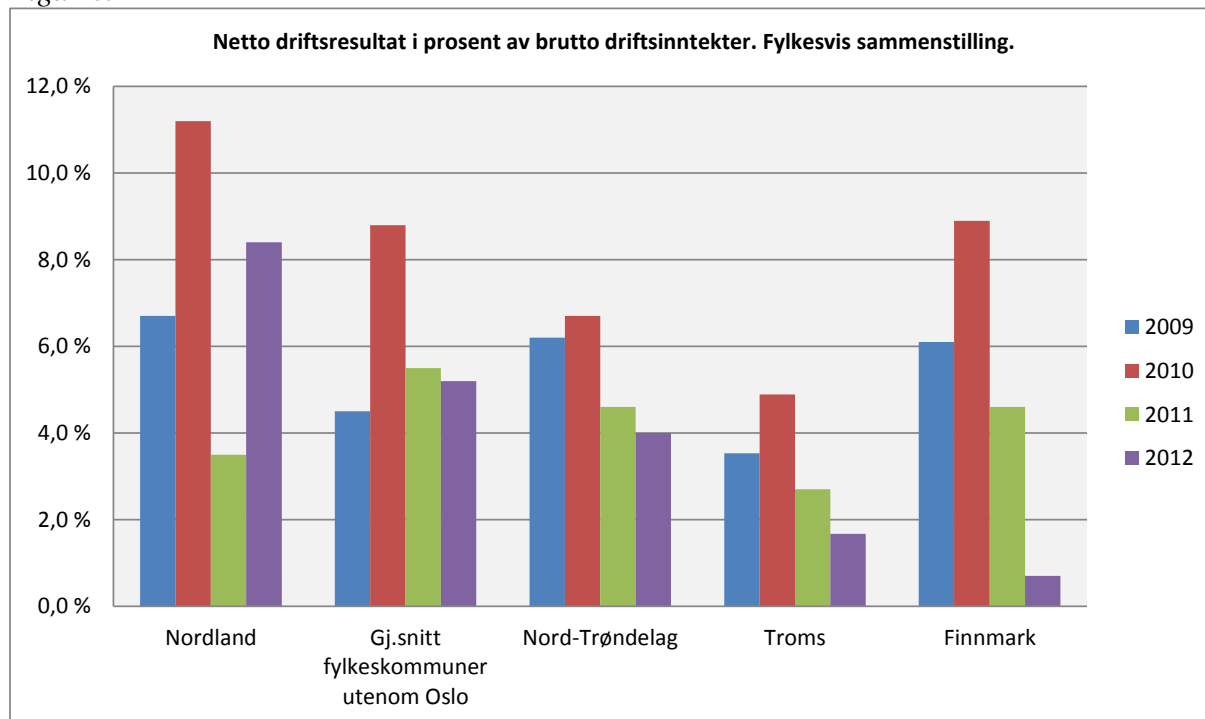
Indikatoren viser hvor mye fylkeskommunen har til driftsfinansiering av investeringer, avsetning til fonds eller styrking av likviditeten. Dersom netto driftsresultat er negativ, har ikke fylkeskommunen økonomisk bæreevne til å framskaffe driftsmidler til investering, og investeringer må dermed i sin helhet lånefinansieres eller finansieres ved eventuelle tilskudd. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse for å bedømme fylkeskommunens økonomiske handlefrihet. Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) samt Teknisk beregningsutvalg (TBU) for kommunesektoren regner netto driftsresultat som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene over tid bør være på 3 prosent.

For Troms fylkeskommune er imidlertid ikke netto driftsresultat en god indikator på soliditeten i økonomien. I 2004 fikk fylkeskommunene en mer sentral rolle som regional utviklingsaktør og den påfølgende innføring av RDA-midler førte til at fylkene fikk store øremerkede statstilskudd, hvor overføringene fra staten inntektsføres et år, mens utbetalingen av pengene i stor grad strekker seg over flere år. I perioden 2004 til 2006 avsatte Troms disse midlene til bundne fonds, mens fra og med 2007 ble det endret regnskapsprinsipp i tråd med rutinene til flere andre fylkeskommuner, og midlene som var bundet opp i inngåtte avtaler ble ført som kortsiktig gjeld i stedet for å avsette til bundne fonds. En av årsakene til at føringsprinsippet ble endret, var for å få et mer "riktig" netto driftsresultat. Imidlertid medførte overgangen til nytt føringsprinsipp at de årlige netto driftsresultatene ble misvisende, men da med motsatt fortegn som følge av at inntektsføring av tidligere fondsavsetninger føres under streken et år og over streken det neste.

Troms fylkeskommune hadde i 2012 et netto driftsresultat på 80,7 mill. kroner, mens netto driftsresultat i 2011, 2010 og 2009 var henholdsvis 177,5 mill. kroner, 228,8 og 201,3 mill. kroner. Dersom det for Troms korrigeres for inntektsføring av bundne fonds, i tilknytning til de statlige regionale midlene, blir netto driftsresultat 94,2 mill. kroner i 2009, 166,1 mill. kroner i 2010, 94,2 mill. kroner i 2011 og 61,7 mill. kroner i 2012. Når netto driftsresultat korrigeres for bundne fondsavsetninger legges til grunn oppnår Troms fylkeskommune anbefalingene fra KRD og TBU for 2009 og 2010, mens for 2011 og 2012 oppnår ikke fylkeskommunen anbefalingene om et netto driftsresultat på 3 prosent av driftsinntektene. Det bør etterstrebes en resultatgrad over 3 prosent gjennom flere etterfølgende år. Først da kan økonomien karakteriseres som «sunn».

Figur 8 viser utviklingen i de fire nordligste fylkeskommunenes netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter over perioden 2009-12. For Troms fylkeskommune er tallene for hvert av årene korrigert for inntektsføring av bundne fonds. For de andre fylkeskommunene er det ikke gjort tilsvarende korrigeringer. Det er uvisst i hvilken grad de står overfor samme regnskapsmessige problemstillingene som Troms.

Figur 8.

Troms fylkeskommunes korrigerte netto driftsresultat for 2009 var 3,5 prosent av brutto driftsinntekter, mens det korrigerte resultatet for 2010 var 4,9 prosent. Videre ble korrigert resultat for 2011 på 2,7 prosent, mens for 2012 ble det 1,7 prosent. Av figuren ses at i perioden 2009-12 har alle de sammenlignede fylkeskommuner positive netto driftsresultater i prosent av brutto driftsinntekter. Det er kun Finnmark som har svakere netto driftsresultat enn Troms i 2012. Ellers har Troms for hvert av årene de laveste netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter, og for 2011 og 2012 under anbefalte 3 prosent.

Investeringer og lånegjeld

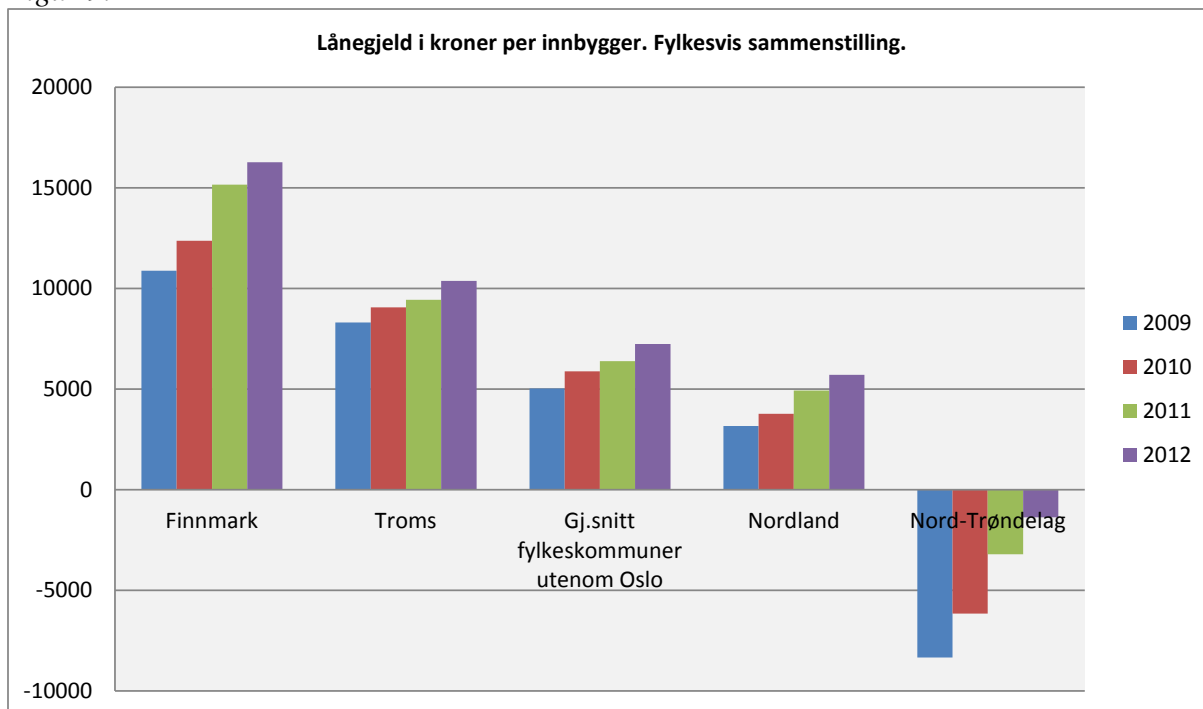
Brutto investeringer for Troms fylkeskommune var 531,5 mill. kroner i 2012. Investeringene de fem siste årene har ligget i intervallet 213,4 til 531,5 mill. kroner. Investeringene finansieres i hovedsak av lånemidler med en egenkapital på 10 prosent på fylkesveger og 20 prosent på øvrige investeringer.

På grunn av stor opptrapping i investeringer har Troms fylkeskommune hatt en kraftig økning i lånegjelden de siste årene. Lånegjelden var om lag 1,7 mrd. kroner pr. 31.12.2012. Ved utgangen av 2003 var den knapt 650 mill. kroner, det vil si en volumvekst på 161,5 prosent i lånegjelden de siste 9 år.

Rente- og avdragsutgiftene utgjorde 158,4 mill. kroner i 2012 og forventes å øke til om lag 224,4 mill. kroner ved utgangen av 2017 som følge av nye låneopptak. Kapitalutgiftene vil dermed belaste driften høyere enn anbefalt ut fra et økonomisk perspektiv.

Lånegjelden i Troms pr. innbygger var 10 380 kroner i 2012, og er høyere enn tilsvarende tall for Nordland, Nord-Trøndelag og landsgjennomsnittet utenom Oslo, men lavere enn Finnmark med 16 272 kroner pr. innbygger i 2012.

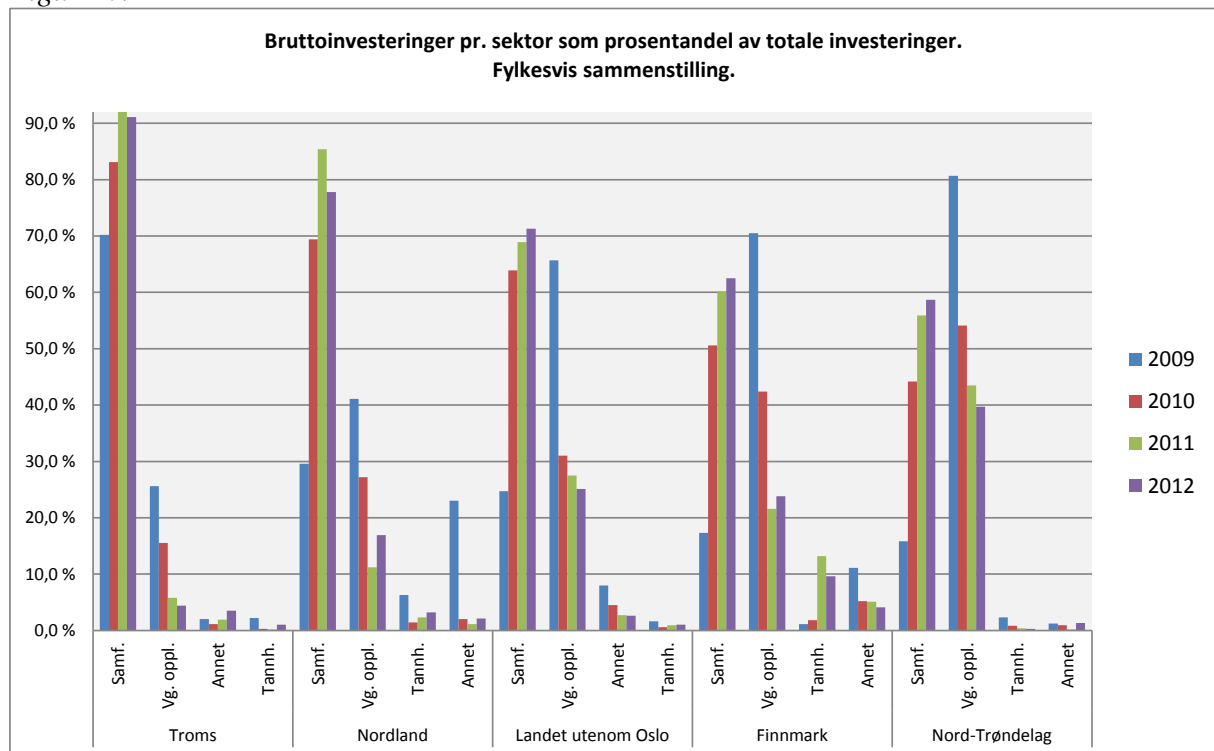
Figur 9.

Låneopptak knyttet til TANN-bygget på 273 mill. kroner hvorav staten ved Universitet i Tromsø og Helse- og omsorgsdepartementet finansierer 223 mill. kroner gjennom husleie, er inkludert i tallene for Troms. Hvorvidt andre fylker har låneopptak som finansieres av andre enn fylkeskommunen selv vites ikke.

Investeringene har vært høy innen samferdsel de siste årene. I figur 10 gis en oversikt over brutto investeringsutgifter i de fire nordligste fylkeskommuner for perioden 2009-12. Landsgjennomsnittet utenom Oslo er også medtatt.

Figur 10.

Over perioden 2009-12 skiller Troms seg ut ifra Nordland, landsgjennomsnittet utenom Oslo, Finnmark og Nord-Trøndelag hva angår sammensetningen av brutto investeringsutgifter. For Troms sin del er det slik at samferdselssektoren over hele perioden har den største og mest stabile andelen av samlede brutto investeringsutgifter, det vil si rundt 70 prosent i 2009, 80 prosent i 2010 og rundt 90 prosent i 2011 og 2012.

Regnskapsmessig resultat

Regnskapsmessig resultat framkommer etter at disposisjoner ved årsavslutningen som bundne fondsavsetninger, mv. er foretatt. Begrepet kan defineres slik:

$$\begin{aligned}
 & \text{Netto driftsresultat} \\
 & - \text{Avsetninger til bundne fond} \\
 & - \text{Overføringer til investeringsregnskapet} \\
 & + \text{Bruk av tidligere avsatte fond} \\
 & = \text{Regnskapsmessig resultat}
 \end{aligned}$$

I 2012 var det regnskapsmessige resultatet et overskudd på 8,6 mill. kroner, i 2011 var det null kroner, 47,3 mill. kroner i 2010 og 4,6 mill. kroner i 2009.

Konklusjon

Fylkeskommunen kan i liten grad påvirke sine inntekter med unntak av å gjøre grep knyttet til virksomheter fylkeskommunen har eierandeler i. På lang sikt er bedring av den finansielle situasjonen kun mulig ved å redusere kostnadssiden, slik at nivået mellom inntekter og utgifter blir mer balansert.

Analysen av nøkkeltallene viser at den finansielle handlefriheten til Troms fylkeskommune er svekket fra 2010 til 2012; netto driftsresultat, korrigert for bundne fondsavsetninger, faller over disse årene fra 4,9 til 1,7 prosent. I 2009 og 2010 oppfyller Troms fylkeskommune KRDs/TBUs anbefaling om at netto driftsresultat bør ligge over 3 prosent av driftsinntektene. I 2011 og 2012 oppfylles derimot ikke denne måltallsanbefalingen, da netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene disse årene er under 3 prosent.

Det understrekes at KRDs/TBUs anbefaling er at netto driftsresultat over tid bør ligge stabilt over 3 prosent av driftsinntektene. Over perioden 2009-12 er ikke dette tilfelle for Troms fylkeskommunes del, siden netto driftsresultat i 2011 og 2012 er under anbefalingen på 3 prosent. På grunn av den svekkede økonomiske handlefriheten er det grunn til å vurdere framtidige låneopptak, da renter og avdrag vil belaste driftsbudsjettet betydelig i årene fremover.

3 POLITISK STYRING OG KONTROLLORGANER

Presentasjon av sektoren

Den politiske ledelsen i Troms fylkeskommune består av fylkesråd med fem heltidspolitikere som har ansvar for saksforberedelse og oppfølging av politiske vedtak vis-à-vis fylkestinget - det øverste politiske organ i fylkeskommunen. I tillegg til fylkesrådet består den politiske ledelse i Troms fylkeskommune av fylkesordfører og fylkesvaraordfører. Det er valgt fem politiske komiteer for valgperioden 2011 - 2015; Økonomikomiteen, Kultur- og helsekomiteen, Samferdsel- og miljøkomiteen, Plan- og næringskomiteen og Utdanningskomiteen.

Sektoren bruker følgende KOSTRA-funksjoner:

400 Politisk styring

410 Kontroll og revisjon

460 Tjenester utenom ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde

480 Diverse fellesutgifter

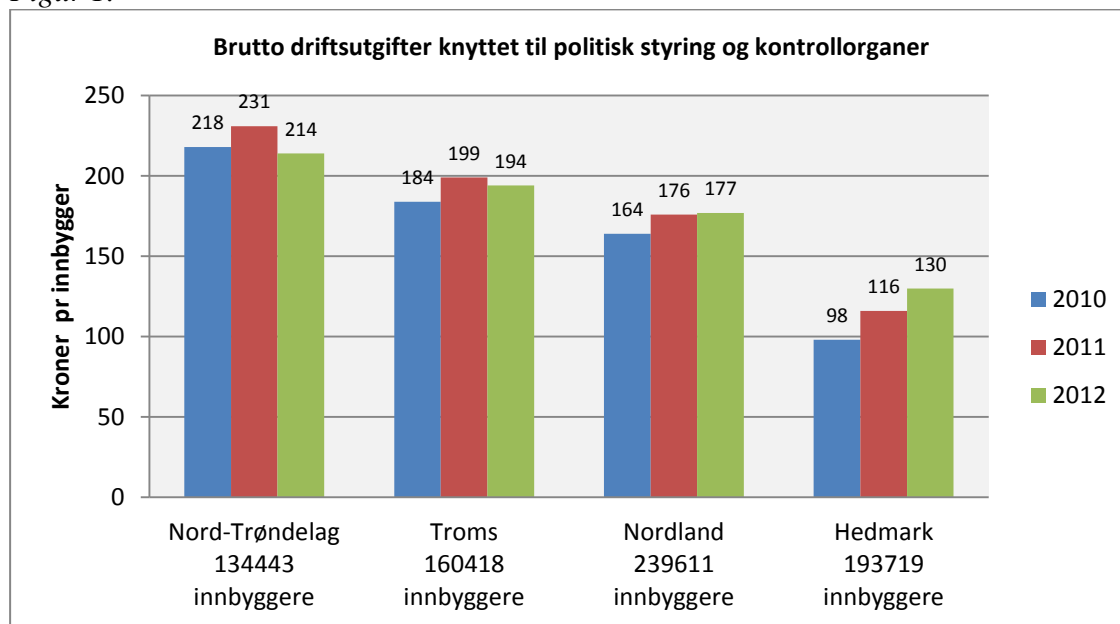
I den påfølgende KOSTRA-analysen er det valgt ut nøkkeltall for funksjon 400 Politisk styring og funksjon 410 Kontrollorganer. Funksjon 400 inneholder lønnsutgifter for hel- og deltidspolitikere i Fylkesting, Fylkesråd og de politiske utvalg og komiteer. Videre inneholder funksjonen godtgjørelser og utgifter til alt av reise, møtevirksomhet og kontordrift for hel- og deltidspolitikere i nevnte råd, utvalg og komiteer. Funksjon 410 viser utgifter tilknyttet Kontrollutvalget samt kjøp av revisjonstjenester (KomRevNord IKS) og sekretariat for Kontrollutvalget (K-sekretariatet IKS).

I analysen er det ikke valgt ut nøkkeltall for funksjonene 460 og 480, ettersom det ikke finnes nøkkeltall for funksjon 460 og regnskapet for funksjon 480 diverse fellesutgifter er meget lite.

Sammenligningsgrunnlaget er tre andre fylkeskommuner som har innført parlamentarisme som politisk styringsform. Disse fylkeskommunene er Nordland, Hedmark og Nord-Trøndelag.

Brutto driftsutgifter

Figur 1.

Nordland og Hedmark hadde en økning per innbygger fra 2011 til 2012, mens Troms og Nord-Trøndelag hadde en nedgang. Troms brukte 194 kroner per innbygger i 2012, som er nedgang på 5 kroner per innbygger. Nord-Trøndelag brukte 214 kroner per innbygger, en nedgang på 17 kroner per innbygger. Nordland brukte 177 kroner per innbygger, en økning på 1 kroner per innbygger og Hedmark brukte 130 kroner per innbygger, som er 14 kroner mer per innbygger enn året før.

Brutto driftsutgift per innbygger i 2012 for hver av funksjonene 400 og 410:

Fylke	Funksjon 400	Funksjon 410	Sum
Nord-Trøndelag	180	34	214
Troms	167	27	194
Nordland	153	24	177
Hedmark	108	22	130

De totale utgifter til politisk styring (funksjon 400) er for Troms 26,8 mill. kroner, Nord-Trøndelag 24,2 mill. kroner, Nordland 36,7 mill. kroner og Hedmark 20,9 mill. kroner i 2012.

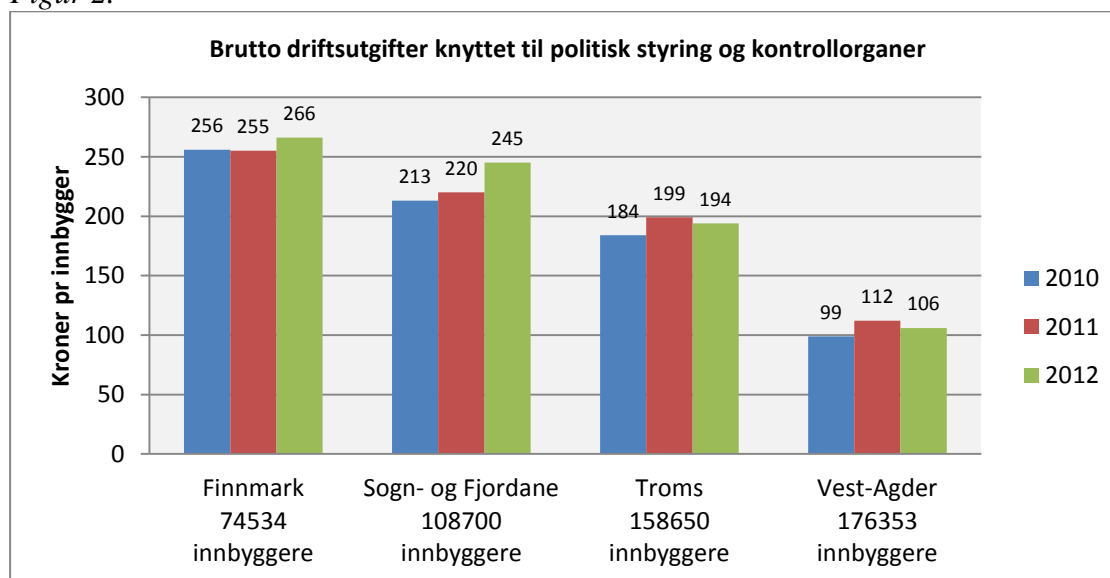
Troms hadde en nedgang i totale utgifter som skyldes at det i 2011 var utgifter i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget og at Landsdelsutvalget opphørte 31.12.2011.

Det fylket som skiller seg mest ut er Hedmark, som bruker minst til politisk styring. Nordland bruker mest totalt, men mindre enn Troms og Nord-Trøndelag per innbygger da de har flere innbyggere å fordele utgiftene på. Nord-Trøndelag bruker mindre enn Troms totalt, men Troms har flere innbyggere å fordele utgiftene på enn Nord-Trøndelag.

De totale utgifter til kontroll og revisjon (funksjon 410) er for Troms 4,4 mill. kroner, Nord-Trøndelag 4,5 mill. kroner, Nordland 5,7 mill. kroner og Hedmark 4,2 mill. kroner i 2012. Troms bruker mindre enn Nordland totalt, men mer per innbygger på grunn av lavere innbyggertall å fordele utgiften på. Dette er utgifter som ikke uten videre vil svinge i takt med befolkningstallet.

Nedenfor er Troms fylkeskommune sammenlignet med tre fylkeskommuner uten parlamentarisk styresett, og som er nært Troms i antall innbyggere.

Figur 2.

Brutto driftsutgift per innbygger i 2012 for hver av funksjonene 400 og 410:

Fylke	Funksjon 400	Funksjon 410	Sum
Finnmark	224	42	266
Sogn- og Fjordane	205	40	245
Troms	167	27	194
Vest-Agder	88	18	106

Med unntak av Sogn og Fjordane som bruker mer enn Hedmark i totale kostnader, bruker fylkene med parlamentarisk styresett mer totalt til politisk styring enn de uten parlamentarisme, mens størrelsen i folketall avgjør hvor mye kostnadene per innbygger blir. Disse utgiftene svinger ikke i takt med folketallet og det blir derfor mer riktig å sammenligne totale kostnader enn kostnad per innbygger.

Utgifter til politisk styring 2012

Fylkeskommune	Beløp totalt i mill. kroner
Nordland	36,7
Troms	26,8
Nord-Trøndelag	24,2
Sogn og Fjordane	22,3
Hedmark	20,9
Finnmark	16,7
Vest-Agder	15,4

4 ADMINISTRASJON OG FELLESUTGIFTER

Presentasjon av sektoren

Administrasjonsetaten og Fylkesrådsleders kontor (FLK) opphørte fra og med 1. januar 2011. Det ble etablert en enhet med stabssjef som øverste administrative leder. Økonomisenteret (ØKS), Personal- og organisasjonssenteret (PO), IT-senteret (IT) samt Drifts- og utbyggingssenteret (DU) er selvstendige senter som rapporterer til stabssjef. Sentraene leverer tjenester til hele organisasjonen og ivaretar organisasjonens behov for bistand og kompetanse innenfor sine fagfelt. Fagetatene i Troms fylkeskommune består av Tannhelseetaten, Kulturetaten, Næringsetaten, Utdanningsetaten og Samferdselsetaten.

DU består av Bygg- og eiendomsavdelingen, Arkivavdelingen, Advokatkontoret, Sekretariatet, Sentralbordet, Kantina og Trykkeriet. I løpet av 2012 ble IT-avdelingen, som da var organisatorisk plassert under DU, et selvstendig senter.

Funksjon 420 Administrasjon (Administrasjon, støtte- og stabsfunksjoner og fellesutgifter) er av særlig interesse, ettersom den knytter til seg størstedelen av administrasjonens lønns- og driftsutgifter, samt fagetaters utgifter til administrasjon, ledelse og styring.

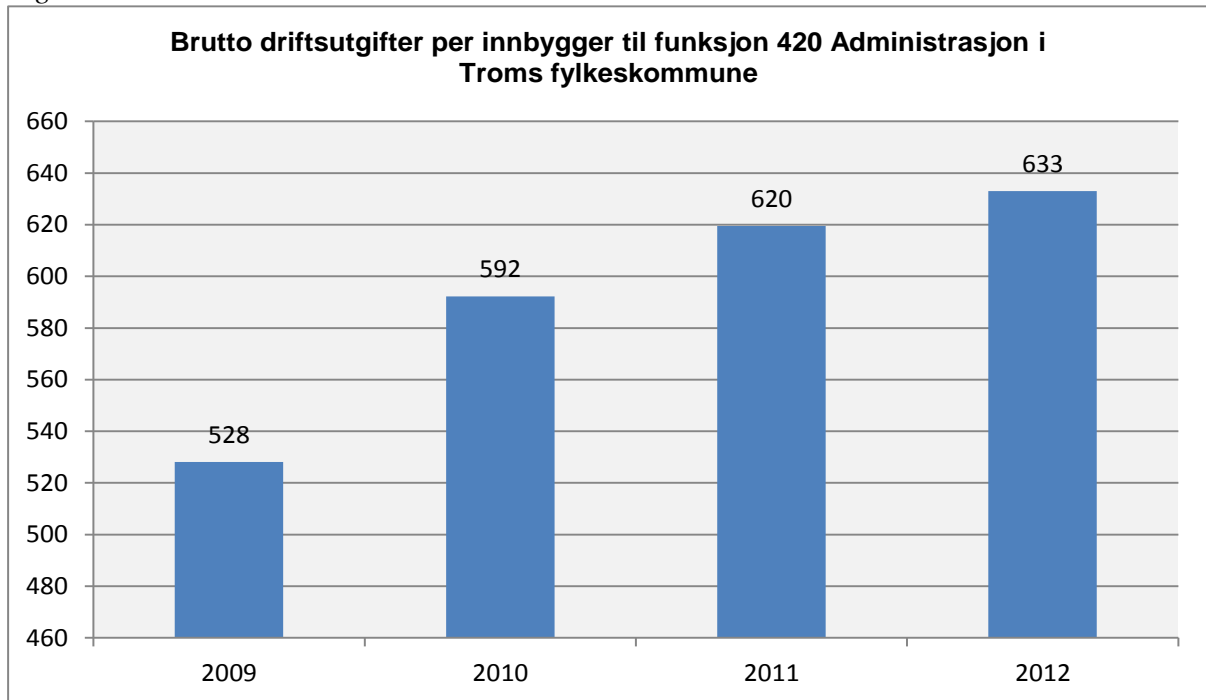
Sammendrag

Troms fylkeskommune har lavere brutto driftsutgifter til administrasjon per innbygger i forhold til Finnmark og Nordland. Sammenlignet med landsgjennomsnittet ligger Troms noe høyere.

Brutto driftsutgifter

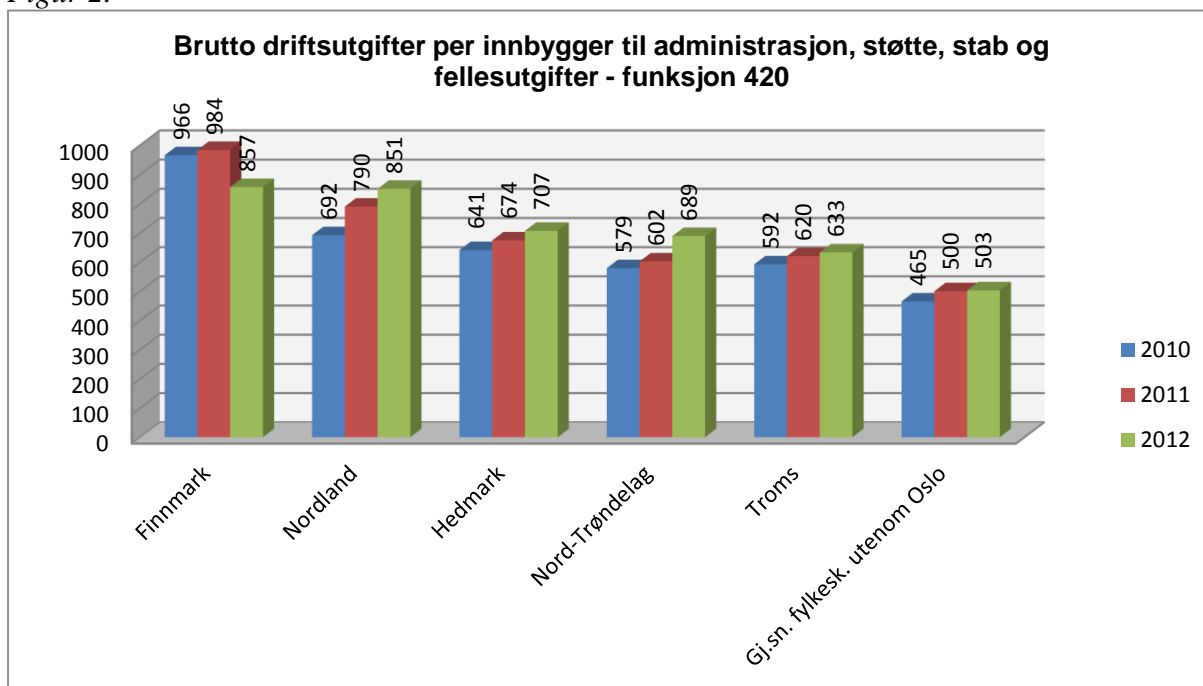
I figur 1 er brutto driftsutgifter per innbygger til funksjon 420 Administrasjon i Troms fylkeskommune de siste fire årene vist. Utgiftene til administrasjon økte med 2,1 prosent fra 2011 til 2012. I statsbudsjettet for 2012 var anslaget på prisvekst 3,25 prosent slik at administrasjonsfunksjonen har en realnedgang fra 2011 til 2012.

Figur 1.

Figur 2 viser nøkkeltall for brutto driftsutgifter for Finnmark, Nordland, Hedmark, Nord-Trøndelag, Troms samt landsgjennomsnittet utenom Oslo.

Figur 2.

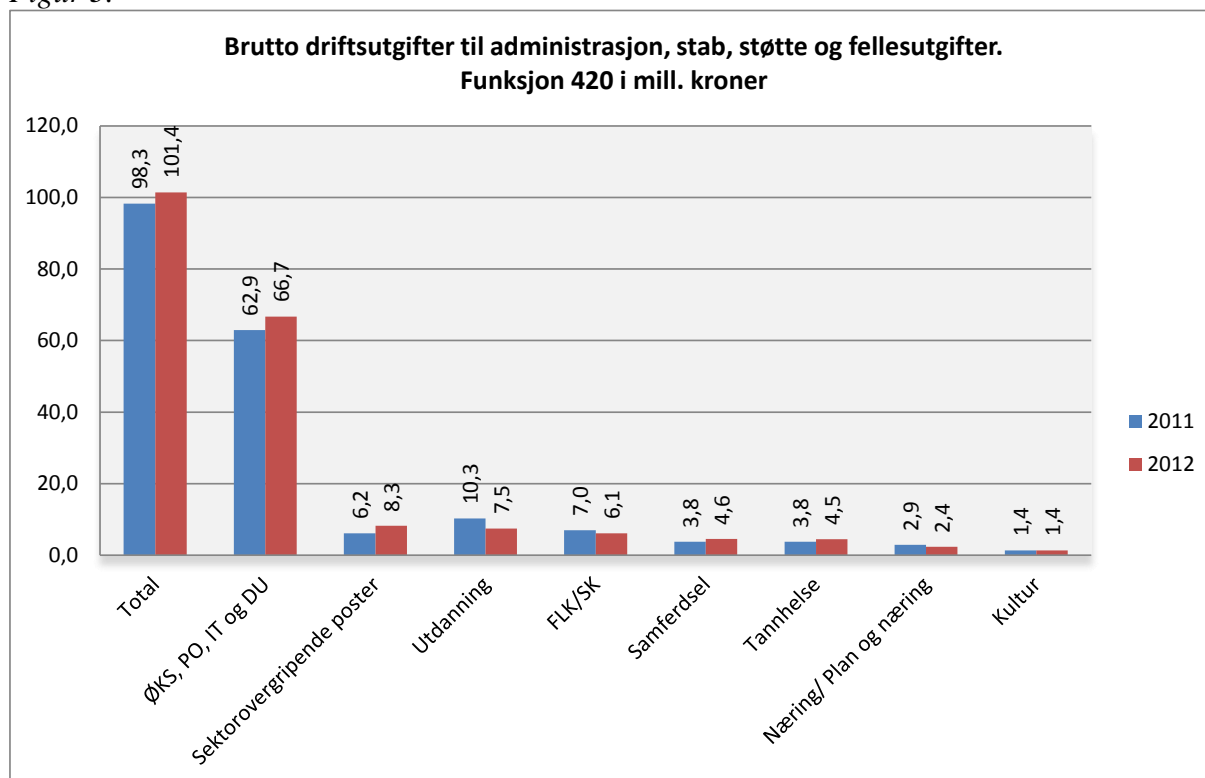
Troms fylkeskommune har i perioden 2010-12 gjennomgående lavere brutto driftsutgifter per innbygger til administrasjon, støtte, stab og fellesutgifter enn de øvrige fylkeskommunene. Troms ligger 130 kroner over landsgjennomsnittet utenom Oslo i 2012.

Ulik forståelse av KOSTRA-veilederen kan medføre at fylkeskommunene som sammenlignes, har ulik oppfatning av hvilke utgifter som skal knyttes opp mot funksjon 420. Dette kan være noe av forklaringen på forskjellene i de regnskapsførte tallene fylkene i mellom. I tillegg kommer demografiske forskjeller, som innbyggerantall i forhold til den fylkeskommunale administrasjon. Innbyggertallet i Finnmark, Troms og Nordland er om lag 74, 159 og 239 tusen, mens det i Nord-Trøndelag og Hedmark ligger på om lag 134 og 193 tusen innbyggere.

Det fremgår av figuren over at kostnadsforskjellene mellom Troms og Nord-Trøndelag, som ligger nærmest i innbyggertall, er relativt små sammenlignet med de øvrige fylkeskommunene.

Figur 3 viser brutto driftsutgift til administrasjon, stab, støtte og fellesutgifter i 2011 og 2012 fordelt på Stabssjefens kontor, fagetater, sentra (ØKS, PO, IT og DU) og sektorovergripende poster.

Figur 3.

Fra 2011 til 2012 økte de samlede brutto driftsutgifter for funksjon 420² i Troms fylkeskommune fra 98,3 til 101,4 mill. kroner, dvs. en økning på 3,1 prosent. Av figuren over ses at denne økningen kan tilskrives økninger hos Samferdsel, sentraene samt på sektorovergripende poster. Økningen på sentraene er 6 prosent. Økningen utover ordinær lønnsvekst er 1,2 mill. kroner og skyldes anskaffelser av kjøp av tjenester knyttet til ehandel, lisenser til elektronisk fakturahåndtering og nye moduler for å styrke økonomistyringen.³ Veksten på samferdsel og tannhelse er 0,8 mill. kroner på hver etat. Dette skyldes besetting av stilling som var vakant i 2011, en prosjektstilling som er finansiert av RUP-midler og en stilling knyttet til tannlegeutdanningen som er finansiert av staten.

For fagetatene er det hovedsakelig utgifter tilknyttet ledelsen som inngår i funksjonens bruttotall, mens for sentraene inngår utgifter til alle ansatte.

I de rapporterte tallene over inngår ikke utgiftstall for Troms fylkestrafikk FKF (TFT). TFTs brutto driftsutgift til administrasjon, stab, støtte og fellesutgifter (funksjon 420) var om lag 9,1 mill. kroner i 2012.

² Det vil si alle utgifter unntatt finansposter og følgende inntekter: internt fordelte utgifter, sykelønnsrefusjoner, momskompensasjoninntekter og interne overføringer.

³ Utgiften for lisenser og moduler er ført i investeringsregnskapet, men disse er finansiert med driftsmidler og fremkommer da som utgift i driftsregnskapet.

5 UTDANNING

Presentasjon av sektoren

Utdanningssektoren i Troms består av 15 videregående skoler (inklusive SMI) fordelt på 18 skolesteder med omlag 7.000⁴ elever og lærlinger, og omlag 1.400¹ tilsatte. Lærlingordningen omfatter omlag 900 bedrifter. Utdanningssektoren har ansvar for ordinær undervisning, fagopplæring, opplæring av voksne, fagskole, opplæring av barn og ungdom som er til behandling på sosiale og medisinske institusjoner, opplæring av innsatte i fengsel, pedagogisk psykologisk tjeneste og oppfølgingstjenesten som har ansvar for å gi tilbud til ungdom som ikke bruker sin rett til videregående opplæring.

I 2012 hadde utdanningsetaten 28 stillingshjemler. I tillegg kommer prosjektstillinger, samt stillinger knyttet til Oppfølgingstjenesten og PP-tjenesten. Utdanningssektoren forvaltet et nettobudsjett på 982 mill. kroner i 2012.

Følgende KOSTRA-funksjoner benyttes hovedsakelig i utdanningssektoren:

510 Skolelokaler og internatbygninger.

Utgifter til drift og vedlikehold av bygninger, lønn til vaktmestere og renholdspersonell, avskrivninger med mer.

515 Skoleforvaltning.

Fellesutgifter til støttefunksjoner for eksempel lønnsutgifter til merkantilt personale, bibliotekutgifter med mer.

520 Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør.

Eksempelvis utgifter til rektorer, rådgivere og etter og videreutdanning for skolens ledelse.

521, 527, 529 og 538 Studieforbereende utdanningsprogram.

Her føres blant annet undervisningsmateriell knyttet til utdanningsprogrammene, lønnsutgifter til lærere og sensorutgifter til eksamen.

522-526, 528, 530-532 og 539 Yrkesfaglige utdanningsprogram.

Her føres blant annet undervisningsmateriell knyttet til utdanningsprogrammene, lønnsutgifter til lærere og sensorutgifter til eksamen.

559 Landslinjer.

Ski-linja ved Nord-Troms vgs og flyfag ved på Bardufoss Høgtun vgs.

554 Fagskole.

560 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring.

Utgifter til blant annet elever med behov for særskilt tilpassa opplæring, Pedagogisk, psykologisk tjeneste og oppfølgingstjenesten.

⁴ Tall fra årsberetning 2012

570 Fagopplæring i arbeidslivet.

Eksempelvis tilskudd til lærebedrifter med lærlinger/lærekandidater.

581 Voksenopplæring.590 Andre undervisningsformål.

Eksempelvis fengselsundervisning, undervisning i sosiale og medisinske institusjoner (SMI) og utgifter til kantine.

Sammendrag

Troms fortsetter den positive utviklingen med å bedre kvaliteten på opplæringen og redusere frafallet.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. I 2012 var Troms det fjerde dyreste fylket, målt i kostnad per elev. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring i Troms, to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

Det omfattende arbeidet med skolestruktur de siste årene der flere skoler har blitt administrativt sammenslått, er årsaken til at Troms har hatt en jevn økning i gjennomsnittlig antall elever per skole. I tillegg har andelen 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring hatt en jevn og god økning de siste årene. I 2012 var økningen på 1,0 prosentpoeng.

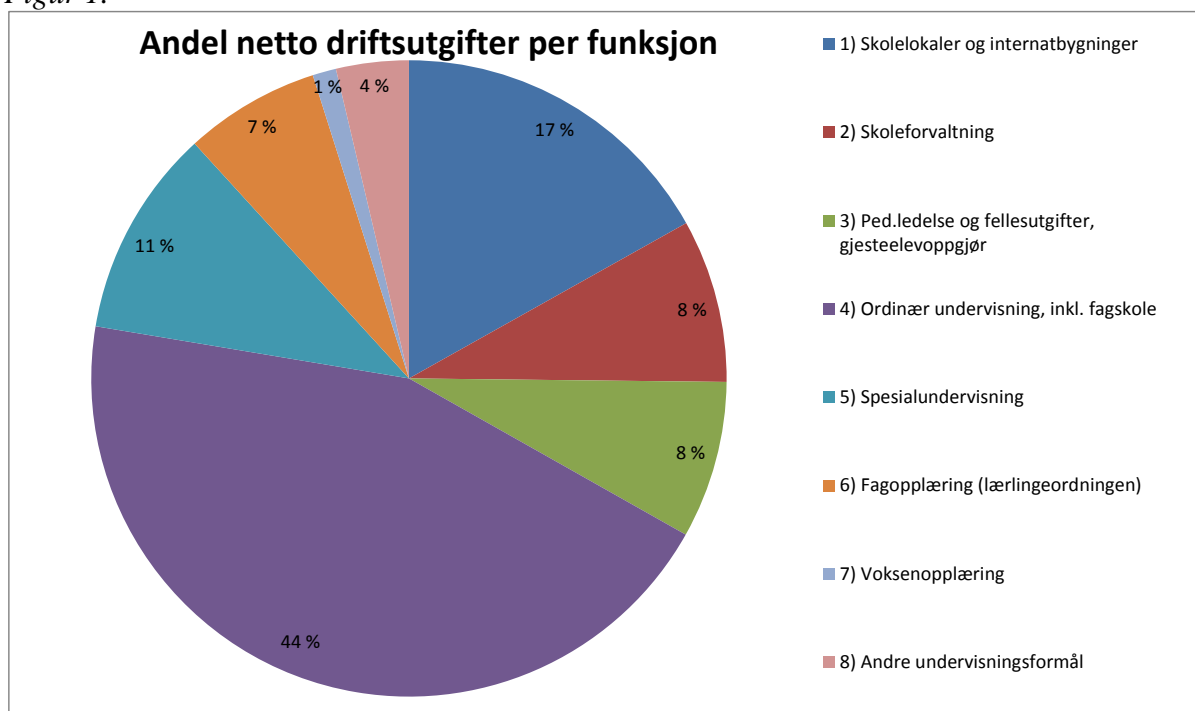
En yrkesfagelev i Troms kostet i gjennomsnitt 35 prosent mer enn en elev ved studiespesialiserende utdanningsprogram i 2012. Troms har en større andel yrkesfagelever enn landsgjennomsnittet, noe som igjen medfører en større kostnad for fylket. Troms har fra tidligere av hatt høyere kostnad per elev i utdanningsprogram naturbruk i forhold til landet for øvrig. I 2012 opplever Troms en stor økning i kostnadene ved naturbruk. Samtidig opplever vi en nedgang i kostnadene per elev ved fagskolen. Kostnad per lærling/lærekandidat ved fagopplæringen er lavere enn landsgjennomsnittet. Dette er ventet å endre seg for kommende år da Troms planlegger å ha økt fokus på formidling av søkere med ungdomsrett.

Troms har i 2012 hatt de nest høyeste kostnadene per elev for spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, blant sammenligningsfylkene. Fylket har i løpet av de siste årene hatt en betydelig vekst i antall søkere med behov for spesialundervisning.

I 2010 og 2011 var kostnadene til Troms henholdsvis 34,0 prosent og 21,1 prosent høyere per elev enn landet for øvrig til drift av skolelokaler/internat og skoleforvaltning. I 2012 har Troms hatt en kostnad per elev som er 17,4 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Figur 1 viser andel netto driftsutgifter per funksjon av utdanningssektorens totale netto driftsutgifter i 2012, som utgjør totalt kr. 1.102 mill. kroner.⁵ Fordelingen er marginalt endret i forhold til de to foregående år.

Figur 1.

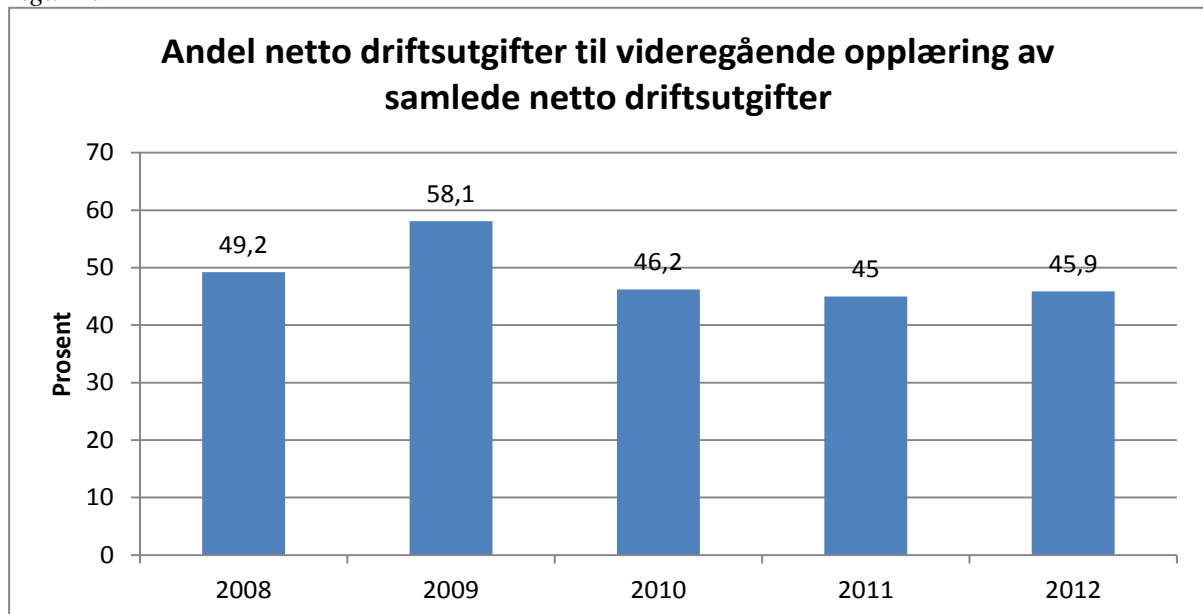
I den følgende KOSTRA-analysen er det, som i foregående år, valgt i hovedsak å sammenligne Troms fylkeskommune med Nordland, Finnmark, Sogn og Fjordane og gjennomsnittet av alle fylkeskommuner utenom Oslo. Sogn og Fjordane er valgt som sammenligningsfylke, da dette fylket er mest lik Troms i forhold til geografi og demografi.

⁵ Regnskapstall for 2012 som inkluderer utgifter bygg og eiendom har på utdanningssektoren, eksempelvis utgifter til strøm og vedlikehold av skolebygg.

Analyse av tallene

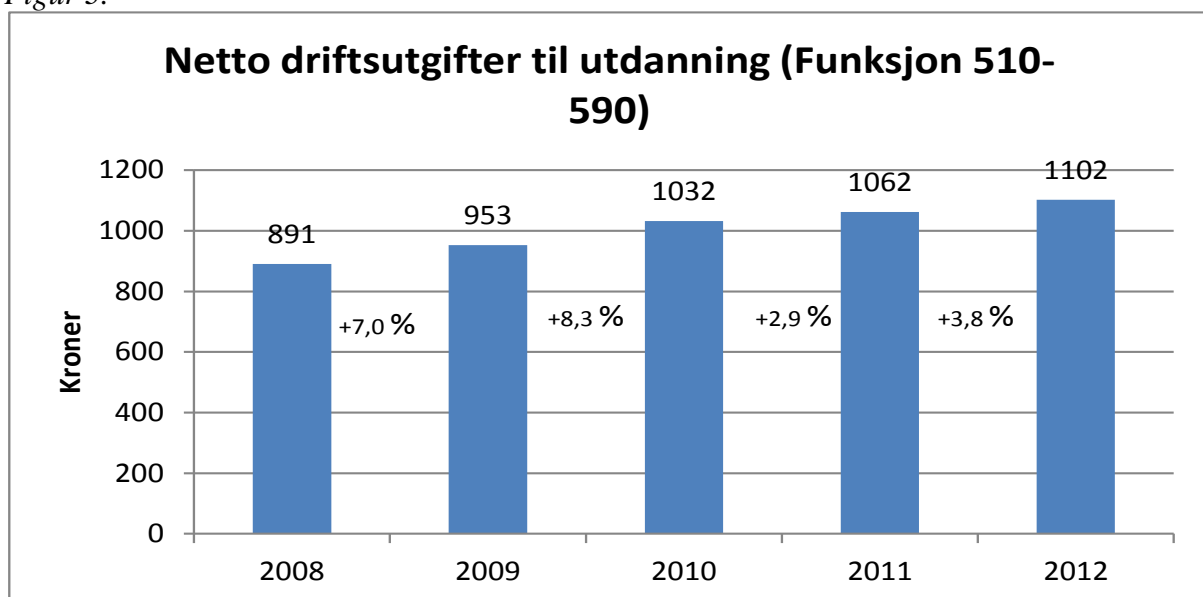
Prioritering

Figur 2.

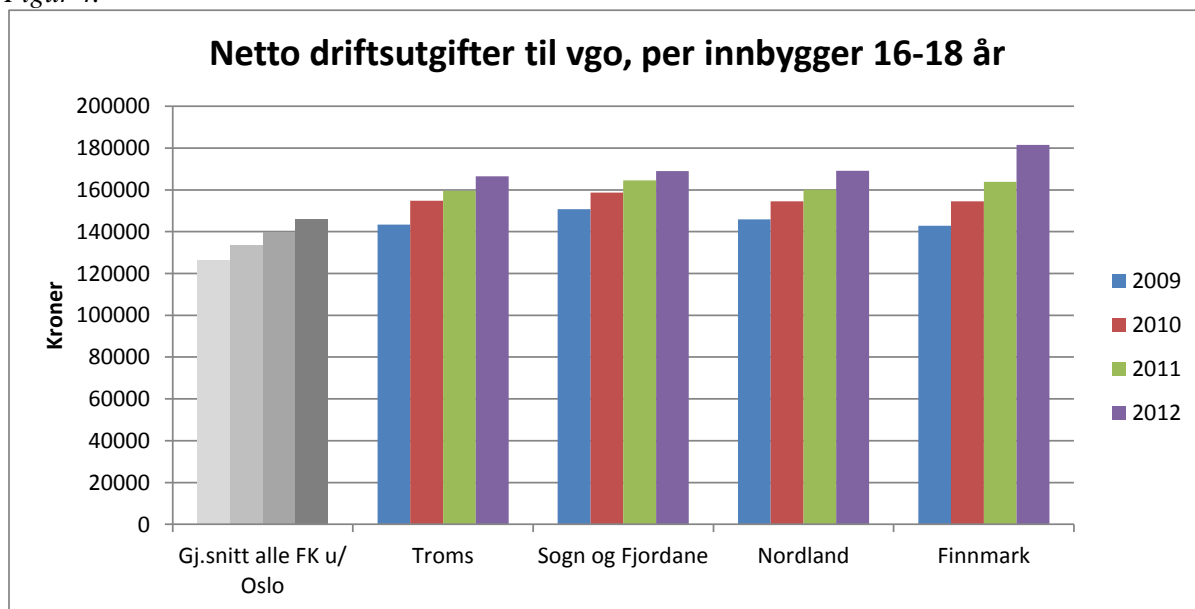
Indikatoren ”Andel netto driftsutgifter til videregående opplæring av samlede netto driftsutgifter” sier noe om hvordan fylkeskommunen prioriterer utdanningssektoren i forhold til andre sektorer. Figur 2 viser utviklingen i Troms fra 2008-2012. Reduksjonen fra og med 2010 skyldes hovedsakelig økning ved samferdsel grunnet forvaltningsreformen. Som vi ser av figuren, har vi hatt en liten økning på 0,9 prosentpoeng det siste året.

Figur 3.

Figur 3 viser at netto driftsutgifter til utdanning målt i millioner kroner, har hatt en jevn vekst hvert år fra 2008 til 2012. I 2012 har netto driftsutgifter økt med rundt 3,8 prosent.

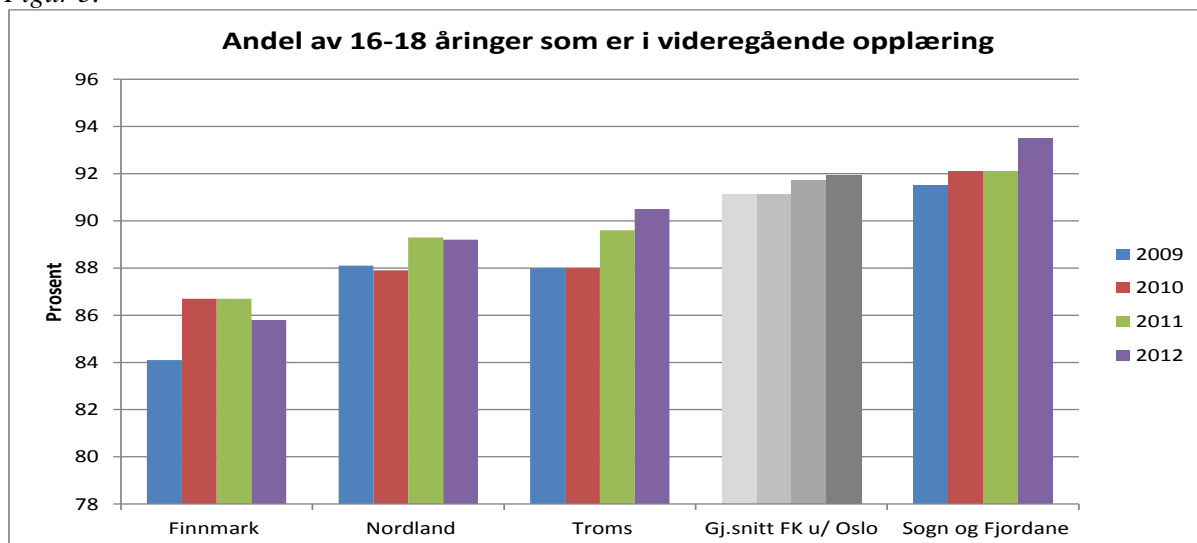
Figur 4.

Nøkkeltallet ”Netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger 16-18 år”, figur 4, viser netto totale utgifter til videregående opplæring målt i forhold til antall innbyggere mellom 16-18 år. Tallet sier imidlertid ikke direkte noe om hvor vidt kostnaden per elev er høy eller lav, fordi utgiftene er målt i forhold til antall innbyggere og ikke faktisk elevtall. Sammenligningsfylkene har en del høyere driftsutgifter til vgo per innbygger 16-18 år enn Troms, med Finnmark på topp. Samtidig er driftsutgiftene blant samtlige av sammenligningsfylkene vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet. En av årsakene til dette kan ligge i en meget desentralisert skolestruktur i sammenligningsfylkene.

Andel ungdom i videregående opplæring

Figur 5.

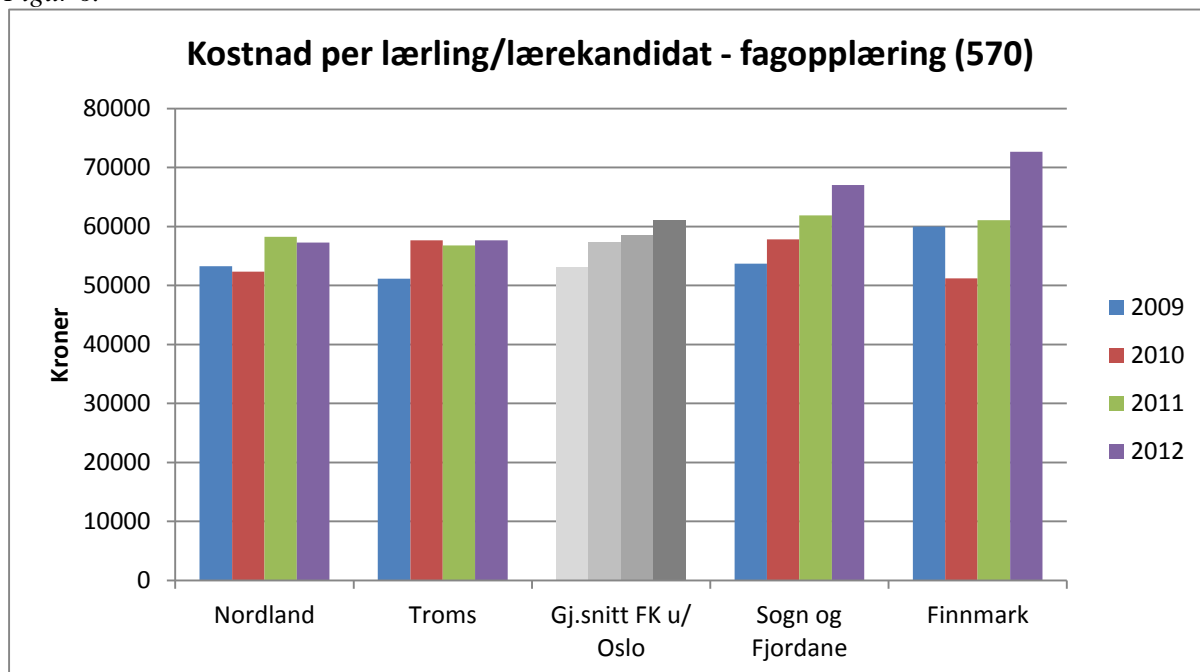

Indikatoren vist i figur 5 viser hvor stor andel av 16-18 åringer, bosatt i fylket, som er i videregående opplæring. Figuren viser at det er færre 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring i Nordland, Troms og Finnmark enn i resten av landet. I 2012 var det om lag 92 prosent av alle 16-18-åringene i landet som benyttet seg av retten og deltok i videregående opplæring, mens tilsvarende tall for Troms var 91 prosent. Dette er en økning for Troms på rundt 1 prosentpoeng fra året før.

Produktivitet/enhetskostnader

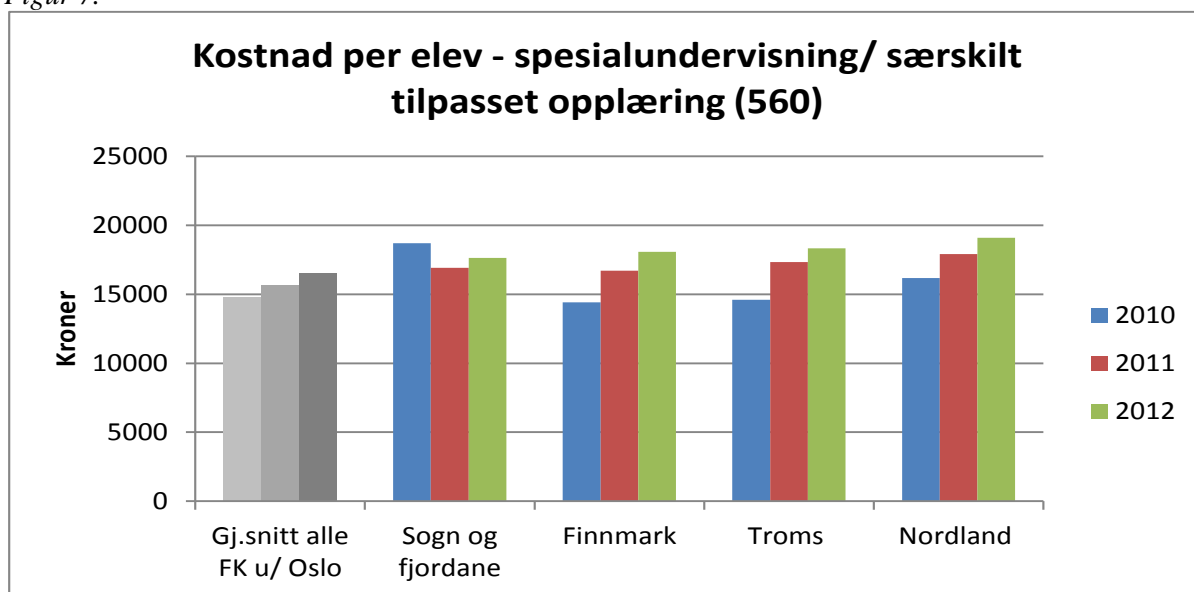
Nøkkeltall for enhetskostnader viser nettoutgift (utgift - inntekt) per elev og sier noe om produktiviteten i tjenesteproduksjonen og hva de ulike tjenestene faktisk koster.

Figur 6.

Figur 6 viser nøkkeltallet "Kostnad per lærling/lærekandidat - fagopplæring". I 2012 har Troms hatt den nest laveste kostnaden per lærling (kr 57.648) blant sammenligningsfylkene og ligger godt under landsgjennomsnittet (kr 61.023). Endringen fra 2011 til 2012 var marginal. En mulig forklaring kan være at Troms har flere voksenlærlinger som mottar lavere tilskudd enn ungdomslærlingene, enn de andre fylkene. I tillegg har Troms vært mer restriktiv med utbetaling av ekstra stimuleringstilskudd.

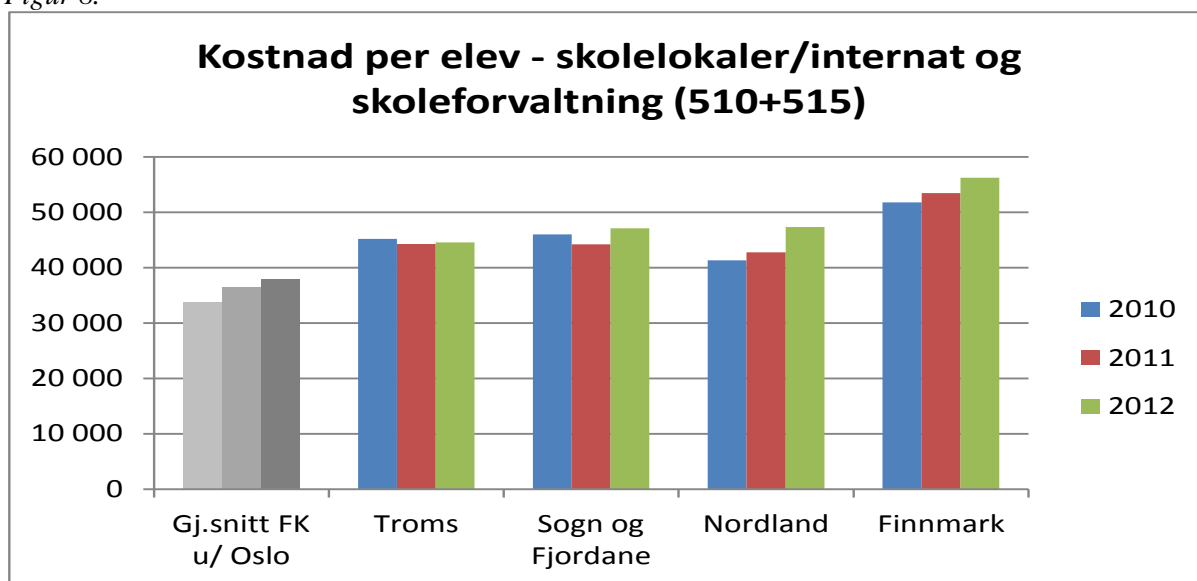
Figur 7.

Nøkkeltallet i figur 7 viser kostnad per elev på spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring. Det er ikke mulig å identifisere, eller på en god måte måle utgiftene i forhold til den enkelte elev som mottar denne type tjenester. Kostnadene er delt på det totale antall

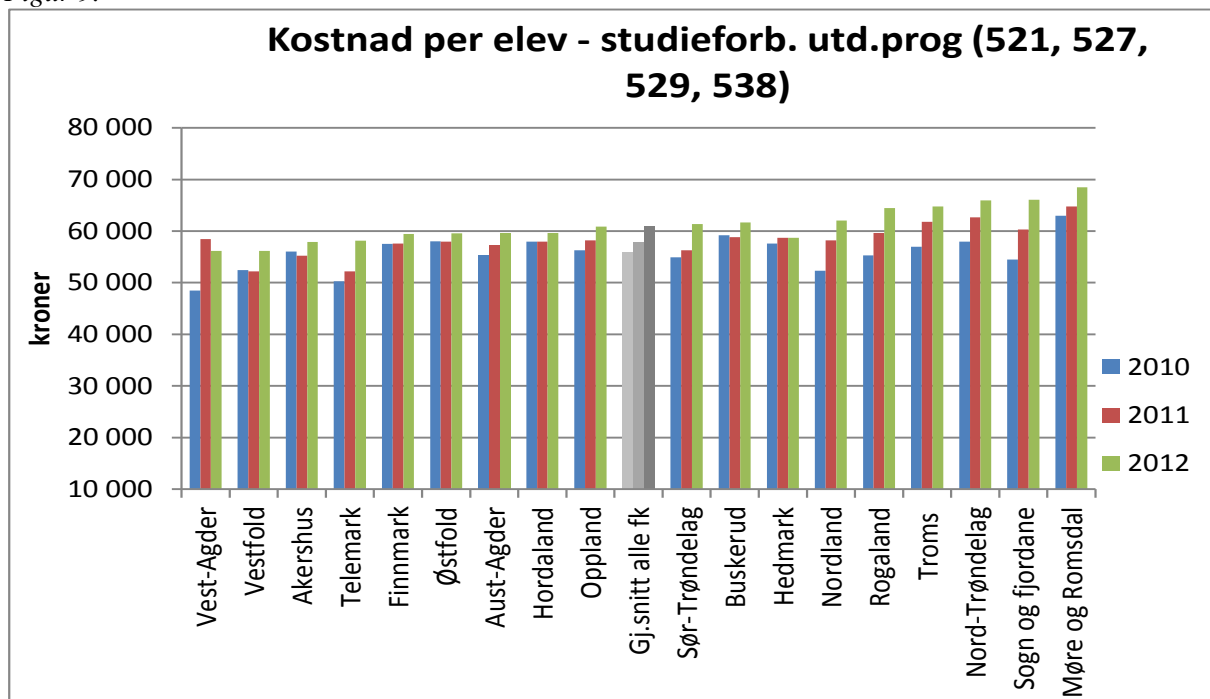
elever i videregående opplæring etter fylke. Figuren viser i så måte ikke en nøyaktig kostnad per elev som mottar spesialundervisning, men kan være en nyttig indikator i forhold til utviklingen og forskjellen mellom fylkene. Det har i løpet av de siste tre årene vært en økning i utgiftene knyttet til spesialundervisning som har sammenheng med sterk vekst i antall søkere og behov. Samtidig har antall ordinære elever økt, noe som kan føre til at den faktiske utviklingen i indikatoren blir noe skjev. Troms har hatt en økning på rundt 5,7 prosent fra 2011 til 2012, på lik linje med landsgjennomsnittet. Troms har dermed de nest høyeste kostnadene per elev ved spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, blant sammenligningsfylkene.

Figur 8.

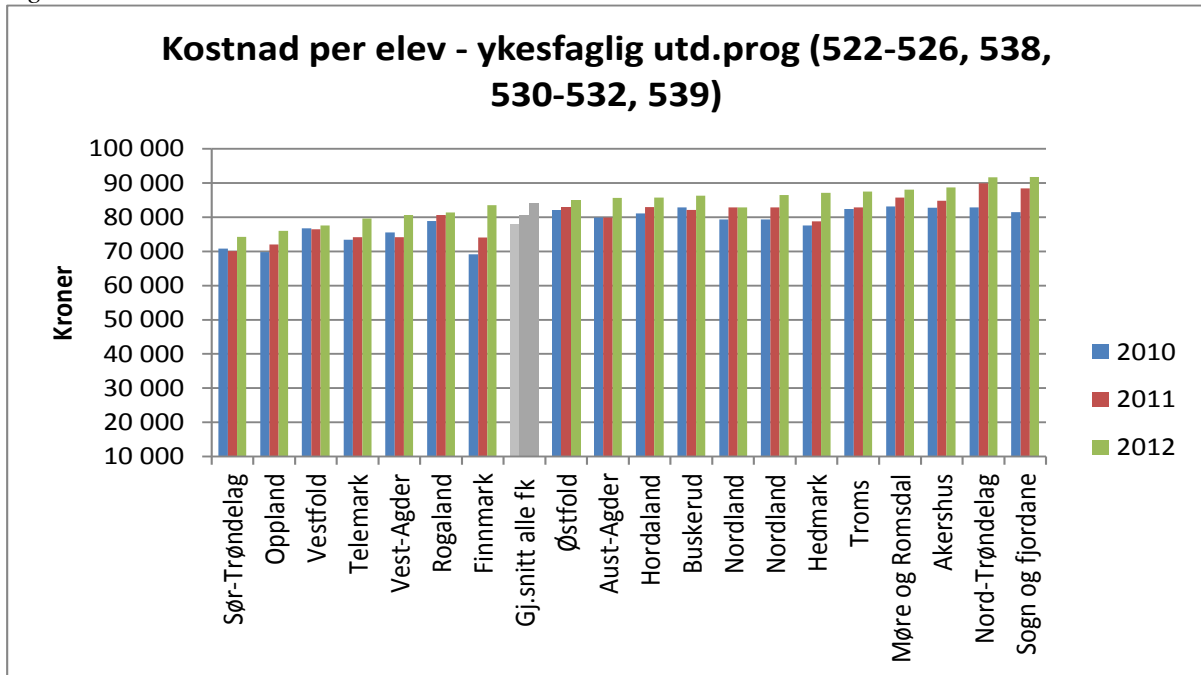
Figur 8 viser enhetskostnad til skolelokaler og skoleforvaltning i 2012. Samtlige sammenligningsfylker ligger over landsgjennomsnittet. Troms bruker om lag 17,4 prosent mer per elev enn landsgjennomsnittet på kostnader til drift av skoler i 2012. Noe av årsaken til dette er at Troms fortsatt har en noe desentralisert skolestruktur med en bygningsmasse med stort behov for renovering. I tillegg har fylket en del overflødig areal ved de videregående skolene. I 2010 og 2011 var kostnadene i Troms hhv. 34 og 21 prosent mer per elev enn landsgjennomsnittet. Økningen i kostnad per elev i 2012 var kun 0,6 prosent. Gjennomsnittlig økte kostnadene per elev til drift av skoler med 3,8 prosent i landet for øvrig. En av årsakene til den marginale økningen i Troms skyldes blant annet nedtrekk i midler til inventar og utstyr og midler til mindre vedlikeholdsarbeid.

Figur 9.

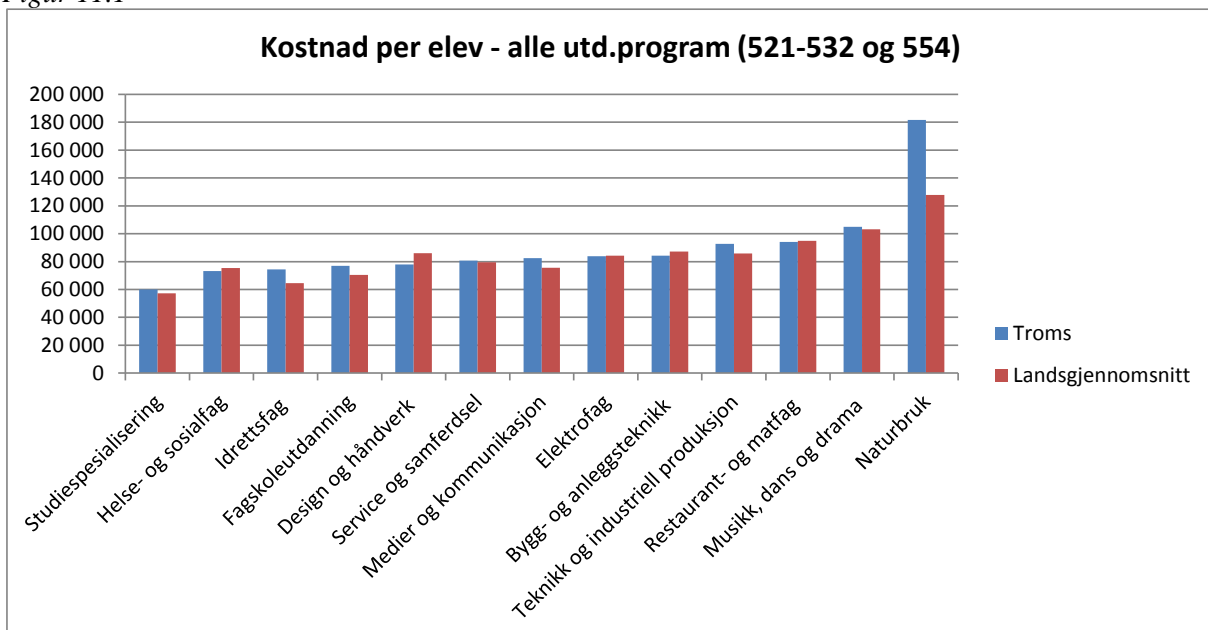
Figurene 9 og 10 viser kostnad per elev på henholdsvis studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram for alle fylker. Ved å sammenligne de to figurene ser vi at for Troms fylke koster en yrkesfagelev om lag 87.600 kroner mot 64.800 for en elev som går på studieforberedende. Troms ligger over landsgjennomsnittet på begge indikatorene. Kostnad per elev ved studieforberedende utdanningsprogram har økt med rundt 4,9 prosent fra året før. Kostnad per yrkesfagelev i Troms har økt med 5,7 prosent fra året før. Den gjennomsnittlige økningen i de øvrige fylkene har vært på henholdsvis 5,3 og 4,5 prosent for studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Med andre ord har Troms hatt en større kostnadsøkning ved yrkesfaglig utdanning per elev, enn landet forøvrig. Dette skyldes primær lavere elevtall ved yrkesfag i 2012.

Figur 10.

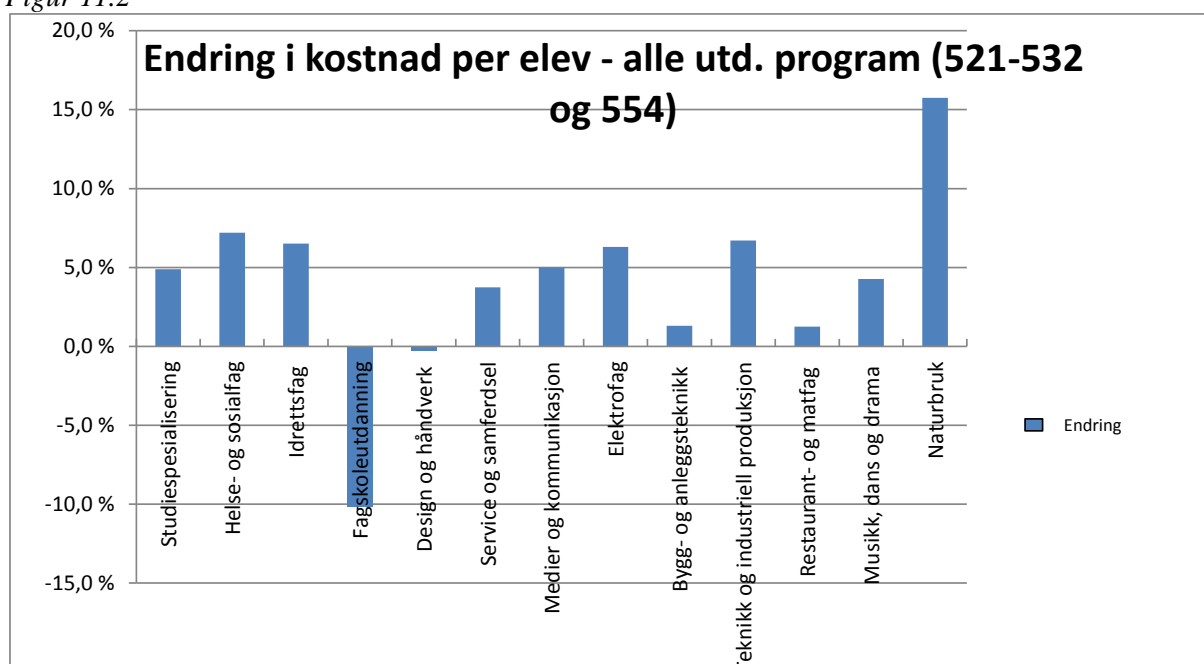
Figur 11.1 viser kostnad per elev for 2012 for de ulike utdanningsprogrammene i Troms sammenlignet med landsgjennomsnittet. Kostnadene ved flere av studietilbudene i Troms ligger betydelig over landsgjennomsnittet. Utdanningsprogrammene som ligger over landsgjennomsnittet er Studiespesialisering, Idrettsfag, Fagskoleutdanning, Medier og kommunikasjon, Teknikk og industriell produksjon, Musikk, dans og drama og Naturbruk. Kostnaden per elev for utdanningsprogrammene Helse og sosialfag, Design og håndverk, Elektrofag og Bygg- og anleggsteknikk ligger betydelig lavere enn landsgjennomsnittet. Effektiviseringsprosjektet som er satt i gang ved utdanningsetaten har blant annet som mål å se nærmere på kostnadsnivået ved de ulike utdanningsprogrammene.

Figur 11.1

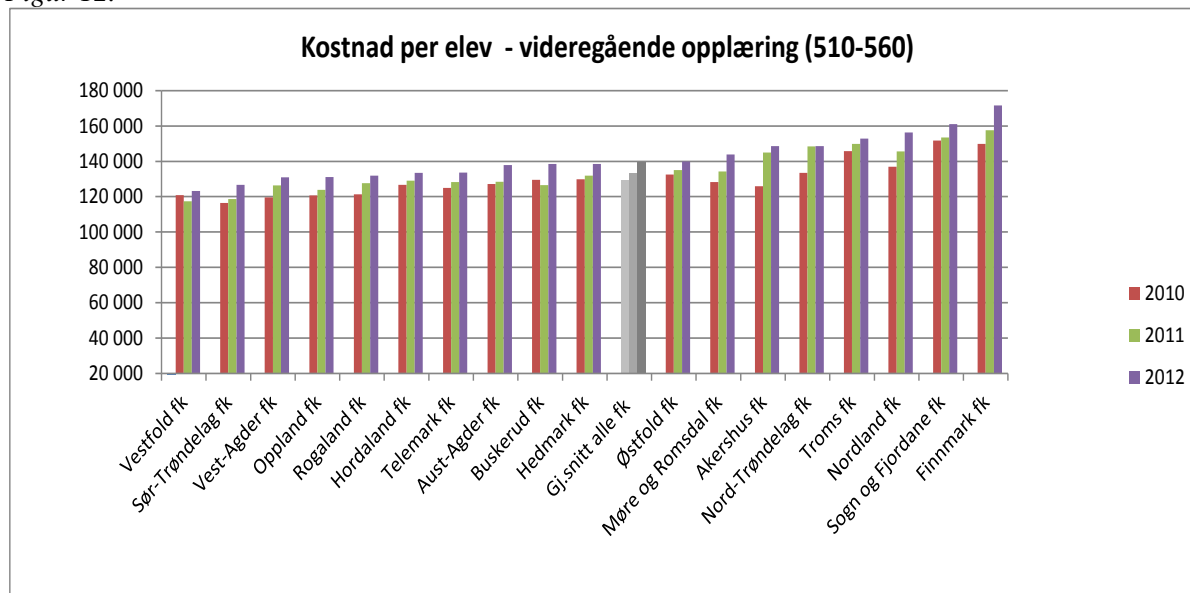
Figur 11.2 viser endringen i kostnad per elev på alle utdanningsprogrammene i prosent, fra 2011 til 2012. Naturbruk har fra tidligere vært et av de dyreste tilbudene i Troms. I 2011 økte kostnadene for Naturbruk moderat. I 2012 står Troms overfor en kostnadsøkning på 15,8 prosent per elev. Som vi ser av diagrammet er det naturbruk som står for den største økningen i 2012. Dette skyldes hovedsakelig et lavere antall søkere til dette tilbudet. Naturbruk i Troms kjennetegnes ved at vi har mange tilbud med få elever. Reduksjonen i kostnaden per elev i fagskoleutdanningen skyldes hovedsakelig nedjustering av budsjetttramme samtidig som oppfylingsgraden har blitt bedre.

Figur 11.2

Indikatoren ”Kostnad per elev - videregående opplæring” tar utgangspunkt i utgiftsbegrepet for netto driftsutgifter, men justerer for utgifter og inntekter knyttet til gjesteelevsoppgjør. Figur 12 viser fylkeskommunens enhetskostnad for elever i fylkeskommunens skoler.

Figur 12.

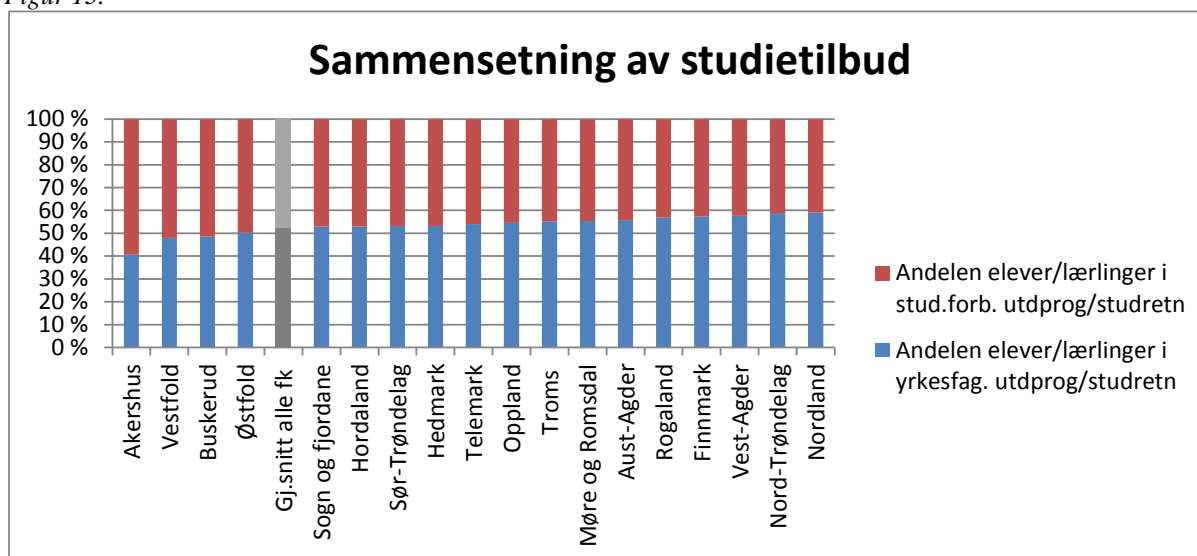
Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark har de høyest kostnadene i 2012, mens Vestfold, Sør-Trøndelag, Vest Agder og Oppland befinner seg i motsatt ende av skalaen med de laveste kostnadene. Dette er i likhet med tidligere år. I Troms koster en elevplass om lag 153.000 kroner. Gjennomsnittskostnaden på landsbasis for en elevplass er 13.000 kroner billigere, det vil si om lag 140.000 kroner.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring og to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

Tilbudsstruktur – Sammensetning av studietilbudet

Figur 13 viser fordelingen mellom studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram for alle fylkeskommunene i 2012. Trenden med en marginal økning i andelen som velger studieforbereende utdanningsprogram fortsetter også for 2012. Likevel ligger Troms fremdeles over landsgjennomsnittet på andelen elever/lærlinger i yrkesfaglige utdanningsprogram. I og med at de fleste yrkesfag er dyrere enn studieforbereende per elev, gir dette en liten del av forklaringen på hvorfor Troms ligger over gjennomsnittet i totale utgifter per elev.

Figur 13.

Skolestruktur

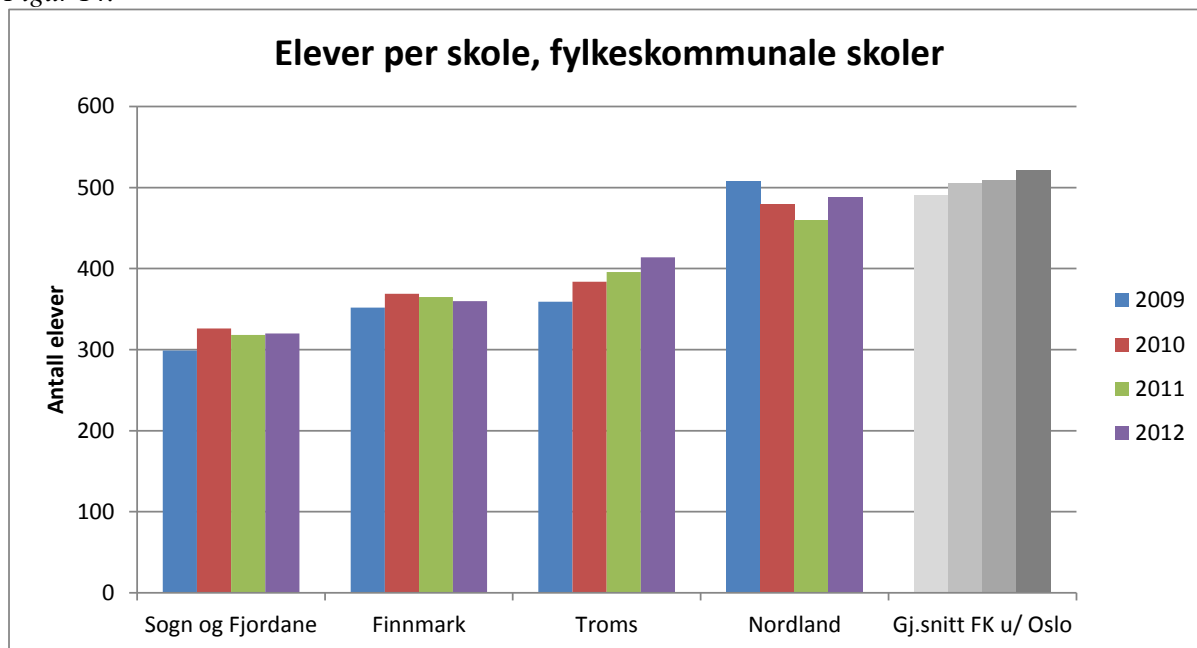
Det andre hovedmomentet er forholdet mellom desentralisert skolestruktur og kostnadsnivå. Det er spesielt fire punkter som kan være mulige årsaker til høyere utgifter i fylker med desentralisert skolestruktur.

- For å gi elevene i distriktene en variert og bred opplæring vil tilbud igangsettes selv om det ikke er fulle klasser. Skolene har samme kostnader til lønn uavhengig av antall elever i en klasse.
- Det gis ekstra timer for å kunne gi bredde i utdanningsprogrammene. Dette genererer økte lønnsutgifter og øker kostnaden per elev.
- I tillegg har fylker med desentralisert skolestruktur større grad av kombinasjonsgrupper. Det vil si at elever på forskjellige utdanningsprogram går sammen i fellesfag og må ha gruppedeling i utdanningsprogrammene. Dette generer også høyere lønnsutgifter og driftsutgifter.
- Det siste momentet gjelder tilrettelagt opplæring/språkopplæring som i større grad må skje i mindre grupper eventuelt som eneundervisning. En gruppe med flere elever med samme behov på skolen og i regionen kunne ha samordnet dette i større grupper.

Andre nøkkeltall

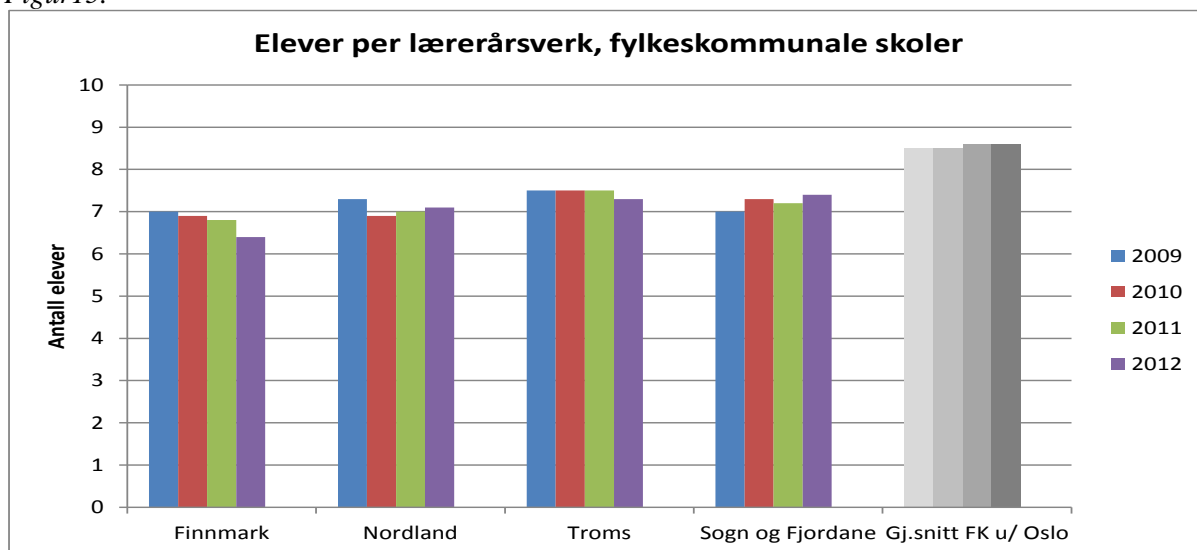
Figur 14 viser antall elever per skole i perioden 2009 til 2012. Som man ser har antall elever per skole økt de siste årene. Dette skyldes i hovedsak effekt av de siste års skolestruktursaker.

Figur 14.

Nøkkeltallet ”Elever per lærerårsverk” viser lærertettheten. Figur 15 viser at sammenligningsfylkene ligger under landsgjennomsnittet på 8,6 elever per lærerårsverk. Troms har ligget stabilt på 7,5 i perioden 2009-2011, men har hatt en reduksjon i antall elever per lærerårsverk i 2012 til 7,3. Dette tallet kan påvirkes på to måter, ved at antall lærerårsverk øker eller at antallet elever er redusert. Troms hadde en betydelig nedgang i antall elever fra 2011 til 2012.

Figur15.

6 TANNHELSE

Presentasjon av sektoren

Tromsø er vertsby for de to nasjonalt mest spennende arenaene for tannhelsesektoren – tannlege og tannpleierutdanning ved Universitetet i Tromsø og det regionale odontologiske kompetansesenteret i Tromsø.

Tannlegeutdanning ved Universitetet i Tromsø skal gi landsdelen flere og mer stabile tannleger. Fra det første kullet var ferdig utdannet som tannleger i 2009 og frem til i dag har de aller fleste tannlegene som er utdannet i Tromsø tatt seg jobb i Nord-Norge og blitt værende i regionen. Dette viser at tiltaket virker som planlagt.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN) er landets ledende kompetansesenter. Det er fire andre regionale kompetansesentra som er etablert eller er under etablering, men ingen av disse har kommet like langt i utviklingen som TkNN. I et samarbeid mellom Universitetet i Tromsø og TkNN er det i Tromsø opprettet tre spesialistutdanninger på kort tid. Spesialistutdanningene går over 3 år. Det store flertallet av studentene som har begynt på spesialistutdanningene kommer fra landsdelen, og vil bidra til et kompetanseløft. For å få et bærekraftig spesialistmiljø må det rekrutteres tannleger utdannet i Tromsø. Dette storslåtte kompetanseløftet, sammen med behovet for veiledere på Universitetstannklinikken, er en faktor som på kort sikt øker faren for vakanser i tannhelsetjenesten i distriktene i Troms.

Den offentlige Tannhelsetjenesten i Troms bestod av totalt 25 betjente tannklinikker i 2012, fordelt på fire distrikter (distriktstjenesten). Staten har i forbindelse med etableringen av tannlegeutdanningen fått ansvaret for oppbygging og drift av Universitetstannklinikken som også omfatter klinisk veiledning av studentene. Underveis i tannlegeutdanningen i Tromsø har studentene stor grad av utplassering på offentlige tannklinikker, ekstern praksis. I Troms fylke er det etablert seks slike eksternpraksis klinikker. Drift av TkNN og etablering av Universitetstannklinikken medfører at Troms er i en særstilling i forhold til de andre fylkeskommunene som ikke har dette ansvaret. Staten har totalt om lag 270 stillingshjemler, inkludert administrative hjemler, og forvaltet i 2012 et nettobudsjett på 111 mill. kroner.

Distriktstjenestens kjerneoppgave er tannbehandling av barn og voksne. Pasientene er delt inn i 7 grupper:

- A Barn og ungdom i alderen 3 til 18 år
- B Psykisk utviklingshemmede over 18 år
- C1 Eldre, langtidssyke og uføre i institusjoner
- C2 Eldre, langtidssyke og uføre i hjemmesykepleie
- D Ungdom 19 til 20 år
Ruspasienter og innsatte i fengsel
- F Voksne betalende

Gruppene A til D er prioritert klientell, i prioritert rekkefølge, som i henhold til Lov om tannhelse § 1-3, har krav på regelmessig og oppsøkende tilbud. Forebyggende tiltak skal prioriteres foran behandling.

Tannhelsetjenesten har tre KOSTRA-funksjoner som dekker tradisjonelle og ordinære fylkeskommunale oppgaver:

- 420 Fylkestannhelsesjefens kontor
- 660 Fellestjenester
- 665 Pasientbehandling

Bygningsmessige fellesutgifter for fylkeskommunens andel føres på tjeneste 66068, som rapporterer til KOSTRA-funksjon 660-*Tannhelsetjeneste - fellesfunksjoner*. Disse utgiftene går ikke via Tannhelseetaten sitt regnskap, men er en del av bygg- og eiendomssenteret sine utgifter.

Det er gjort en avgrensning i regnskapet på hva som er tjenester innenfor ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde og hva som ligger utenfor. Det er i tilknytning til regnskapsføringen etablert egne KOSTRA-funksjoner for disse. De har følgende betegnelse:

- 46060 TkNN, fellesutgifter
- 46061 TkNN, pasientbehandling (HOD)
- 46062 Universitetstannklinikken, fellesutgifter
- 46063 Universitetstannklinikken, pasientbehandling

På denne måten blir disse utgiftene til TkNN og universitetstannklinikken (på 3-sifra KOSTRA-nivå) ført på funksjonen 460 – *Tjenester utenfor ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde*.

I den følgende KOSTRA - analysen er det i hovedsak valgt å presentere nøkkeltall for 2012, samt å sammenligne Troms fylkeskommune med Nordland, Finnmark og Sogn og Fjordane. Sogn og Fjordane er valgt da dette fylket er forholdsvis lik Troms i forhold til geografi og demografi.

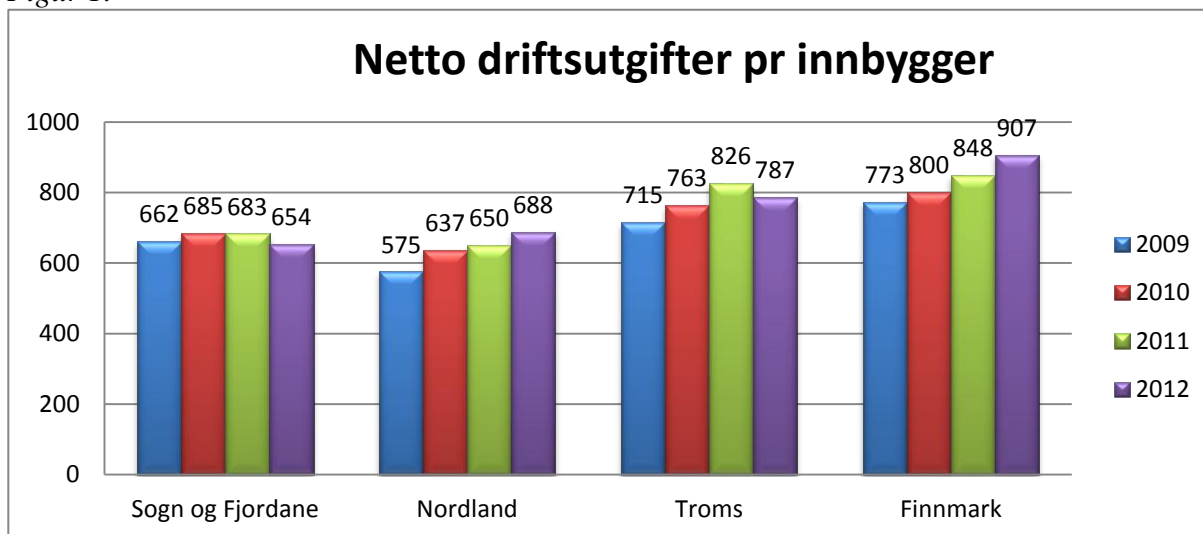
Sammendrag

KOSTRA tallene for 2012 viser at tannhelse har en nedgang på 4,7 prosent i netto driftsutgifter pr innbygger fra 2011 til 2012. Det er reduksjon i netto driftsutgifter til fellesfunksjoner som utgjør den samla nedgangen. Netto driftsutgifter til pasientbehandling er stabil, men med en svak økning, fra 2011 til 2012.

Sogn og Fjordane har stabile utgifter pr innbygger mens de tre nordlige fylkene har en jevn økning i perioden 2009 - 2012. Av de tre nordlige fylkene er det Troms som har den laveste økningen.

Netto driftsutgifter pr innbygger

Figur 1.

KOSTRA - rapporten for 2012 viser at Tannhelsetjenesten i Troms hadde kr 787 i netto driftsutgifter pr innbygger.

Netto driftsutgifter er alle driftsutgiftene (inkl. lønn og avskrivninger) minus alle driftsinntekter (inkl. pasientbehandling, øremerkede tilskudd fra staten og andre direkte inntekter).

Av figur 1 ovenfor kan en se at Troms har noe lavere netto driftsutgifter pr innbygger enn Finnmark, men fortsatt høyere enn Sogn og Fjordane og Nordland. Troms har imidlertid en nedgang på 4,7 prosent pr innbygger (39 kr) fra 2011 til 2012. Sogn og Fjordane har stabile utgifter pr innbygger mens de tre nordlige fylkene har en jevn økning i perioden. Av de tre nordlige fylkene er det Troms som har den laveste økningen i perioden.

Økning i perioden 2009-2012:

- Finnmark 17,3 %
- Nordland 19,7 %
- Troms 10,0 %

Disse tallene inkluderer fylkeskommunenes samlede utgifter på bruk i tannhelsetjenestens KOSTRA-funksjoner, og omfatter utgifter til drift av tannklinikker, som husleie, avskrivninger, snøbrøyting og strøm. Troms fylkeskommune er eier av Tannbygget og har investert i seks ekstern praksis klinikker i fylket i forbindelse med den etablerte tannlegeutdanningen. Dette gir Troms høyere fellesutgifter til tannhelse enn fylkene som vi her sammenligner oss med.

I 2007 ble det nye TANN-bygget i Tromsø tatt i bruk. Fra dette tidspunktet og frem til i dag har tannlegeutdanningen og Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge hatt en høy aktivitetsøkning. I tillegg har den offentlige tannhelsetjenesten i Troms etablert seks eksternpraksisklinikker i perioden. Nordland og Finnmark har også etablert eksternpraksis klinikker, men ikke så mange som i Troms. De er heller ikke i samme grad berørt av

tannlegeutdanningen og TkNN. Selv om vi fra 2008 har skilt ut en del aktivitetene på Tannbygget i egne KOSTRA-funksjoner så påvirker dette driften til den offentlige tannhelsetjenesten i Troms. I første rekke gjelder dette at mange av våre klinikker er engasjert i veiledningsarbeid internt på Tannbygget og ute på eksternpraksisklinikkene og forholdsvis flere er under spesialistutdanning og flere kvalifiseres til å bli tatt opp til spesialistutdanning enn i de øvrige fylkene.

Tidligere år har Tannhelsetjenesten i Troms hatt lav bemanning og etterslep i pasientbehandlingen for prioriterte grupper. De siste årene har rekrutteringssituasjonen blitt bedre, og det har vært fokus på å komme à jour med behandlingen av prioriterte grupper. Det er imidlertid fortsatt stor turnover i stillingene, men ledige stillinger blir jevnt over besatt raskere enn tidligere. Derav lav inntjening i forhold til aktivitetsnivået. Det er allikevel grunn til å tro at tannlegeutdanningen i Tromsø vil gi fordelaktige resultater for Troms i årene som kommer.

Tabellen nedenfor viser ledighet i tannlegestillingen i prosent av avtalte årsverk (stillingshjemler)

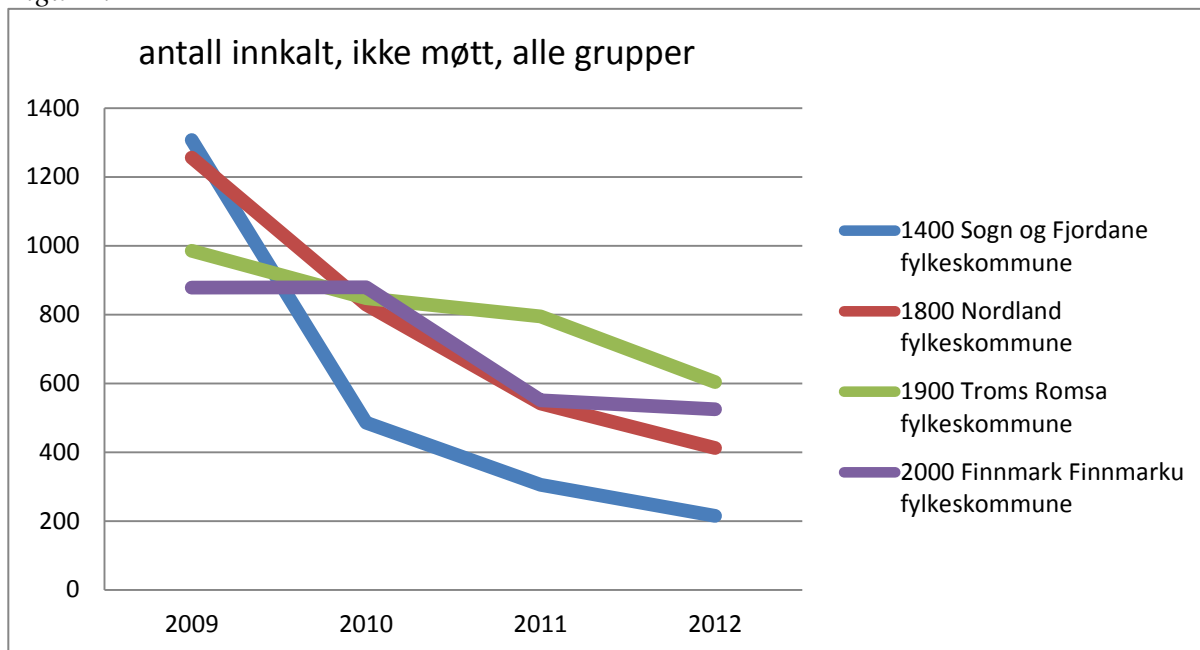
	2009	2010	2011	2012
Sogn & Fjordane	35,5 %	12,5 %	4,7 %	13,3 %
Nordland	27,1 %	25,7 %	16,9 %	8,3 %
Troms	20,0 %	15,3 %	14,8 %	15,4 %
Finnmark	10,2 %	12,1 %	14,1 %	2,1 %

Selv om tabellen viser at Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms fylke har den høyeste registrerte ledighet i sine tannlegestillinger i perioden 2012 er erfaringen av ledigheten stabiliserer seg og gradvis går ned. Jevnt over går ledigheten ned. Finnmark og Nordland har begge registrert veldig lav ledighet i 2012. Ledigheten er målt på et gitt tidspunkt (31.12) og sier ikke noe om turnover og/eller flytting mellom stillinger internt i fylket ellers i året. Det er grunn til å tro at nedgangen i de tre nordlige fylkene skyldes tannlegeutdanningen i Tromsø. Når stabiliteten blir bedre og tannhelsetjenesten får et gjennomsnittlig høyere bemanningsnivå i planlagte årsverk vil netto driftsutgifter pr innbygger kunne reduseres.

De siste årene har det vært fokus på å redusere antall personer som ikke møter til avtalt tannlege time. Antall personer har blitt redusert, men fortsatt er det slik at Troms har et høy tidsbruk som er registrert som ikke møtt tid. Det er først og fremst blant gruppene med krav på gratis tannbehandling at uteblivelsen er størst.

Den offentlige tannhelsetjenesten har tatt i bruk sms varsling til pasientene sine. Mange pasienter nås med dette virkemiddelet, men det er fortsatt vanskelig i forhold til barn og andre grupper som ikke kan nås pr mobiltelefon.

Figur 2.

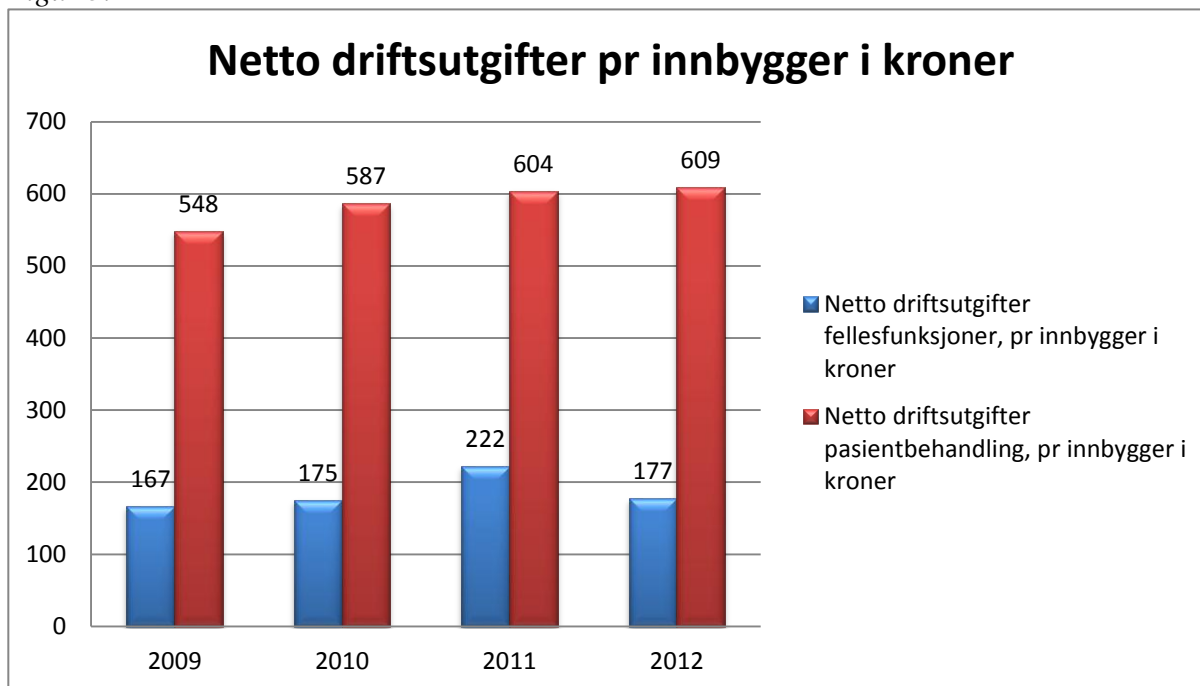

Figur 2 viser hvor mange timer som det er registrert hvor pasienter ikke har møtt til time uten at behandler har fått kalt inn ny pasient eller arbeidet med andre oppgaver. Resultatet er samlet for alle pasientgrupper. Det kan være noe usikkerhet knyttet resultatet med bakgrunn i at statistikken er avhengig av hvordan den enkelte behandler faktisk registrerer i tidsbruk i den elektroniske timeboka. Grafene gir allikevel et godt bilde på at frafall fra timer har en nedadgående trend.

Problemstillinger som påvirker nøkkeltallene i KOSTRA – rapporten

Kostnadsføring i driftsregnskapet, på KOSTRA funksjonene 660 og 665

Figur 3.

Funksjon 660 omfatter utgifter og inntekter ved tannklinikkene som i liten grad påvirkes av omfanget av pasientbehandling, og er nødvendige for at klinikkene skal være operative. Eksempel: Husleie, brøyting, kontorrekvisita, kurs.

Funksjon 665 omfatter utgifter og inntekter ved tannklinikkene som i stor grad påvirkes av omfanget av pasientbehandling. Eksempel: Lønn til klinisk personell, innkjøp av dentalmateriell, utstyr, instrumenter, medikamenter, tanntekniske tjenester (tannproteser).

Netto driftsutgifter til pasientbehandling øker fra 2009 til 2012 med 11,5 prosent.

Netto driftsutgifter til fellestjenester øker fra 2009 til 2012 med 6,0 prosent.

En økning med 6 prosent til fellestjenester over en fire års periode er i realitet en realnedgang i utgifter til fellesutgifter. Lønns- og prisstigning har vært noe høyere i perioden.

En stor andel av driftsutgiftene til den offentlige tannhelsetjenesten er knyttet opp mot KOSTRA-funksjonen 665. Når denne funksjonen også har den høyeste prosentvise økningen i perioden understreker det at det er utgifter knyttet til tanntekniske tjenester og dentalt forbruksmateriell som øker mest.

Regnskapet viser særlig økning i utgifter til tanntekniske tjenester, dentalt forbruksmateriell og utstyrs kostnader. Utgifter til innkjøp av tanntekniske arbeidere for fritt klientell har øket kraftig over flere år. Årsaken kan tilskrives at disse utgiftene har hatt en prisøkning som er langt høyere enn gjennomsnittlig prisvekst i markedet. I tillegg er det en volumøkning som skyldes at det blir stadig flere pasienter med egne tenner i det alt vesentlig innenfor

pasientgruppen i institusjon, hjemmesykepleie og gruppe C, men i mindre grad innenfor barne- og ungdomsgruppene.

Fylkestannhelsesjefen har i 2013 inngått en innkjøpsavtale på tanntekniske tjenester. Dette anbudet gjelder tannteknikk som kjøpes inn til bruk på pasienter med krav på gratis tannbehandling. Målsettingen er å spare 1 mill. kroner på denne utgiftsposten.

Tabellene nedenfor viser utviklingen for henholdsvis funksjon 660 og 665 for de fire fylkene de tre siste år.

Netto driftsutgifter, fellesutgifter, funksjon 660

	2010	2011	2012	%-vis endring 2010 - 2012
Sogn og Fjordane	17 670	15 797	14 675	-16,95 %
Nordland	49 354	48 141	49 120	-0,47 %
Troms	27 572	35 220	28 394	2,98 %
Finnmark	17 400	18 742	21 317	22,51 %

Netto driftsutgifter, pasientutgifter, funksjon 665

	2010	2011	2012	%-vis endring 2010 - 2012
Sogn og Fjordane	56 134	58 212	56 307	0,31 %
Nordland	101 793	106 767	115 972	13,93 %
Troms	92 484	95 825	97 695	5,63 %
Finnmark	41 260	43 903	46 286	12,18 %

Tabellene viser at den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har hatt den klart laveste økningen i netto driftsutgifter til pasientbehandling av de tre nordlige fylkene. For felles utgifter har Troms hatt realnedgang når det tas hensyn til lønns- og prisvekst fra 2010 til 2012.

Troms fylkeskommune har siden etablering av tannlegeutdanning og kompetansesenter i Breivika investert betydelig mer enn fylkene som vi sammenligner oss med. Slik investering medfører at det forvaltes større verdier og eiendommer som igjen krever mer administrering til forvaltning og samarbeid ut over fylket. Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms satser på å gi befolkning et desentralisert og kvalitativt godt tjenestetilbud. Dette medfører et ønske om en styrking av spesialisttannhelsetjenesten ved å ha flere spesialister spredt i fylket samtidig som en hever kompetansen på allmenntannlegetjenesten. Fylkestannhelsesjefen har tatt et initiativ sentralt med SSB for å skille ut spesialisttannhelsetjeneste på egne KOSTRA funksjoner.

7 KULTUR

Presentasjon av sektoren

Kultursektoren har ansvar for fagområdene bibliotek, kulturminnevern, museum, idrett, friluftsliv og folkehelse, kunst- og kulturformidling inkl. musikk og den kulturelle skolesekken ved Kultur i Troms i Harstad. I 2012 hadde kulturetaten 43,6 stillinger og forvaltet et nettobudsjett på 83,3 mill. kroner inkl. administrasjon, folkehelsearbeid og samisk språk- og kulturkompetanse.

Kultursektoren er fordelt på følgende KOSTRA-funksjoner:

740 Bibliotek

750 Kulturminnevern

760 Muséer

771 Kunstformidling

772 Kunstproduksjon

775 Idrett

790 Andre kulturaktiviteter

Regionalt folkehelsearbeid og samisk språk- og kulturkompetanse kommer ikke med i tabellene for kultur da de føres på funksjon 480, Diverse fellesutgifter.

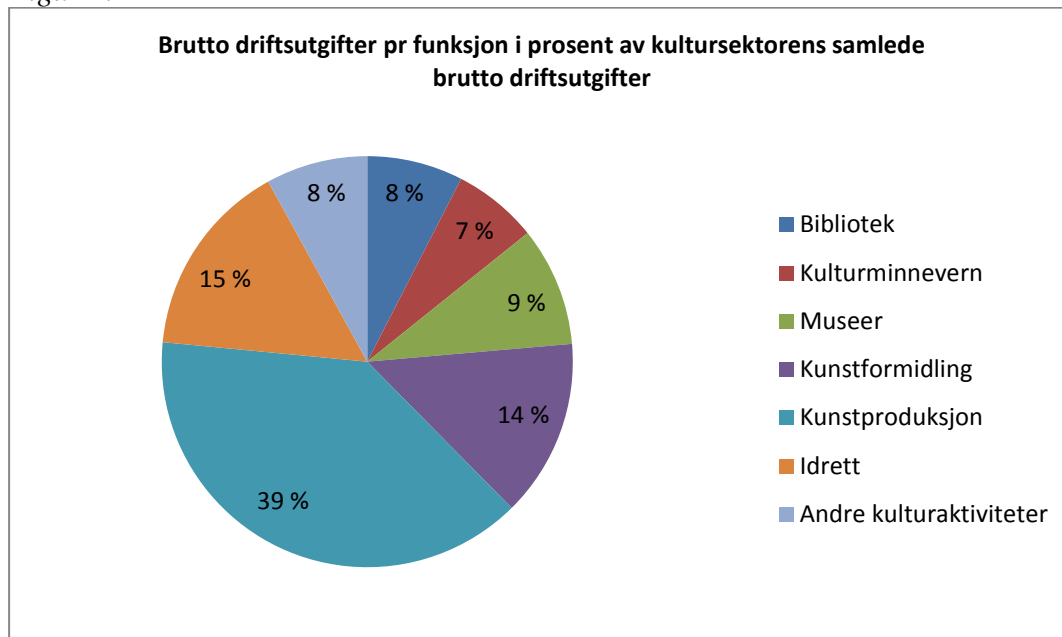
Sammendrag

Troms andel av brutto driftsutgifter til kultur har økt fra 4,8 prosent i 2011 til 5,1 prosent i 2012, mens det har vært en nedgang fra 3,4 prosent i 2011 til 3,3 prosent i 2012 i netto driftsutgifter. I forhold til de to andre nordnorske fylkeskommunene bruker Troms lavere andel av totalbudsjettet til kulturformål enn Finnmark, men mer enn Nordland. På grunn av variasjon i avsetning og bruk av fond fra år til år, kan netto driftsutgifter endre seg forholdsvis mye for kultursektoren.

Driftsutgifter pr funksjon

I figur 1 nedenfor vises det at Troms bruker størst andel av kulturbudsjettet til kunstproduksjon. Under denne funksjonen ligger de største kulturinstitusjonene som Hålogaland Teater og Nordnorsk Opera og Symfoniorkester.

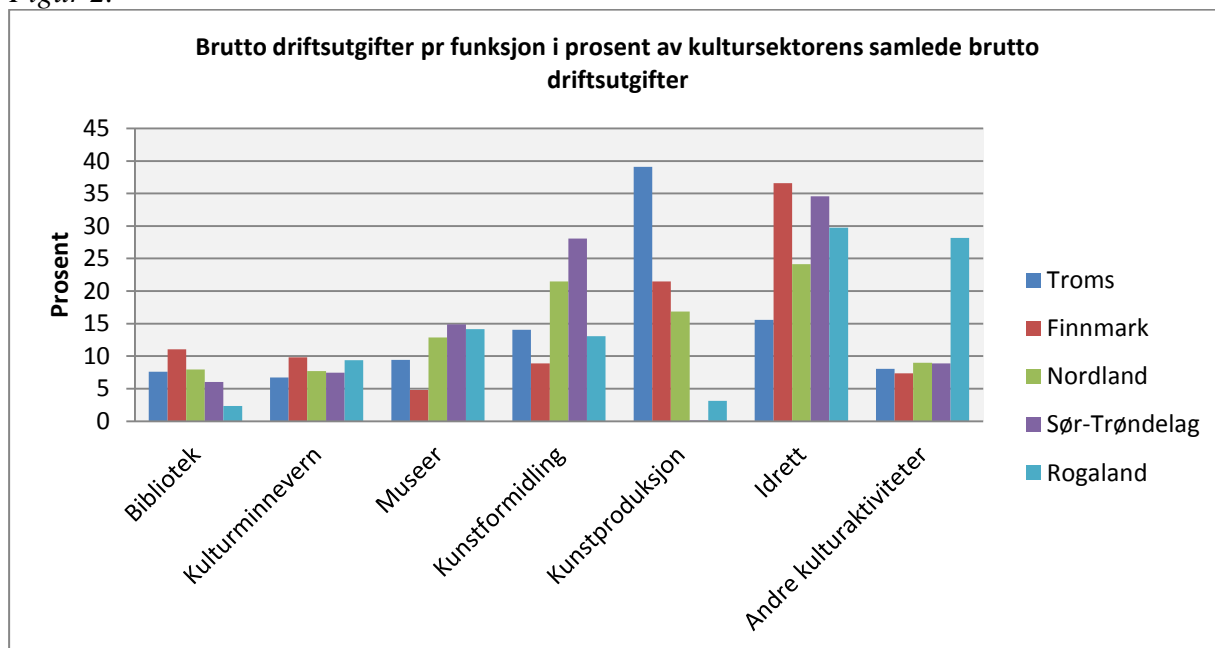
Figur 1.

Brutto driftsutgifter viser totale utgifter unntatt finansposter, korrigert for internt fordelte utgifter, sykelønnsrefusjon, momskompensasjonssinntekter og interne overføringer. Brutto driftsutgifter til idrett er redusert med 5 prosent fra 2011 til 2012, mens andre kulturaktiviteter har økt med 3 prosent i samme periode. Dette skyldes i hovedsak at spillemidler til kulturbygg ble flyttet fra funksjon 775 Idrett til funksjon 790 Andre kulturaktiviteter fra og med 2012 i henhold til KOSTRA.

I figur 2 er Troms fylkeskommune sammenlignet med fire andre fylkeskommuner. De fire andre fylkeskommunene er Finnmark, Nordland, Sør-Trøndelag og Rogaland.

Figur 2.

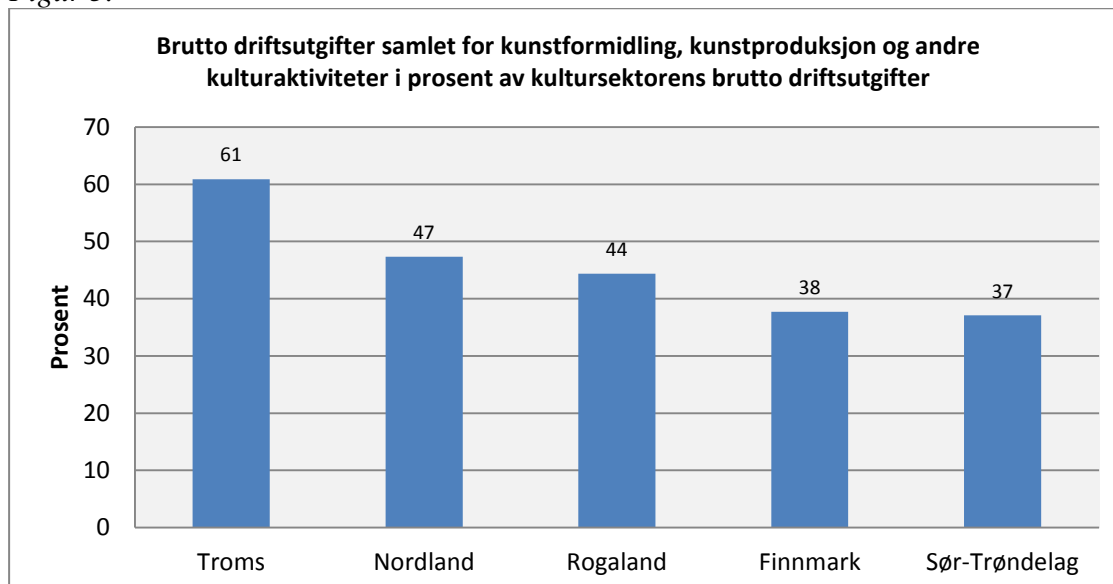

Sammenlignet med disse fylkeskommunene bruker Troms lavest andel av brutto driftsutgifter til kulturminnevern og idrett, og nest lavest andel til museer og andre kulturaktiviteter.

Driftsutgiftene på idrettssektoren varierer mye fra år til år avhengig av størrelsen på spillemiddelutbetalingene.

Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter må sees i sammenheng da det er stor forskjell på hva de enkelte fylkeskommunene fører på de ulike funksjonene. Summen av disse tre funksjonene gir følgende resultat for 2012:

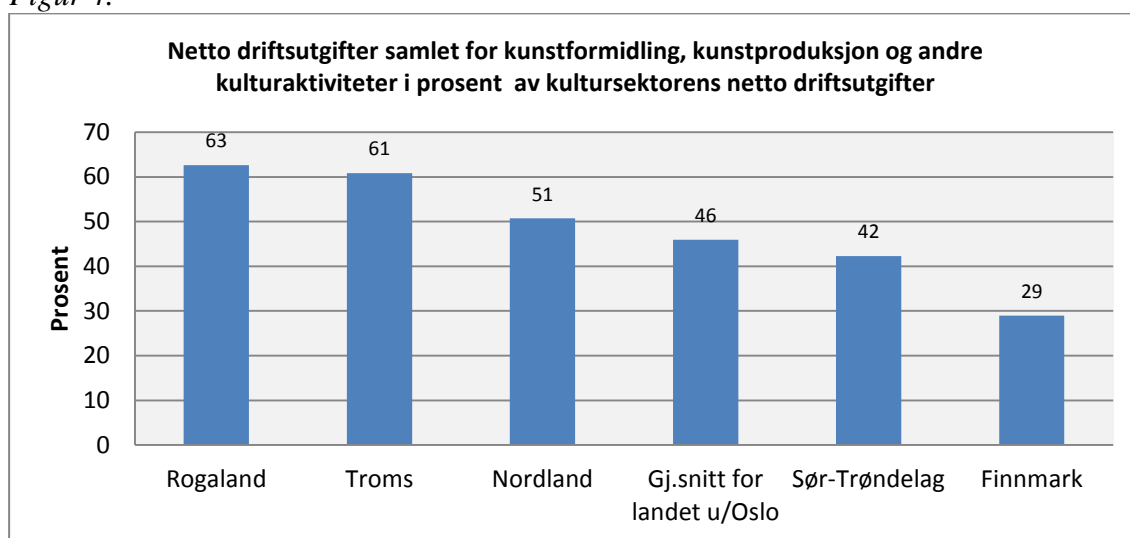
Figur 3.

For perioden 2010 – 2012 brukte Troms høyest andel av brutto driftsutgifter til disse funksjonene. At Troms har det høyeste brutto driftsutgiftsnivået henger trolig sammen med at fylket har mange og store kulturinstitusjoner som mottar driftstilskudd. Troms utbetaler tilskuddet for hele regionen og mottar refusjon fra de andre tilskuddspartene.

I figur 4 vises hva Troms bruker av egne midler til disse funksjonene. Tabellen nedenfor viser at Troms også her brukte 61 prosent i forhold til totale netto driftsutgifter for kultursektoren. Forholdet til sammenligningsfylkene endrer seg imidlertid, og Rogaland fremstår som det fylket som brukte mest.

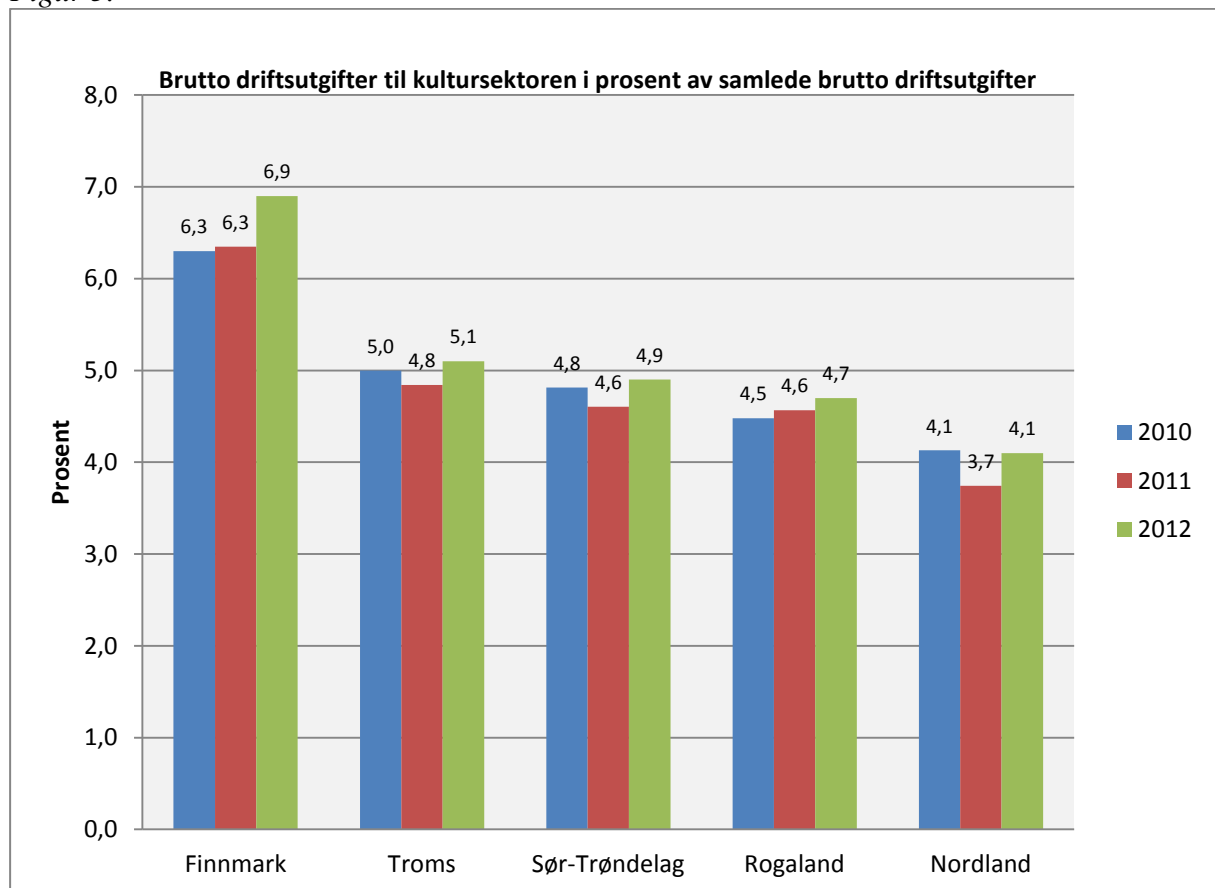
Figur 4.

Brutto og netto driftsutgifter i prosent

Figur 5 viser hvor stor andel av totale brutto driftsutgifter som har gått med til kultursektoren de tre siste årene.

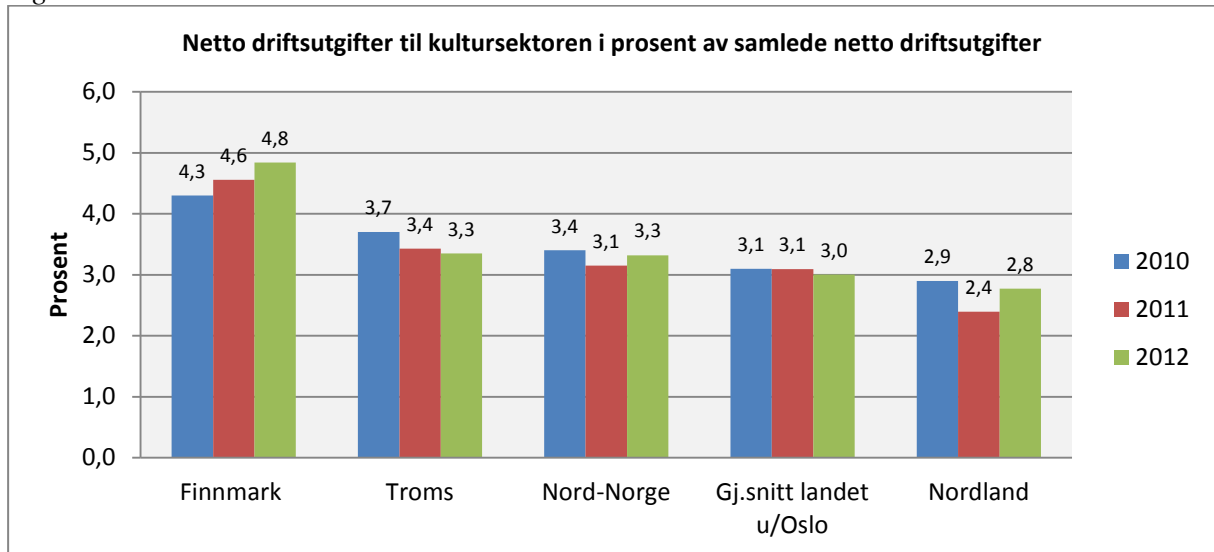
Figur 5.

For Troms gikk andelen opp fra 4,8 prosent til 5,1 prosent fra 2011 til 2012. Alle sammenligningsfylkene hadde en vekst, og Troms ligger fortsatt som det fylket som bruker nest mest til kultur etter Finnmark som bruker klart mest.

Figur 6 viser hvor stor andel av totale netto driftsutgifter som har gått med til kultursektoren de tre siste årene.

Figur 6.

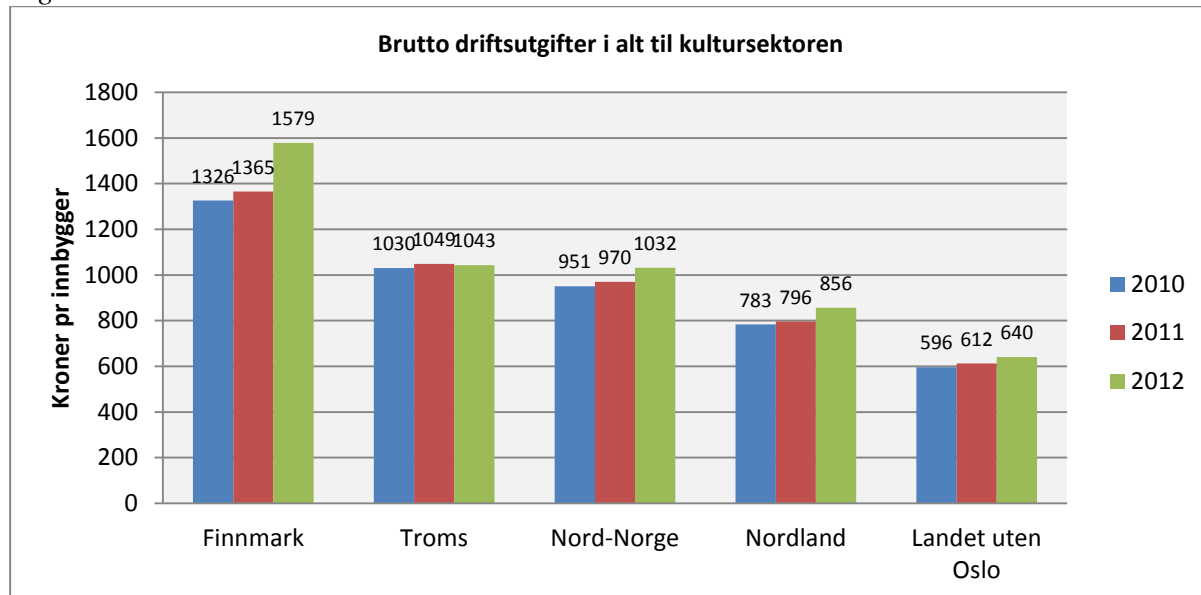
Netto driftsutgifter er brutto driftsutgifter fratrukket alle driftsinntektene, og viser de utgiftene som dekkes av fylkeskommunens frie inntekter.

For Troms gikk andelen ned fra 3,4 prosent i 2011 til 3,3 prosent i 2012.

Andelen netto driftsutgifter for kultursektoren i Troms var 0,3 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet utenom Oslo både i 2011 og 2012.

Brutto og netto driftsutgifter per innbygger

Figur 7.

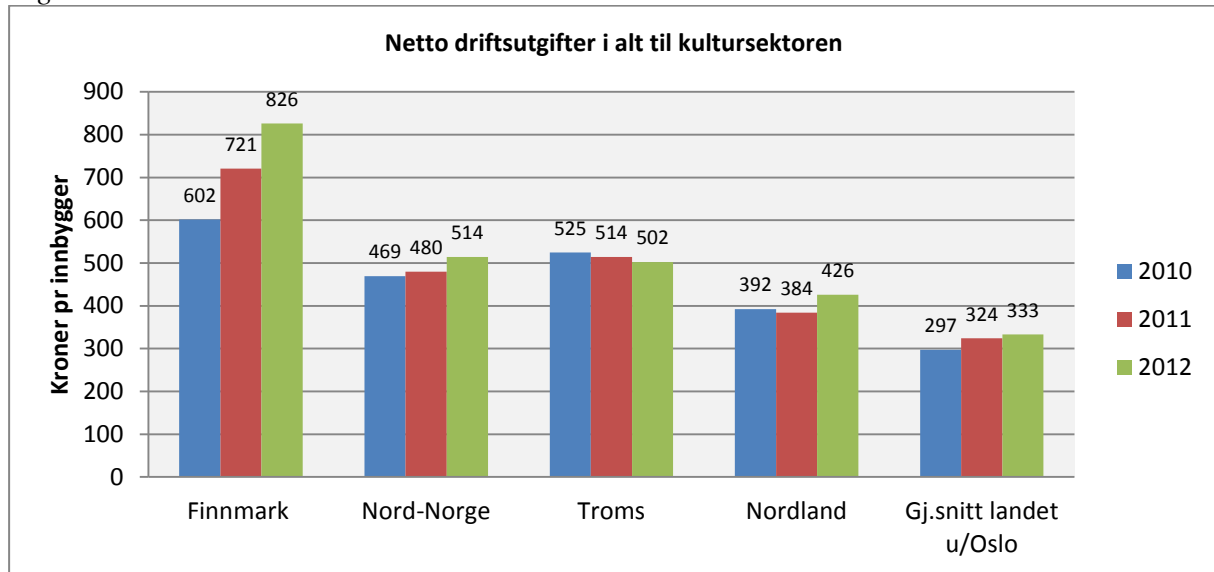

Figuren over viser brutto driftsutgifter per innbygger til kulturformål. Selv om andelen til kultur gikk noe opp, ser vi at bruttoutgiftene per innbygger i Troms gikk ned med 6 kroner per innbygger fra 2011 til 2012. Finnmark har hatt en stor økning på 214 kroner og Nordland har hatt en økning på 60 kroner per innbygger.

Nedgangen per innbygger i Troms kan skyldes at folketallet i Troms har økt med 1768 innbyggere fra 2011 til 2012 mot 1096 innbyggere fra 2010 til 2011.

Vi ser at Troms bruker mer per innbygger til kulturformål enn landsgjennomsnittet og Nordland, men mindre enn Finnmark.

Figur 8.

Troms har hatt en nedgang i netto driftsutgifter i alt til kultursektoren på 12 kroner per innbygger fra 2011 til 2012. Finnmark har hatt en økning på 105 kroner per innbygger, mens Nordland har hatt en økning på 42 kroner per innbygger. I 2011 hadde Troms en nedgang i netto driftsutgifter på 11 kroner per innbygger. Bortsett fra at Nordland hadde nedgang fra 2010 til 2011, er det bare Troms av sammenligningsfylkene som har hatt nedgang i netto driftsutgifter per innbygger de siste tre årene.

8 SAMFERDSEL

Presentasjon av sektoren

Rammeområdet samferdsel omfatter tjenesteproduksjon innen kollektivtrafikk samt drift, vedlikehold og investeringer i fylkesveger og trafikksikkerhet. KOSTRA-funksjoner tilknyttet samferdselsområdet er:

- 720 Fylkesveier – drift og vedlikehold
- 721 Fylkesveier – miljø og trafikksikkerhet
- 730 Bilruter
- 731 Fylkesveiferger
- 732 Båtruter
- 733 Transport for funksjonshemmede

Fylkeskommunens regnskap for 2012 viser netto driftsutgifter på 877,6 mill. kroner for tjenestene innenfor samferdselsetatens ansvarsområder, inkl. 4,5 mill. kroner til administrasjon og løyvebehandling.

Netto driftsutgifter knyttet til funksjonene for samferdsel i KOSTRA utgjør 1 008 mill. kroner. Årsaken til at det ikke er samsvar mellom tallene er at

- a) i fylkeskommunens regnskap inngår en del funksjoner og poster som ikke ligger innenfor samferdselsfunksjonene og derfor ikke kommer med som utgift og inntekt til samferdselsformål i KOSTRA. Dette gjelder
 - funksjon 420 administrasjon og 480 diverse fellesutgifter (løyvebehandling)
 - avsetninger og bruk av tidligere års avsetninger
- b) i KOSTRA inngår alle poster på funksjonene for samferdsel, selv om de i fylkeskommunens regnskap er ført under andre ansvarsområder enn samferdselsetaten, hos oss ført på sektorovergripende poster. Dette gjelder
 - avskrivninger og en del pensjonskostnader

For 2011 og 2012 presenteres konsern-tallene for fylkeskommunene, som for Troms fylkeskommunes del inkluderer regnskapstallene for Troms fylkestrafikk FKF, noe som fører til ytterligere avvik i forhold til fylkeskommunens regnskapstall.

I henhold til KOSTRA er det brukt 1 008 mill. kroner på KOSTRA-funksjoner for samferdsel i 2012. Figuren nedenfor viser hvordan beløpet fordeler seg på de enkelte KOSTRA-funksjonene.

Sammendrag

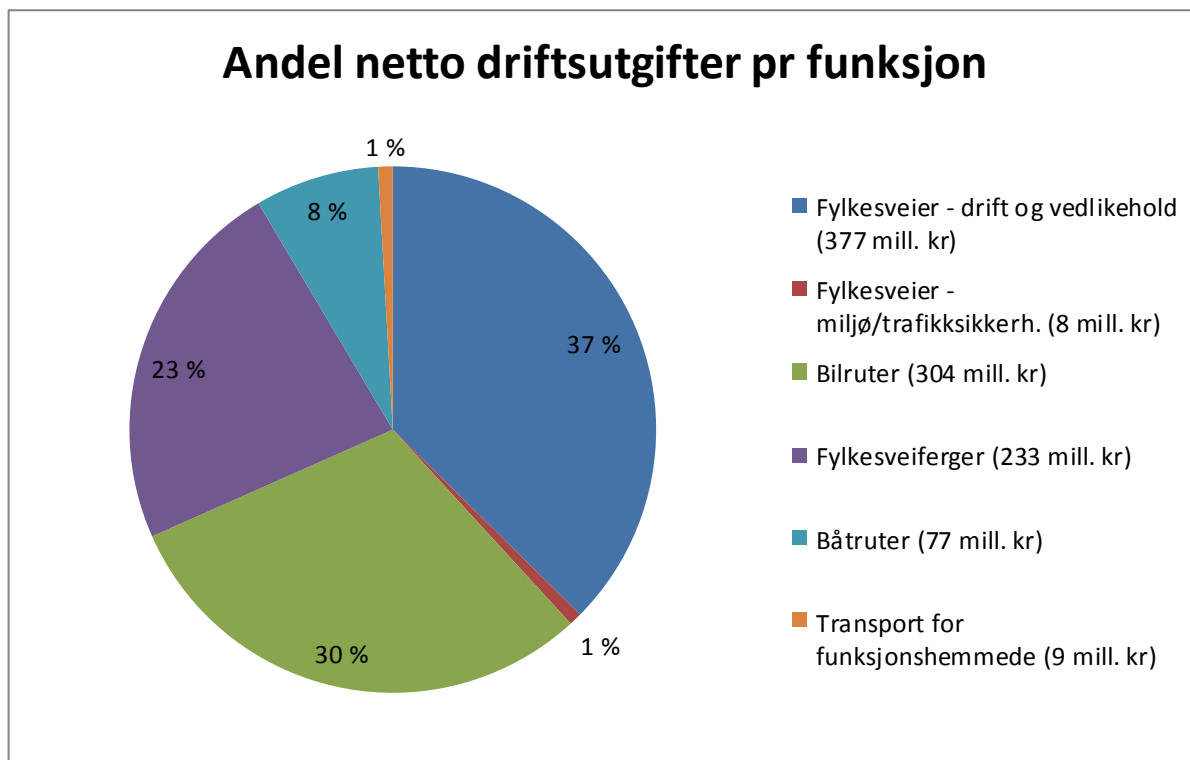
Netto driftsutgifter for samferdsel var kroner 6.283 per innbygger i Troms i 2012. Til sammenligning brukte Finnmark fylkeskommune kroner 6.048 og Nordland fylkeskommune kroner 5.858, mens gjennomsnittet for alle fylkeskommuner utenom Oslo er kroner 3.378 per innbygger.

Troms har en betydelig større andel av fylkesvegnettet med dårlig eller svært dårlig dekke i forhold til de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for resten av landet utenom Oslo. Andelen i Troms er 54,5 prosent, det vil si at over halvparten av veiene våre er klassifisert som dårlige eller svært dårlig. Tilsvarende andel i Nordland er 44, Finnmark 43,6 og landsgjennomsnittet utenom Oslo 43,5.

Troms fylkeskommune brukte vel 470 mill. kroner i investeringer på fylkesveier i 2012. Inkludert i dette er også statlig finansierte rassikringsprosjekter med 129 mill. kroner. Per innbygger utgjorde brutto investering kroner 2.866. Til sammenligning brukte Nordland fylkeskommune kroner 3.157 og Finnmark fylkeskommune kroner 2.718 per innbygger. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo var kroner 1.779

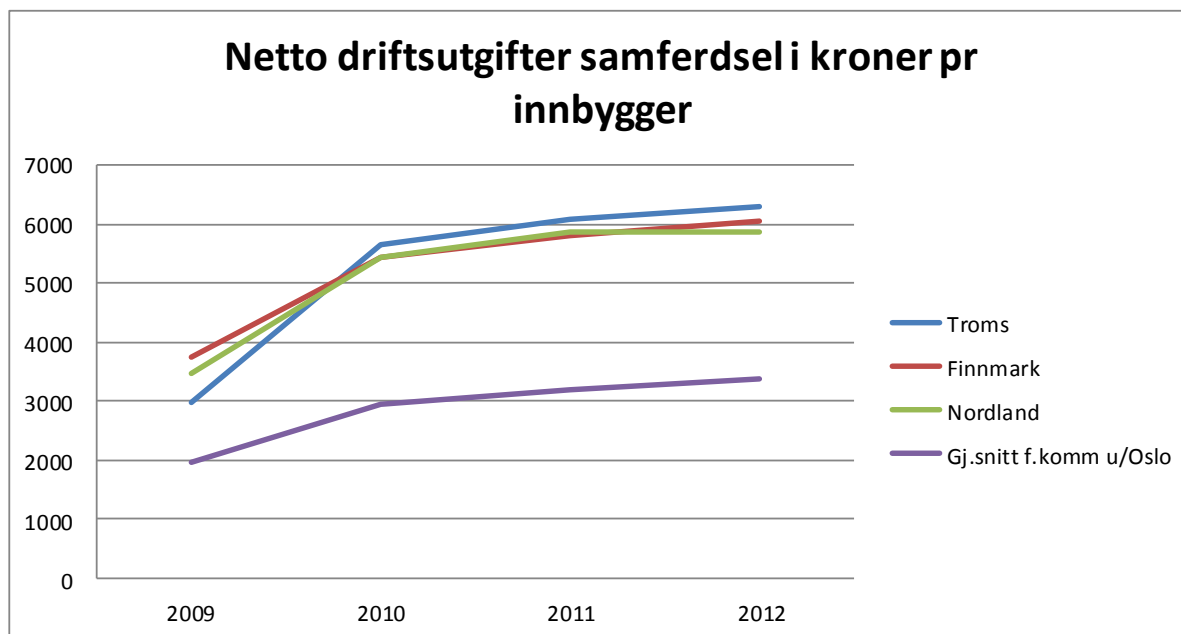
Vi i Troms brukte kroner 3.829 per innbygger til kollektivtrafikk i 2012, mens Nordland brukte kroner 4.028 og Finnmark kroner 3.533. Gjennomsnitt for fylkeskommuner utenom Oslo var kroner 1.806. Troms bruker mest per innbygger av de nordnorske fylkeskommunene til bilruter. Befolkningen i Troms bruker buss langt hyppigere enn innbyggerne i Nordland og Finnmark. Troms ligger også over resten av landet i bruk av buss med nesten 20 flere reiser per person. Fra 2011 til 2012 har antall bussreiser økt med 5,6 reiser per person i Troms, mens gjennomsnittet for landet utenom Oslo bare øker med 1,3 reise per person.

Figur 1.

Samferdselssektorens andel av fylkeskommunens netto driftsutgifter var 40,6 prosent i 2012. Dette er en reduksjon på 0,2 prosentpoeng fra 2011. Av figuren nedenfor ser man veksten på samferdselsområdet i årene 2009 – 2012.

Figur 2.

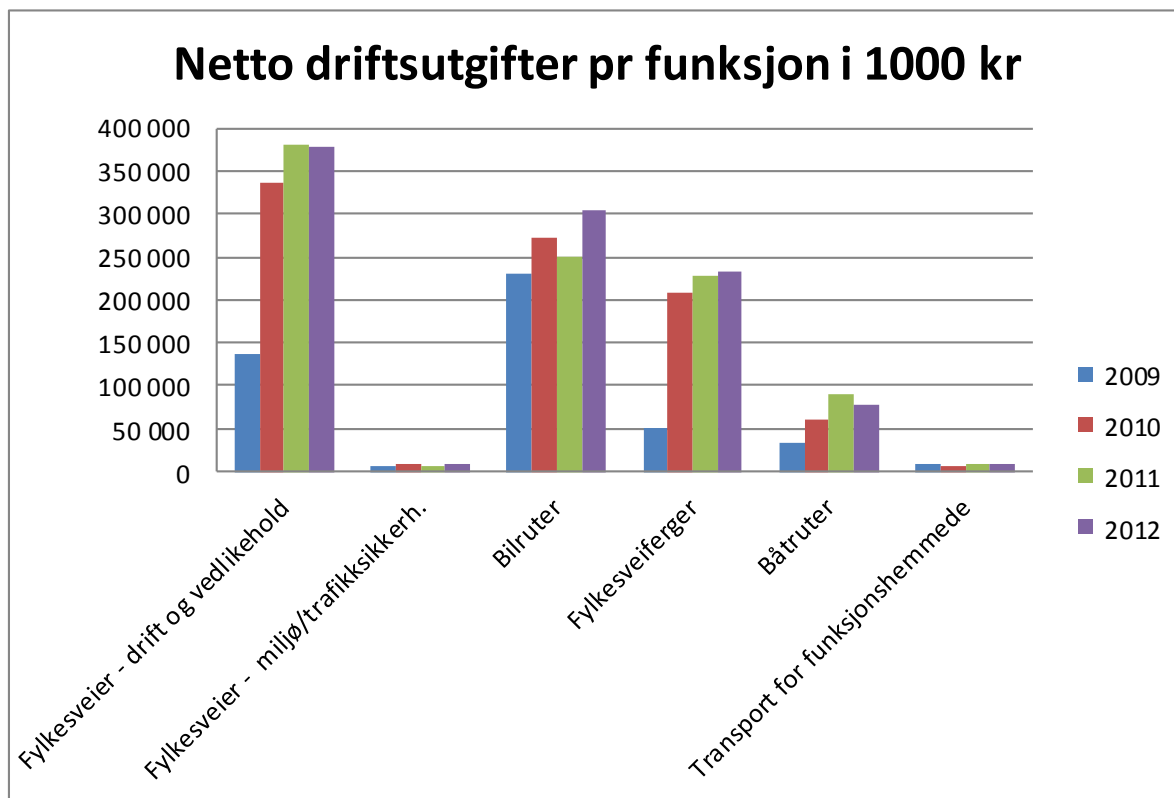

Netto driftsutgifter for samferdsel var kroner 6.283 per innbygger i Troms i 2012. Til sammenligning brukte Finnmark fylkeskommune kroner 6.048 og Nordland fylkeskommune kroner 5.858, mens gjennomsnittet for alle fylkeskommuner utenom Oslo er kroner 3.378 per innbygger.

Troms og Finnmark fylkeskommuner har begge hatt sterkere nominell vekst fra 2011 til 2012 enn gjennomsnittet for landet utenom Oslo, med henholdsvis kr 221 og kr 261 mot kr 171. Nordland fylkeskommune har derimot hatt en liten reduksjon i utgiftene på kr 10 pr. innbygger.

Nedenfor vises hvordan netto driftsutgifter i Troms fylkeskommune i perioden fra 2009 – 2012 fordeler seg på de enkelte KOSTRA-funksjonene innenfor samferdsel.

Figur 3.

De store økningene for fylkesveier og fylkesveifergeer fra 2009 til 2010 er knyttet til forvaltningsreformen og ble kommentert i KOSTRA-analysen for 2010.

Samlet er netto driftsutgifter for fylkesveier (funksjon 720 og 721) i 2012 redusert med 1,5 mill. kroner fra 2011, dvs. en reduksjon på 0,4 prosent.

Bilruter har hatt en vekst på hele 22 prosent fra 2011, noe som hovedsakelig skyldes økte kontraktskostnader, økt produksjon, økte kostnader til tilrettelagt skoleskyss og inntektssvikt på enkelte kontraktsområder. Fylkesveifergene har bare hatt en økning på 2 prosent, som delvis skyldes at økning i kontraktskostnader for en stor del har vært dekket gjennom reduksjon i utseilt distanse. Båtruter har hatt en reduksjon på 15 prosent fra 2011. Den viktigste årsaken til dette er de høye engangskostnadene knyttet til oppstarten av ny kontrakt på strekningen Tromsø – Finnsnes – Harstad i 2011.

Felles for kontraktene innenfor kollektivområdet er at beløpene justeres etter flere forskjellige indekser, hvorav utviklingen i drivstoffpriser og lønnsnivå er to viktige bestanddeler. Begge disse ligger godt over kommunal deflator og fører til høyere kostnadsvekst på disse områdene enn det rammene justeres for.

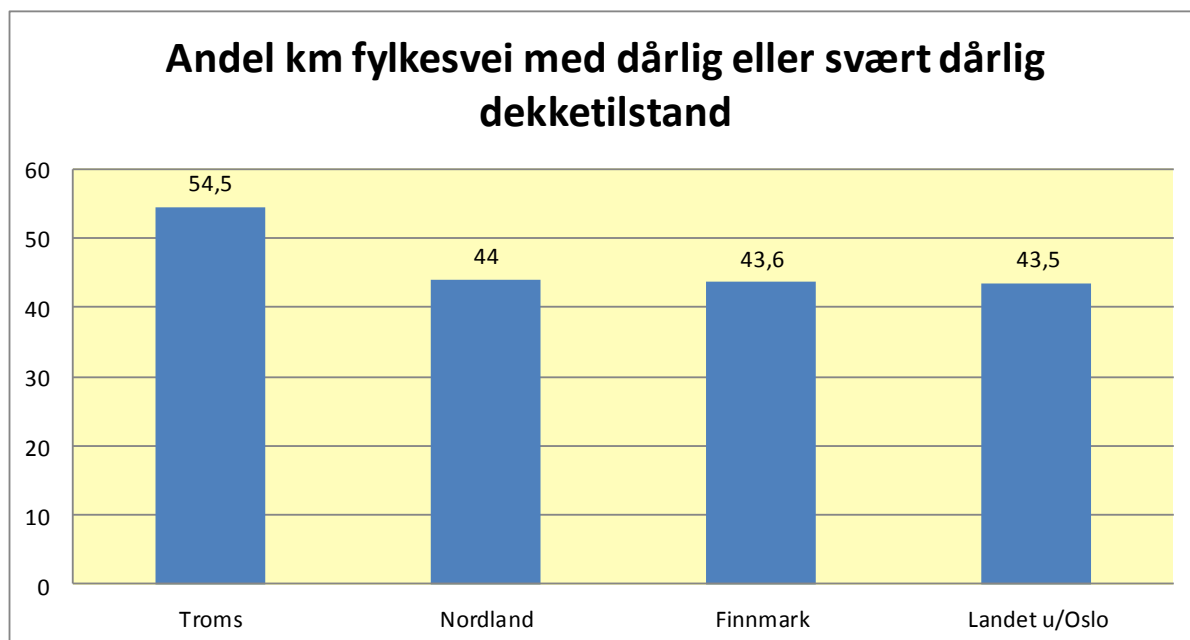
Fylkesveier

Vedlikehold fylkesveier

Kvaliteten på vegdekket har stor betydning for brukerne. Veikvalitet har blant annet betydning for framføringshastighet for personer og gods, trafikkikkerhet, komfort, støy og støvpilager. Ved å følge utviklingen i veikvaliteten over år, gis det et bilde av vedlikeholdet på fylkesveinettet.

Andel av fylkesvegdekket som klassifiseres som dårlig eller svært dårlig er basert på målte verdier av spor (jevnhet på tvers) og jevnhet på langs (International Roughness Index &– IRI) på faste vegdekker. Dårlig dekketilstand innebærer målt spordybde på mellom 18-24 mm eller IRI på mellom 3,1 og 4,4 mm/m. Svært dårlig dekketilstand innebærer spordybde over 24 mm eller IRI over 4,4 mm/m.

Figur 4.

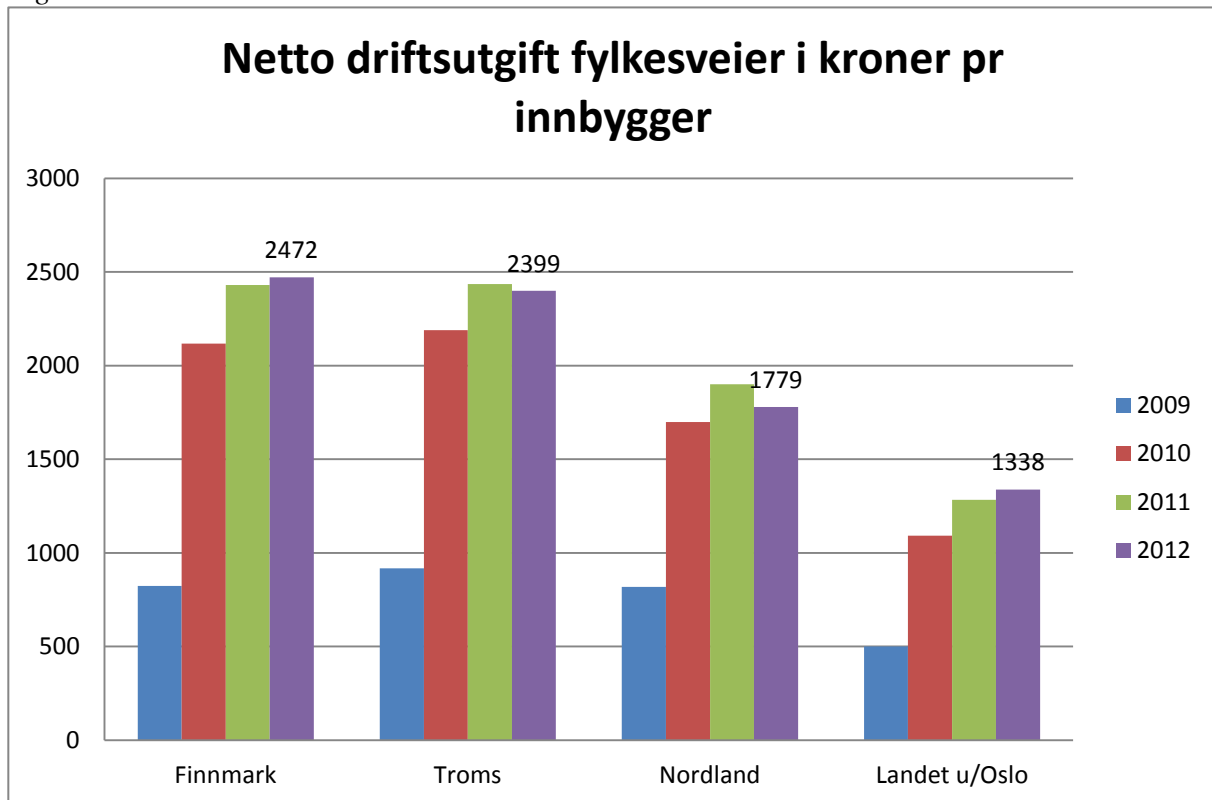
Som man ser av tabellen kommer Troms dårlig ut av sammenligningen, med en betydelig større andel av fylkesvegnettet med dårlig eller svært dårlig dekke i forhold til de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for resten av landet utenom Oslo.

Måling av spordybde og jevnhet foretas gjennom hele sommerhalvåret med målebiler. Jevnhet har ikke tidligere vært med som indikator i KOSTRA, men er et like viktig mål som spordybde på vedlikeholdsstandard. Det eksisterer derfor ikke sammenligning mot tidligere år for dette nøkkeltallet. Tidligere år er det bare måling av spordybde som har vært presentert i KOSTRA, og der kom Troms dårlig ut med forholdsvis høy andel fylkesveier med spordybde over 17,5 mm.

2011	Troms	Nordland	Landet u/Oslo	Finnmark
Spordybde>17,5 mm	16,8	12,1	11	7,8

Når det gjelder bruk av midler til drift og vedlikehold ser vi av figuren nedenfor at Troms fylkeskommune bruker nesten like mye som Finnmark fylkeskommune pr innbygger i 2012, og litt mer enn Finnmark fylkeskommune i de foregående årene. Nordland fylkeskommune og gjennomsnittet for landet utenom Oslo ligger betydelig lavere i utgift pr. innbygger.

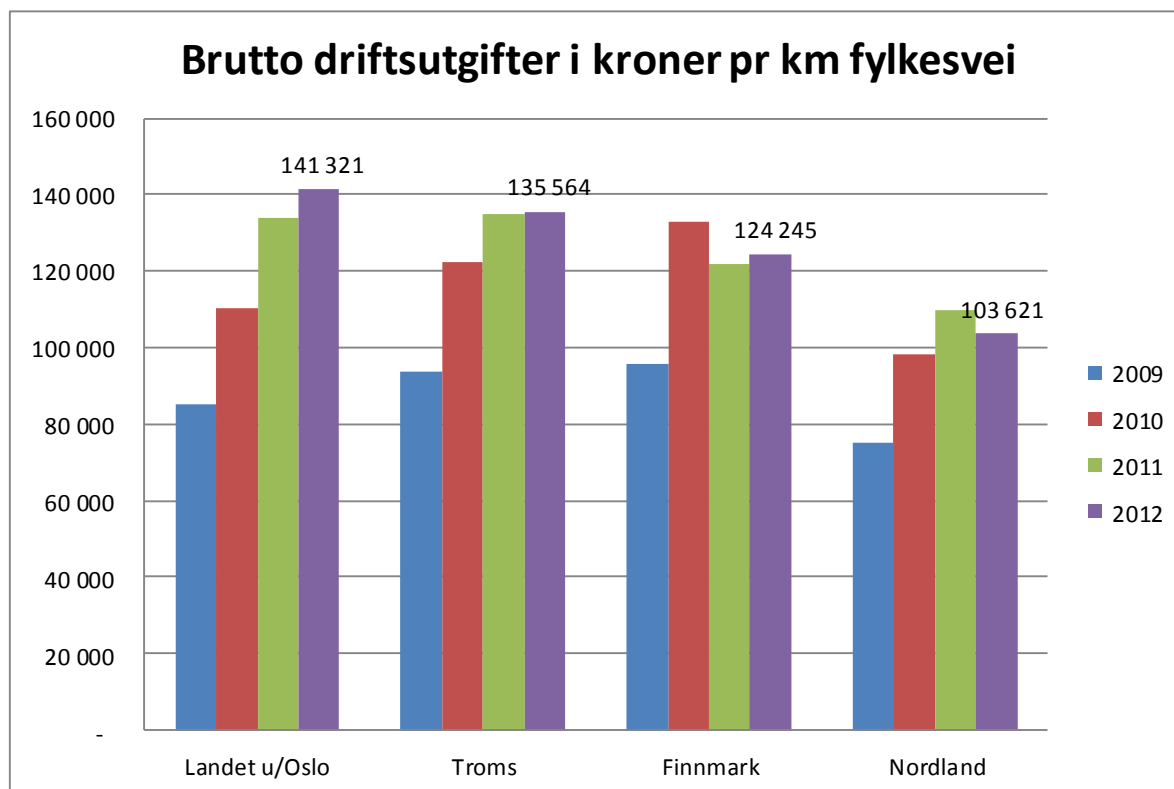
Figur 5.

Driftsutgiftene dekker både faste driftskontrakter som brøyting, sommervedlikehold, strøm og lignende samt vedlikehold av veiene. Hvor mye som går til faste kontrakter og hvor mye som brukes på vedlikehold er imidlertid ikke mulig å finne ut av gjennom KOSTRA-tallene da utgiftene føres på samme KOSTRA-funksjon.

For ytterligere å sammenligne Troms fylkeskommunes ressursinnsats med de andre fylkeskommunenes presenteres også en oversikt over brutto driftsutgifter pr. kilometer vei.

Figur 6.

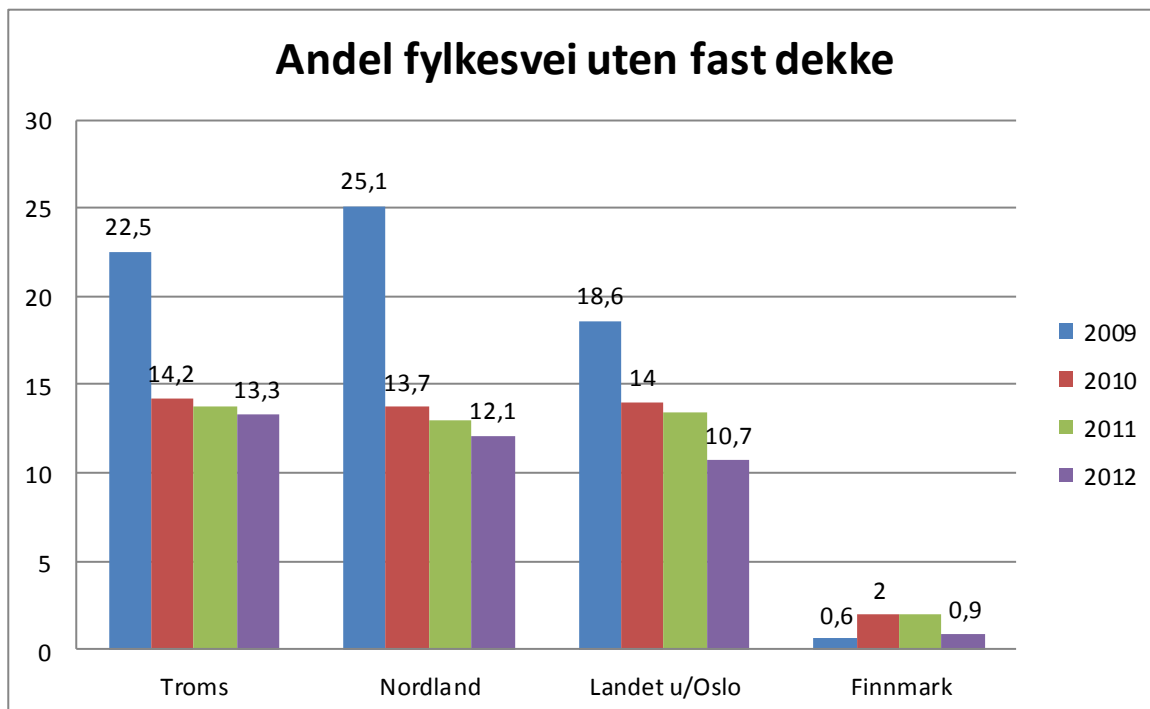
Brutto driftsutgift pr km fylkesvei er oppgitt som et produktivitetstall i KOSTRA. Det vil si et mål på hvor dyrt eller rimelig en fylkeskommune klarer å drifte veinettet sitt. Dette blir imidlertid ikke helt riktig da det på vedlikeholdssiden ligger stor grad av prioritering inne i bildet. Hvis det kun hadde vært driften (faste kontrakter) som ble målt kunne en foretatt en slik sammenligning i forhold til produktivitet, men så lenge ikke alle fylkeskommunene vedlikeholder til samme standard, blir en slik sammenligning mer en sammenligning av prioriteringer enn av produktivitet.

Investeringer fylkesveier

Nedenfor vises et par figurer som illustrerer forskjellige kvalitetsindikatorer som sier noe om anleggsstandarden på fylkesveiene. Sammenligningen mot 2009 viser at overtakelsen av tidligere riksveier til dels hadde stor betydning for den gjennomsnittlige kvaliteten på veiene.

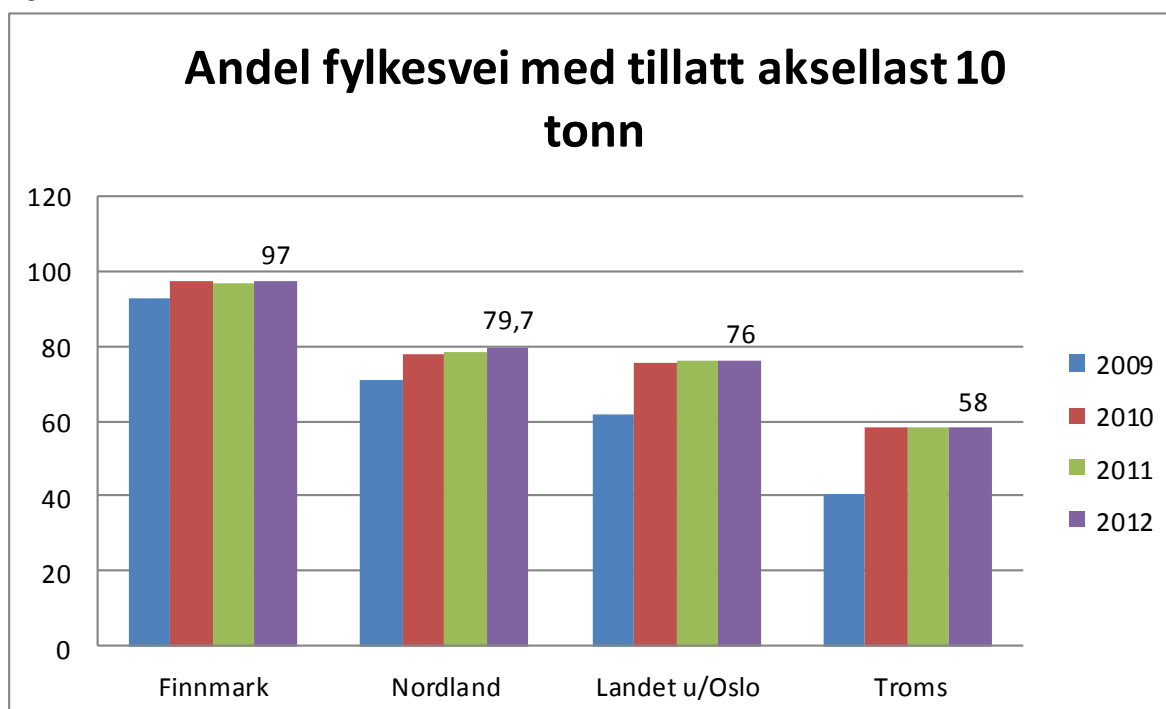
Som man ser av figuren nedenfor hadde både Troms, Nordland og gjennomsnittet utenom Oslo om lag 14 prosent fylkesveier uten fast dekke etter overtakelsen av de statlige veiene. Mens Nordland og gjennomsnittet utenom Oslo som har klart å redusere andelen til henholdsvis 12,1 prosent (-1,6 prosent) og 10,7 prosent (-3,3 prosent) har Troms bare hatt en reduksjon på 0,9 prosent i denne perioden.

Figur 7.

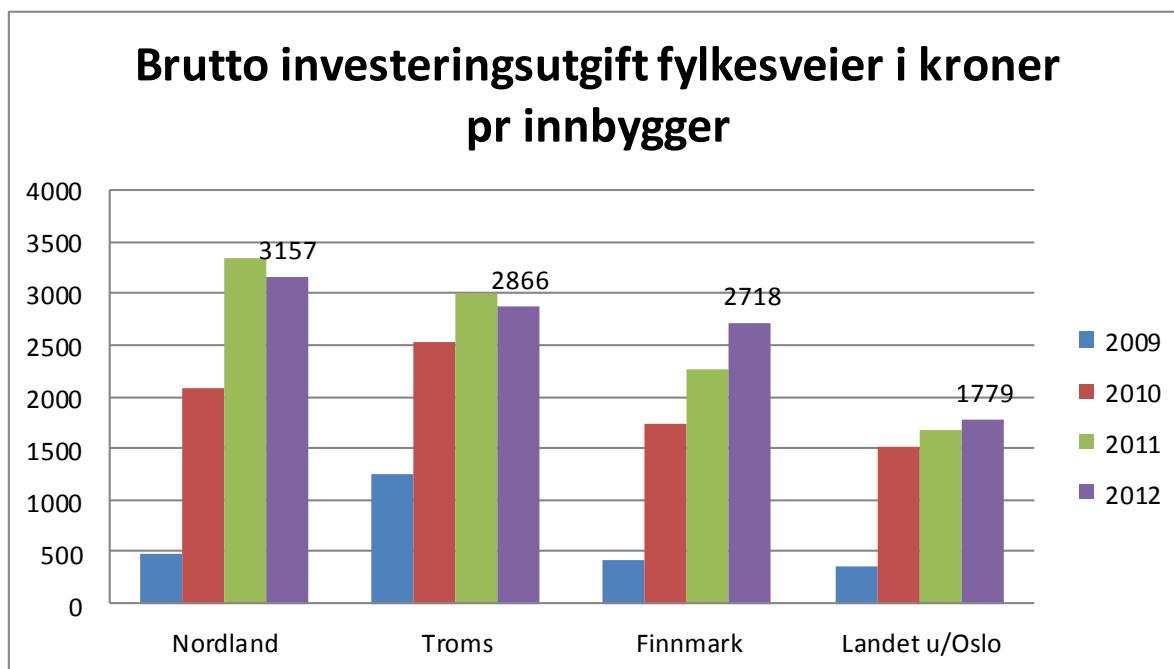
Troms ligger fortsatt langt etter både de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for fylkeskommunene utenom Oslo når det gjelder andelen fylkesveier med tillatt aksellast 10 tonn. Det har bare vært marginale endringer av denne andelen for de nordnorske fylkene og gjennomsnittet utenom Oslo. Den største endringen er Nordland som har økt andelen med 2,2 prosent.

Figur 8.

Troms fylkeskommune brukte vel 470 mill. kroner i investeringer på fylkesveier i 2012. Inkludert i dette er også statlig finansierte rassikringsprosjekter med 129 mill. kroner. Per innbygger utgjorde brutto investering kroner 2.866. Til sammenligning brukte Nordland fylkeskommune kroner 3.157 og Finnmark fylkeskommune kroner 2.718 per innbygger. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo var kroner 1.779

Figur 9.

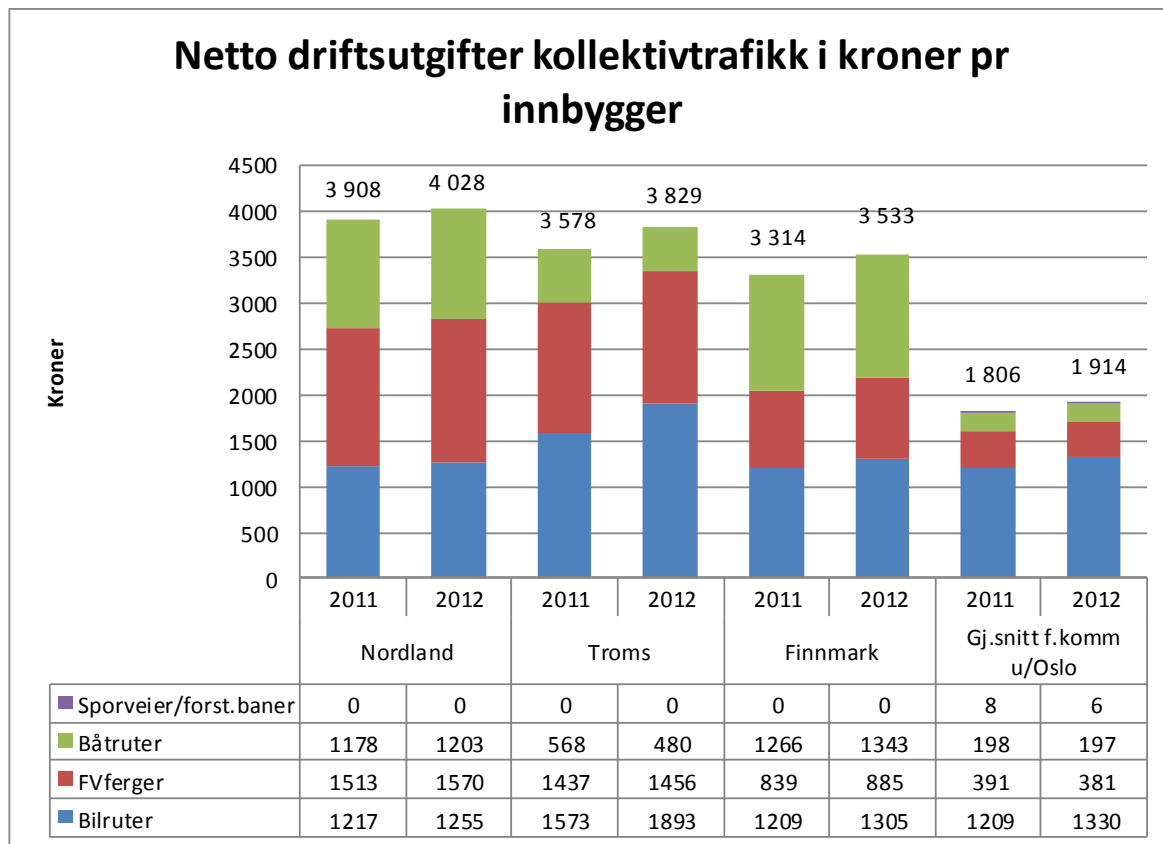
Kollektivtrafikk

For kollektivtrafikk er sammenligning med andre fylker bare interessant for bilruter. Det sier seg selv at for områdene fylkesveiferger og båtruter blir det litt meningsløst å sammenligne seg med andre fylker og gjennomsnitt for landet, da det i hovedsak er geografisk betinget om slike ruter blir opprettet.

Det tas likevel med en økonomisk oversikt som viser samlede netto utgifter per innbygger for kollektivtrafikk (områdene bilruter, fylkesveiferger, båtruter og sporveier/forstadsbaner) i 2011 og 2012, da de samlede utgiftene til kollektivtrafikk er interessante å sammenligne.

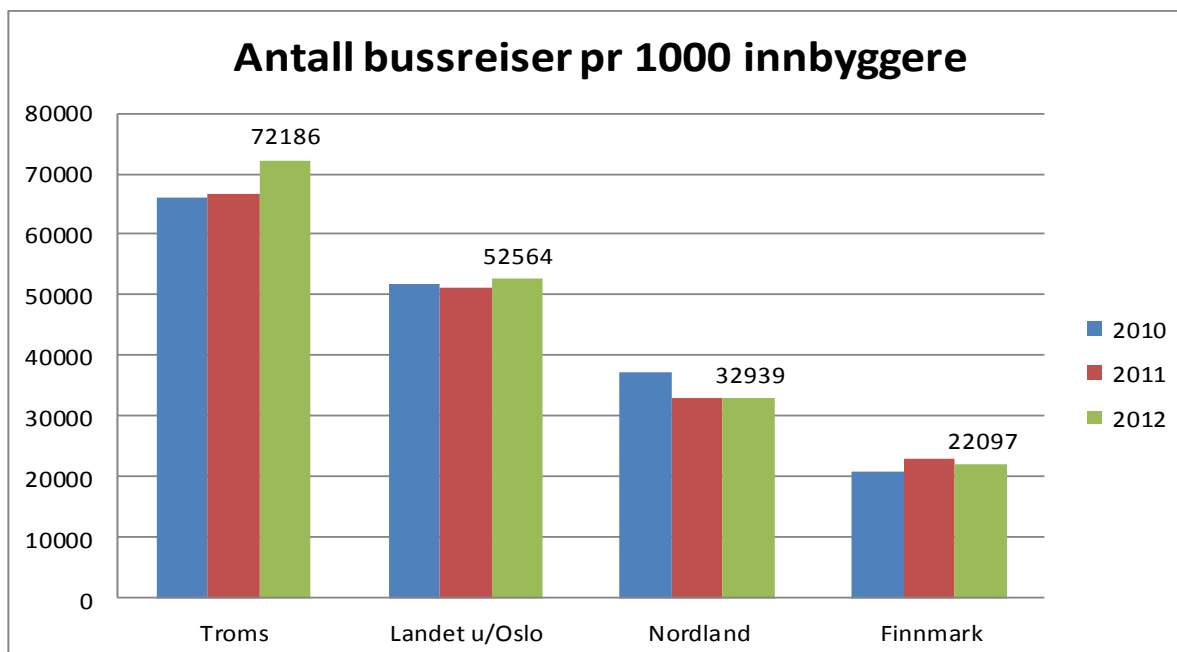
I figuren nedenfor ser vi at vi i Troms fylkeskommune brukte kroner 3.829 per innbygger til kollektivtrafikk i 2012, mens Nordland fylkeskommune brukte kroner 4.028 og Finnmark fylkeskommune kroner 3.533. Gjennomsnitt for fylkeskommuner utenom Oslo var kroner 1.806. Figuren nedenfor viser også beløpene per område.

Figur 10.

Av figur 10 ovenfor ser vi at Troms bruker mest per innbygger av de nordnorske fylkeskommunene til bilruter. Av figuren nedenfor ser vi på den annen side at befolkningen i Troms bruker buss langt hyppigere enn innbyggerne i Nordland og Finnmark. Troms ligger også over resten av landet i bruk av buss med nesten 20 flere reiser per person. Fra 2011 til 2012 har antall bussreiser økt med 5,6 reiser per person i Troms, mens gjennomsnittet for landet utenom Oslo bare øker med 1,3 reise per person.

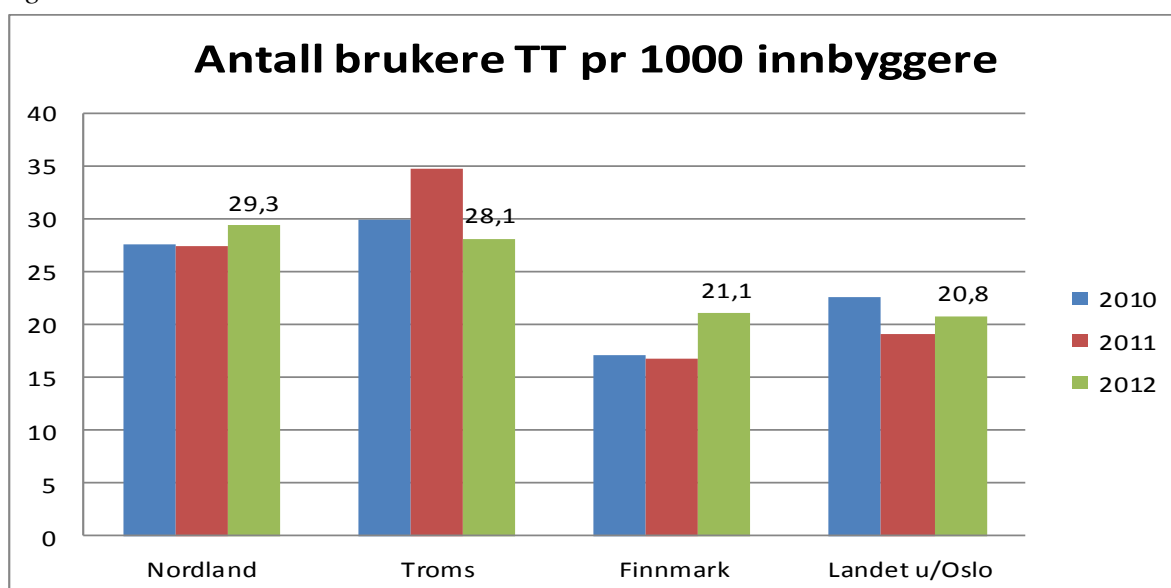
Figur 11.

Transport(ordning) for funksjonshemmede

Troms fylkeskommune oppnådde i 2010 målsetningen som ble vedtatt i Fylkestingets sak 91/09 om å begrense antall brukere av transportordningen for funksjonshemmede til 3 prosent: Dette selv om det ble gitt en overgangsperiode på 3 år for de kommunene som hadde mer enn 3 prosent brukere. I 2011 økte imidlertid andelen brukere noe igjen, men i 2012 var den igjen under 3 prosent. Nordland fylkeskommune har om lag like stor andel brukere, mens Finnmark fylkeskommune og gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo begge ligger ned mot 2 prosent andel brukere.

Figur 12.

Kostnadene til transportordningen for funksjonshemmede ligger på et moderat nivå, også sammenlignet med andre fylkeskommuner.

Figur 13.

